

Тиждень

український

www.ut.net.ua

РУСІСТЕВА ТОМПСОН
ПРО КОЛОНАІЗМ
У РОСІЙСЬКІЙ
ЛІТЕРАТУРІ
Стор. 14

№ 30 (39) 25 — 31 ЛИПНЯ 2008 р.

ПАРТІЙНИЙ ФЕН-ШУЙ

Що означають партійні
символи. Стор. 20

ЯВКА «СОПОТ»

Українці в Польщі нагадують
таємний орден. Стор. 50

ЗІРКА МОСКОВИЧА

Соратників іде Голля снилися
вишні, Дніпро та Лавра. Стор. 54

МАГІЙ ЖАХ САМОГООНУ

ISSN 1996-1561

30 >

9 771996 156002

Краще гнати ніж бути гнаним. Стор. 38

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

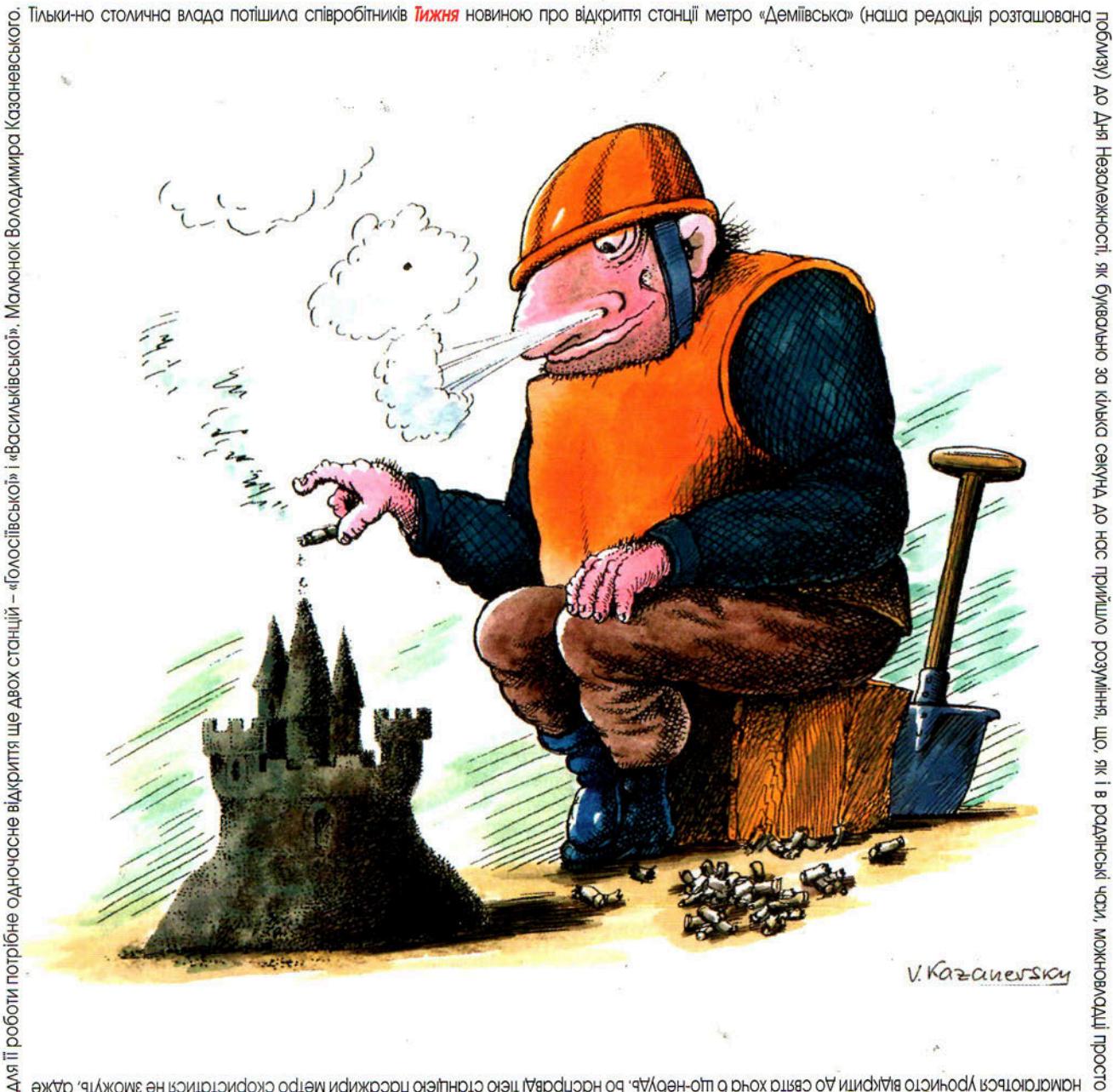

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 235-88-54
office@book-ye.com

ОБРАЗ

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ

Відавець ТОВ «Український Тиждень»

Шеф-редактор Юрій Макаров

Головний редактор Роман Кульчицький

Заступник головного редактора Павло Солодко

Редактори Анатолій Бондаренко, Наталя Васютин, Роман Кабаній, Ігор Кручик, Андрій Лаврик, Катерина Липа, Сергій Лук'янін, Вікторія Поліненко

Спеціальний кореспондент Марія Старожицька

Журналісти Анна Бабінець, Богдан Булєвич, Василь Васютин, Сергій Гув, Інна Завородня, Антон Зікора, Вероніка Кіफак, Олександра Киричук, Наталя Петринська, Олена Чекан

Літературний редактор Олександр Григор'єв

Контент-редактор сайту Таня Овчар

Виконавчий директор Роман Чигрин

Фінансовий директор Андрій Решетник

Відповідальний секретар Юрій Коломицев

Арт-директор Надя Кельм

Дизайнери Ганна Єрмакова,

Тимофій Молодчиков, Сергій Сторчай

Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц

Вільд-редакція Анатолій Белов,

Кирило Хайлів, Вікторія Буюнова

Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко

Кольорокоректор Олеся Шовкопляс

Коректори Марина Петрова, Світлана Столова

Відділ реклами Олена Карпенко

Відділ розповсюдження Наталя Астад'єва

Відділ маркетингу Ганна Кащєда

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ №13005-1880Р від 13.08.2007 р.

Друк ЗД «Білц-ПРІНТ»,

Київ, вул. Довженка, 3

№ зам. 55994

Наклад 30 700

Адреса для листування

03040, Київ,

вул. Васильківська, 2 а

Телефон (044) 503 3740

Виходить щотижні

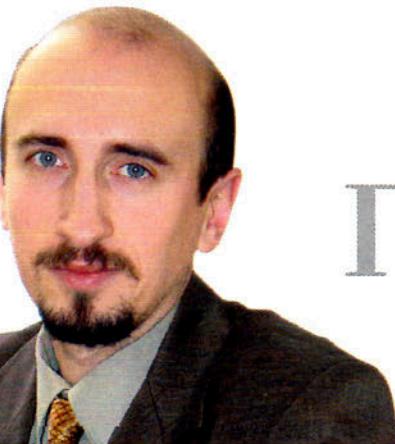
Розповсюджується

в роздрібній торгівлі

та за передплатою

Ціна договірна

Передплатний індекс 99319

Битва ПАТРІАРХІВ

ТАРАС АНТОШЕВСЬКИЙ
директор Релігійно-інформаційної служби України

Ао нас їде Вселенський Патріарх. Після візиту Папи Римського Івана Павла II ми не бачили церковного гостя такого рівня в Україні. Це помітно навіть з того, як до нього готуються на державному рівні. Як і в 2001 році, нинішньому президентові України за внутрішньополітичної кризи дуже потрібен цей візит. І можна сподіватися, що, як і сім років тому, цей візит матиме значний позитивний вплив на релігійне життя в Україні. Ще одна риса, яка уподібнює ці два візити, – істерія в російських і проросійських ЗМІ в Україні.

Коли понад рік тому заговорили про відзначення 1020-річчя хрещення Київської Русі, то переважно говорили про це в політичному контексті. Навіть хресний хід із концертами рок-груп, який пройшов Україною, супроводжувався закликами про православну єдність Росії, України та Білорусі. Хоча організатори ходу запевняли, що не мали ніяких політичних мотивів.

Святкування планувалося саме як торжество канонічного (читай: російського) православ'я. Цифра 1020 не дуже ювілейна, але на це не звертали уваги. Проте за останні кілька місяців завдяки насамперед президентові України ювілей переріс у справді свято, але вже не однієї з помісних церков, а світової спільноти православ'я. Більше того, до нас їде Патріарх Константинопольський, а це не входило до планів Московської Патріархії.

Досі Константинопольські архієреї нечасто бували в Україні. На сайті президента України перелічені візити кілька сотрічної давності і чомусь не згадано, що 1987 року,

напередодні святкування 1000-ліття хрещення, Патріарх Константинопольський Димитрій I відвідав Львів. А 1997 нинішній Патріарх Варфоломій побував в Одесі, точніше, на пришвартованому тут кораблі, де проходила конференція. Крім того, Україну неодноразово відвідували різні ієпархи Вселенської патріархії. З усіх найбільше запам'ятався нині вже покійний архієпископ з УПЦ в США Всеволод Майданський. У березні 2005 року він склав заяву до Ющенка, що Вселенська Патріархія визнає Україну своєю канонічною територією (до речі, ця заява не була чимось новим, лише повторенням позиції, яка у ХХ ст. прозвучала не раз).

Можна з упевненістю сказати, що на теперішній візит в Україні давно очікували, щоправда, багато хто з осторогою. УПЦ КП і Українська автокефальна (незалежна – reg.) православна церква через свій невизначений канонічний статус не можуть сподіватися, що вони візьмуть повноцінну участь у святкуванні за участю помісних Православних Церков. Але останнє пожавлення в рядах УПЦ КП може означати, що вони мають на щось надію. УАПЦ втратила свій шанс у 2000 році, коли не пішла на канонічне зближення з УАПЦ в діаспорі, яка належить до Вселенського Патріархату.

Щодо УПЦ (МП), то необхідно зазначити, що вона зараз у дуже підвищений ситуації. Її Предстоятель Блаженніший Митрополит Володимир буде вітати Патріарха Варфоломія як першоєарх єдиної канонічної Православної Церкви, що для нього є однозначно честю. Але для Константинополя він просто митрополит Київський, глава Київської митрополії РПЦ, і не Блаженніший (це

звертання до предстоятелів помісних церков), а Високопреосвященіший. І це може бути чітко зазначено під час візиту Патріарха.

У ще складнішій ситуації опинилися в самій Московській Патріархії. Вийшло так, що ювілей, який вони ініціювали, обернувся проти них самих. Однозначно, вони не очікували, що, запрошуючи делегацію Константинопольського Патріархату на своє (!) торжество, запросять самого Патріарха. І наступний розвиток подій з підготовки урочистостей вийшов з-під їх контролю. Більше того, з вуст «неофіційних» спікерів МП в Інтернеті прозвучали чутки, що Предстоятель УПЦ КП «готов снять с себя патриарший куколь и в ранге митрополита стать верным соратником патриарха Варфоломея в деле создания «поместной церкви» с константинопольской пропиской». А це вже привід для нагальної мобілізації. Ось уже і Кіпрська Церква, звичайно, з «власної ініціативи», відмовилася від участі в київських торжествах (цікаво, яку трубу пригрозили перекрити). Натомість Предстоятелі Елладської Церкви, як і Грецької та Єрусалимської, все ж прийдуть.

Сьогодні важко намагатися бути пророком, враховуючи, як швидко й непередбачувано розвиваються події. Я сподіваюся, що це справді буде торжество саме Київської Церкви, до якої належать щонайменше чотири спадкоємці Володимирового хрещення: УПЦ (МП), УПЦ КП, УАПЦ і УГКЦ. А отже, варто очікувати піднесення релігійного життя в чи не найбільшій православній країні світу. ■

Про історію та сучасність
українського православ'я тема номера
наступного числа *Тижня*

У НОМЕРІ

Фото: Анатолій Белов

22**ДОНЕЦЬКИЙ СТАНДАРТ**

Психологичний портрет Януковича

Фото: AP

32**НОВИЙ ВИТОК СВІТОВОЇ КРИЗИ**

Стовпли Американської економіки на межі банкрутства

Фото: Reuters

58**БАТЬКІВЩИНА ЛОРКИ**

Цигани, араби та іспанці

ОБРАЗ**1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.**

Малюнок Володимира Казаневського.

ОСОБИСТА ДУМКА**2 БИТВА ПАТРІАРХІВ.**

Авторська колонка Тараса Антошевського

НА ЧАСІ**4 ФОТО ТИЖНЯ.** Радість із присмаком смутку**6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.**

DANKESCHÖN, ФРАУ МЕРКЕЛЬ

11 ОЦІНКА. Авторська колонка

Отара Довженка

12 СУБ'ЄКТИВ. Вирок російських туристів**ВПРИТУЛ****14 ПІСЛЯ КОЛОНІЇ.**

Ева Томпсон пропонує переглянути історію Російської імперії сучасними очима

20 ПОЛІТИКА ТА П'ЯТЬ СТИХІЙ.

За фен-шумом, найкращі символи – в Парти регіонів і БЮТ

22 ТОМУ ЩО СТАНДАРТНИЙ:Психологічні особливості Віктора Януковича: дослідження **Тижня****24 ПРОФ(НЕ)ПРИДАТНІСТЬ.**

Трейд-юніони та вітчизняні профспілки – відчуйте різницю

26 ПРОФСПІЛКОВЕ САМОГУБСТВО.

Корупційний скандал у Федерації профспілок України

30 ПРИБОРКАННЯ ІНФЛЯЦІЇ.

Що насправді заважає економічному диву України

32 ФРЕДДІ, ФАННІ ТА ХАЛЕПА.

Російський золотовалютний фонд ризикує втратити свою п'яту частину

34 НАФТОЮ ПО РАДАРУ.

Чому Чехія не залежить від російської нафтової труби

36 ЗВІРІНЕ ОБЛИЧЧЯ СТОЛИЦІ.

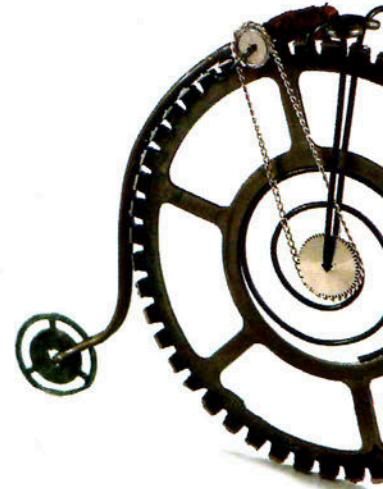
Київський зоопарк за рік до сторіччя

ТЕМА ТИЖНЯ**38 ОКОВИТА: ВОДА ЖИТЯ, ВОДА СМЕРТІ.** Життя покращується, а самогон чомусь не зникає**МИ****50 ЯВКА «СОПОТ».**

Сімейне свято української діаспори Польщі

53 ДРУКАРСЬКА МАШИНКА. Мрія про «Еріку», Авторська колонка Ігоря Круцика**НАВІГАТОР****54 ЗІРКА МОСКОВИЧА.** Олена Чекан про свого друга, що радив президентам, як ім жити**58 ОСТАННЯ СТОЛИЦЯ МАВРІВ.** **Тиждень** із Гранади: сонце, кохання й Лорка**64 СОНЯЧНА МАШИНА.** Солярій замість пляжу – вибір естетів**66 ПРО ЩО НЕ ЗНАЄ ДНК.** Епігенетика відкриває таємницю кожного з нас**68 ТРИ БОГАТИРІ.** Ліпневий бокс – жарко і влучно**70 ІРОНІЯ СТИЛЮ, АБО З НОВИМ ПАРОМ!** Стімпанк: вікторіанська Англія сьогодні**73 КАРА МАРКС І КІБЕРПАНК.** Авторська колонка Сергія Жадана**74 ЖИТЯ-ЖИВОПИС.** Жадібність мисткині Ольги Петрової**76 ВІДГУКИ.** Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи**78 АНОНСИ.** Коротко про культурні події**НАШ ТИЖДЕНЬ****80** Кілька слів від журналістів **Тижня**

Фото: Reuters

70**ПАРОВИЙ ПАНК**

Мода на естетику часів парових двигунів

Тиждень

ФОТО: ЕВГЕН КОТЕНКО

Краще гнати ніж бути піном. Стор. 38

| НА ЧАСІ |

Радість із присмаком смутку

Арешт лідера боснійських сербів Радована Караджича викликав радість ЄС, ООН, влади Сербії і, звісно, боснійських мусульман. Поки політики називали цей арешт проявом демократії та ще одним кроком на шляху Сербії до вступу в Євросоюз, боснійські мусульмани щиро тішились, що нарешті вбивцю їхніх батьків та синів знайдено і він понесе заслужене покарання. Вони виходили на вулиці Сараєва з прaporами своєї держави, обнималися, плакали, згадували загиблих.

Проте арешт Караджича не всім у радість. Більше сотні жителів Белграда вийшли на акції протесту.

Вони палили машини, били вітрини магазинів, за-кідали камінням поліцію. «Це акт державної зради! Арешт Караджича – ганьба для Сербії», – скандували вони.

А ось засновникам премії імені Шолохова в Москві було просто сумно. Вони журилися, що Караджича запам'ятують саме як військового злочинця, а не як чудового поета. Саме вони вручали в 1994 році Караджичу премію за збірку віршів «Слов'янський гість», в якій «автору вдалося широко розкрити і донести до читача ідею змінення дружби слов'янських народів».

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ГЕННАДІЙ КЕРНЕС
не втік від допиту

Секретаря Харківської міськради затримали і привезли до Києва на допит. За даними пресслужби МВС, Кернес свідчил у справі про замах на вбивство.

Втім, міністр Юрій Луценко говорить про справу щодо наркоторгівлі.

ВІКТОР ЮЩЕНКО
відвідав Генпрокуратуру

Президент України побував у Головному слідчому управлінні Генпрокуратури, де свідчил більше чотирьох годин у справі щодо свого отруєння

2004 року Ющенка, якого визнали потерпілим. допитувала слідчий Генеральної прокуратури Галина Климович.

ІРИНА ДЕРЮГІНА
оскаржує свою дискваліфікацію в суді

Тренер збірної України з художньої гімнастики подала апеляцію на свою чотирирічну дискваліфікацію до

Спортивного арбітражного суду Лозанни (Швейцарія). Позов розглянути 28 липня. Дериогіну дискваліфікували за звинуваченням у завданні збитків іміджу гімнастики.

ОЛЕГ ДЕРІПАСКА
хоче купити «Хімпром»

Найбільший у світі виробник алюмінію – компанія «Русал» Олега Деріпаски домовляється про купівлю частини виробничого комплексу первомайського «Хімпрому» (Харківська обл.). Наразі ціна покупки обговорюється на рівні 100 млн грн.

ЮРІЙ БУТ
позбувся членства
в НУ-НС

Парламентаря, який вийшов із коаліції, зі складу виключила депутатська група громадського руху «Народна самооборона» (фракція НУ-НС). Про це заявив депутат від НУ-НС Кирило Куліков. Посилаючись на норми Конституції, Куліков припустив: якщо доведуть незаконне отримання Бутом українського громадянства, той може бути позбавлений і депутатських повноважень.

Dankeschön,
фрау Меркель

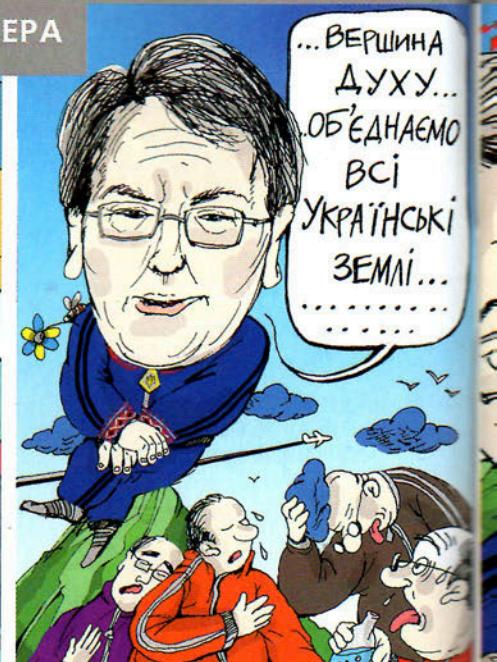
Україні наразі нема за що дякувати німецькій канцлерці. Та будьмо ввічливими

Спочатку варто зауважити, що прем'єр-міністр Німеччини Ангела Меркель збиралася відвідати Україну протягом останніх трьох років. Та якось не виходило. Влітку 2006-го запланований візит не відбувся у зв'язку із труднощами формування українського уряду. Потім були важливіші справи... І ось нарешті: пані Меркель у Києві!

До зустрічі високого гостя Україна готувалася серйозно. Це й не дивно, бо саме Німеччина та Франція відмовили нам у ПДЧ під час Бухарестського саміту НАТО. Прибічники Альянсу сподівалися, що відвідини Києва пом'якшать позицію Меркель. Тому, готовуючись до візиту, Україні довелося багато чим поступитися. Так, наприклад, канцлерка Німеччини категорично відмовилася відвідати меморіал жертвам Голодомору 1932-33 років, хоча ця умова обов'язкова для всіх зарубіжних гостей. Також пані Меркель відмовилася від ланчу тет-а-тет із президентом Віктором Ющенком – німецька

сторона наполягла, щоб до зустрічі приїднала ще й прем'єрка Юлія Тимошенко. «Райдер» канцлерки виконали майже бездоганно. Крім зустрічі з лідером ПР Віктором Януковичем – тут уже відмовився він, пославшись на напружений графік. Під час перемовин українські лідери були щедрими на різноманітні обіцянки: президент запевнив, що найближчим часом владнає парламент-

ХРОНІКИ ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА
ЗЕМЛЯКИЮЩЕНКО З ГУБЕРНАТОРАМИ
ПОНІС НА ГОВЕРЛУ ЗЕМЛЮРАДІСНІ ГУБЕРНАТОРИ
ВІТАЮТЬ ІНІЦІАТИВУ ПРЕЗИДЕНТА

НА ЧАСІ

ПДЧ у грудні нам нема чого розраховувати. Євросоюз нас також «колись» приймуть, та в найближчій перспективі можемо сподіватися лише на асоційоване членство.

Німецька преса, коментуючи візит канцлерки до України, зазначила: «Вимовляючи кожне слово, Меркель точно знає: Москва слухає уважно». Хоча сама очільниця німецького уряду неодноразово казала, що країні, які не є членами НАТО, жодним чином не впивають на рішення Альянсу. Та й світові тенденції на українській стороні. Останнім часом США та Франція радили Росії припинити шантажувати Україну в питаннях вступу до євроінтеграційних структур. Нещодавні заяви французького президента Ніколя Саркозі свідчать: в Україні є шанс отримати ПДЧ під час грудневого саміту Альянсу. Але навіть якщо лише одна Німеччина скаже «ні», нам справді доведеться вдовольнитися меркелівським «колись».

У будь-якому випадку, як гостинні та місцями надто уважні господарі, ми маємо стримано сказати пані Меркель наше щире українське «дякую». Принаймні за те, що вона нарешті відвідала країну, від якої, серед іншого, безпосередньо залежить наявність газу в німецьких трубах.

Анна Бабінець

ЮЩЕНКО ПОМІТИВ ПРОБЛЕМУ

ТЕОДОР РЯТУЄ ГУБЕРНАТОРІВ

П'ЯТЬ ПОДІЙ

ПО-ЄВРОПЕЙСЬКИ. 327 липня через кордон можна буде вивозити без декларування валюти на суму до €10 000.

VIP-СУП. Губернатор Харківщини Арсен Аваков на фестивалі «Печенізьке поле» зварив суп, який продали за 81 200 грн.

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ. Одеська міськрада ухвалила рішення перейменувати вулицю Нову на вулицю Чорновола.

ФІАСКО. Новачок турніру української Прем'єр-ліги ФК «Львів» переміг чемпіона України – донецький «Шахтар».

ПОДОРОЖЧАННЯ. Кабмін хоче встановити мінімальну ціну на лікеро-горілчану продукцію. Літр горілки коштуватиме 70 грн, а п'ятилітрового коньяку – 160 грн.

Формула газу

Росія та Україна вже найближчим часом можуть погодити взаємовигідну ціну на газ

У такому «пожежному режимі» голова правління «Газпрому» Алексей Міллер не приїджав в Україну ще ніколи. Якщо призначений на вівторок візит анонсують у понеділок, а в його програму входять зустріч і з президентом, і з прем'єркою, немає жодних сумнівів — ідеться про екстраординарну подію. І вона не має нічого спільного з черговим «страханням» України підвищеною ціною на газ — розповідати про те, що з наступного року нам доведеться платити чи то \$400, чи то \$500, Міller міг, сидячи в Москві.

Цього разу він виступив, як «пощтар»: за день до візиту відбулася його перша зустріч із президентом Росії Дмитром Медведевим. Питання, яке потребувало настільки швидкісної реакції «Газпрому» й обов'язкового погодження з вищими посадовими особами України, може бути тільки одне. Йдеться про запровадження нового принципу оплати за природний газ — так звану формулу ціни. Як коефіцієнти в цій формулі зазвичай використовують ціни на пальне, що може виступити альтернативою газу (нафта, вугілля тощо). Обрахована за певною формулою ціна діє протягом визначеного сторонами періоду часу.

Вигода росіян у запровадженні формулі ціни зрозуміла: в «Газпромі» очікують, що нафта дорожчатиме, а отже, вони матимуть цілком виправдане підґрунтя для регулярного підвищення ціни на газ. Щодо української сторони, то вона наполягає включити у формулу так звані знижуvalні коефіцієнти, які діяли протягом кількох років. Судячи з оптимістичної заяви прем'єрки про те, що «шокових цін не буде», принципової домовленості з цього приводу вже досягнуто. Окрім того, за інформацією **Тижня**, бонусом для України може стати купівля за «цьогорічними» цінами газу в підземних сховищах, який зараз вважається на балансі «РосУкр-Енерго». Це також даст змогу врівноважити негативний ефект від подорожчання газу. Гарантією того, що ціни для України залишаться нижчими від «європейських», буде діяльність на нашому ринку газпромівської «дочки» — «Газпром збут Україна»: інакше немає жодного сенсу допускати її на наш внутрішній ринок. Щодо остаточної ціни, то **Тиждень** прогнозує, що вона буде не вищою, ніж середнє арифметичне між нинішніми \$179 та «міллєрівськими» \$400, — тобто приблизно \$290.

Служби гідно

Скорочення осіннього призову не буде

Міністр оборони Юрій Схануров пояснив, що причина полягає в недофінансуванні, й тому Міноборони не може виконати Перспективний план переходу ЗСУ на комплектування військовослужбовцями за контрактом на 2008–2011 роки. «Протягом першого півріччя було прийнято на військову службу за контрактом 3039 осіб. Це 60% від запланованого. За цей же період службу залишило 1 778 контрактників», — повідомив він. Нагадаємо, що цієї весни від армії «відкосили» 60 000 хлопців. Причиною експерти вважають передвиборчі обіцянки прем'єрки Юлії Тимошенко скасувати призов уже з 1 січня 2008 року.

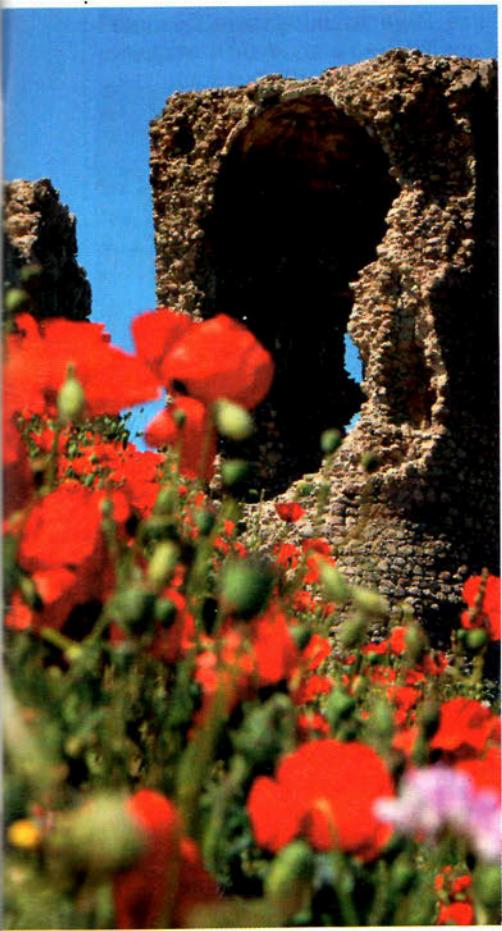

Викриття

СБУ називає імена причетних до Голодомору і репресій

Служба безпеки України оприлюднює список радянських діячів та підписані ними документи, які стали підставою для вчинення в Україні Голодомору 1932–33 років. і проведення масових репресій. Усі охочі зможуть переглянути цей список на сайті www.sbu.gov.ua. В СБУ підkreślують, що відвідувачі сайта мають змогу не лише ознайомитися з поіменним списком відповідальних посадовців того часу, але й знайти пов'язані з діяльністю цих осіб розпорядження, таємні вказівки партактиву, роз'яснення, як застосовувати так званий Закон про п'ять колосків, директиви про арешти на селі тощо.

Зруйнований символ

У Балаклаві обрушилася башта Донжон

Не зважаючи на те, що минулого тижня в Балаклаві обвалилася башта Донжон середньовічної Генуезької фортеці Чембало, туристи все одно можуть її оглянути. Постраждало 15-20% башти. МНС «списало» руйнацію пам'ятки на сильну зливу, адміністрація ж заповідника «Херсонес Таврійський», до якого входить вежа, — на поганіх реставраторів і брак потрібних коштів. На думку археологів, руйнуванню посприяли Балаклавське рудоуправління, яке протягом 70 років веде підривні роботи на протилежному схилі бухти, проходження вантажних товарних потягів і дрібні землетруси. Вчені ж, у свою чергу, вважають, що пам'ятка не втрачена, оскільки вже готовий проект реставрації і держава виділила близько 1 млн грн. Ще взимку 1947 року від Донжуна відвалилася частина кладки, а реставрувати вежу почали лише 2005 року.

Карта до кави

Туристам Львова роздаватимуть кишенькові мапи музеїв міста

Відтепер кожен гість Львова зможе безкоштовно отримати маленьку карту музеїв міста з інформацією про їх розташування, номерами телефонів та адресами сайтів. Розповсюджувати карти будуть у ресторанах, офісах, на залізничному й автовокзалах, в аеропорту. Перший наклад — 3000 примірників, на які з міського бюджету витратили близько 4000 грн. Згодом з'являться мапи — «Готелі Львова», «Ресторани Львова», а також «15 перлин Львова», куди ввійдуть найкращі туристичні місця.

ФОТО: АНДРІЙ ПОЛАНІК, PHIL, AP

Небезпечні пляжі

У Судаку й Гурзуфі заборонили купатися

Санепідемстанція заборонила купатися на пляжах Судака та Гурзуфа. В пробах морської води виявили підвищений вміст кишкової палички. Всього на узбережжі Криму зараз офіційно працює 349 пляжів із 379. Закритими залишаються 3 пляжі Ялти, стан яких не відповідає санітарно-технічним нормам. Інші — не мають потрібних документів і офіційно не працюють. Також на пляжах Керченського узбережжя проводять моніторинг наявності в морській воді нафтопродуктів. Концентрація нафтопродуктів наразі не перевищує нормативних показників.

Відтепер **Тиждень** інформуватиме читачів про новини з курортів

Кредити на авто
під 9% річних
у доларах США

Ліцензія НБУ №5 від 29.12.2001 року.

ОГРАНТА

"У ВІДПУСТКУ
НА АВТО"

АКЦІЯ

з 01.07.08
по 30.09.08

8-800-5000-200

(безкоштовно зі стаціонарних телефонів на території України)

ОГРАНТА

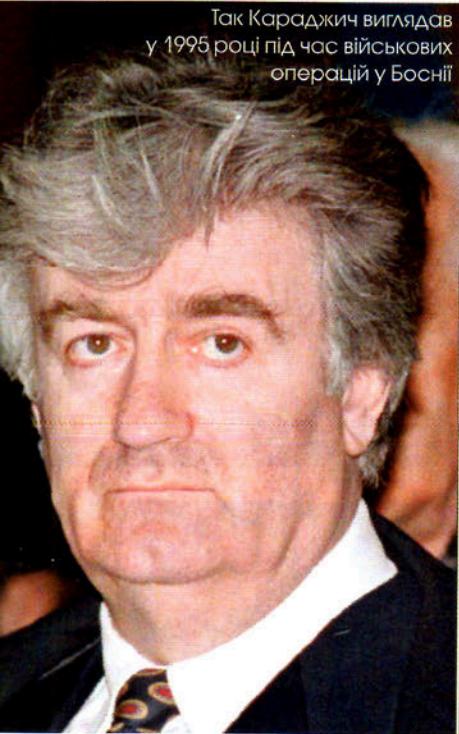
АВА
ВЕСКО

ВУСО
Співробітник

Арешт європейського бін Ладена

Колишнього лідера боснійських сербів Радована Караджича судитимуть за геноцид

Так Караджич виглядав у 1995 році під час військових операцій у Боснії

А так – на момент затримання

Його шукали 12 років. Він зник 1996-го. Але 21 липня Радова Караджича, колишнього лідера боснійських сербів, таки заарештували Рада національної безпеки Сербії. Ніхто й гадки не мав, що лікар приватної клініки й дописувач белградського медичного журналу «Здорове життя» Драган Дабич і є розшуканий військовий злочинець. Він ретельно приховував свою зовнішність: носив довге волосся, білу бороду й окуляри. Але на першому ж допиті Караджич не став заперечувати свою особу.

Згідно з угодою про взаємодію з військовим трибуналом ООН у Газії, він уже у вівторок, 22 липня, постав перед судом у Белграді. Міжнародний трибунал колишньої Югославії ще 25 липня 1995 року звинуватив Караджича у військових злочинах у Боснії в 1992–1995 роках і геноциді мусульман. За даними ООН, у межах кампанії «з деморалізації і залякування боснійських мусульман», що проводилася в м. Сребрениця в липні 1995 року під командуванням Караджича, було вбито щонайменше 7 500 чоловіків-мусульман.

Імунітет для Берлусконі

Високопоставлені італійські політики отримали недоторканність

Парламент Італії ухвалив закон, який надає чотирьом найвищим політикам імунітет від судового перевідслідування на час перебування при владі. Коли документ набуде чинності, до відповідальності не зможуть притягнути президента, спікерів обох палат та прем'єр-міністра.

Цей документ розробив уряд Сильвіо Берлусконі (71 рік), прем'єр-міністра Італії. Навколо закону виникло безліч суперечок, адже опоненти чинного прем'єра запевняють, що його написано спеціально для Берлусконі, тому що йому загрожує суд у справах про корупцію, ухиляння від сплати податків та незаконне фінансування політичної партії. Натомість прихильники стверджують – імунітет головним політичним діячам Італії потрібен для того, аби вони могли зосередитися на виконанні своїх обов'язків. Тим часом італійський

прем'єр закиди на свою адресу відкидає і запевняє, що всі судові справи проти нього – це «полювання на відьом», яке ведуть правоохоронні органи.

Давня Біблія on-line

Сінайський кодекс скоро можна буде побачити у світовій мережі

Цифрові фотографії сторінок Сінайського кодексу, одного з двох найдавніших нині відомих списків Біблії, з 24 липня стануть доступні всім охочим за адресою www.codex-sinaiticus.net. Насамперед тут з'являться близько 100 аркушів, що зберігаються зараз у Лейпцигу і в Британському музеї в Лондоні. До листопада на сайт викладуть ще одну частину кодексу, а завершать проект у липні 2009 року.

ОЦІНКА

Чавес+
Мєдвєдєв

Росія й Венесуела хочуть створити нафтовий союз

Уго Чавес, президент Венесуели, на запрошення президента РФ Дмитра Мєдвєдєва відвідав Москву. «Або ми переможемо американський імперіалізм, або імперіалізм переможе світ. Ми, маємо потребу в Росії, яка стає сильнішою день за днем», — заявив Чавес у Білокам'яній. Насамперед два президенти обговорили питання, що стосувалися енергетичної галузі. За словами Чавеса, завдяки Росії, а також ОПЕК і Норвегії, Венесуела запобігла «продажу нафти за смішною ціною». Ще кілька років тому венесуельська нафта продавалася по \$7 за барель. Він також додав, що російські компанії ЛУКОЙЛ і «Газпром» уже працюють у Венесуелі. «ЛУКОЙЛ уже в нас, і це не подобається містерові Бушу», — підкresлив Чавес. У той же час, він відзначив, що дві нафтovі американські компанії, які не хотіли дотримуватися законодавства Венесуели, були змушені піти з його країни.

Президенти також обговорили військово-технічні питання. Розійський державний експортер зброй «Рособоронекспорт» профасть Венесуелі 5 сучасних дизельних підвіодних човнів. А також у перспективі можливе постачання до країни авіаційних та наземних озброєнь.

Після відвідин Москви Чавес заїхав у гості до свого давнього друга президента Білорусі Аляксандра Лукашенка.

ОТАР ДОВЖЕНКО
заступник головного
редактора видань проекту
«Телекритика»

Колишніх коханих не буває

Екс-дівчина сина президента України досі згадує його родину «незлім тихим словом»

Нещодавнє інтерв'ю 25-річної Ганни Павлович, відомої шанувальникам жвотої преси в ролі дівчини (вже колишньої) Андрія Ющенка, старшого сина президента України, наштовхнуло на сумні думки. Під час спілкування з кореспондентом газети «Сегодня» у дівчини прорізався багатий внутрішній світ («я до всього українського ставлюсь нормально, але...» Ганну, кажучи по-молодіжному, «кумарить» підкresлений етнографічний патріотизм родини Ющенків), а також джентльменський набір твердих політичних переконань: «Я проти вступу України до НАТО, проти реабілітації бандерівців... Я за те, щоб російська стала другою державною мовою... Я за дружбу України з Росією... Мені подобається тандем Путін-Мєдвєдєв». Дівчина з гордістю заявила, що зрікatisя рідної для неї російської мови й культури не збирається, перелічивши для переконливості своїх улюблених митців: Бунін, Набоков, Сєров, Айвазовський. Між Айвазовським і «Хоружівкою» дівчина впевнено обрала першого.

До речі, в цієї панночки досить дивна біографія — від бідах, в якій мати поїхала на заробітки в Москву, до мешканки елітного житлового комплексу в центрі Києва. Екс-дівчина сина президента обурюється ще й тим, що її намагались умовити розмовляти українською. Ще одна цікава деталь: пася Андрія, як вона сама наголошує, родичка «офіцера ФСБ», який є чоловіком її тітки. Можливо, саме тому вона й ви-

рішила після чотирьох років життя з хлопцем публічно пояснити свою цілком повсякденну історію тим, що в сім'ї Ющенка «все проясікнуте чимось архаїчним, етнічним, Хоружівкою, селом». У принципі, родинний зв'язок дівчини та ФСБ не новина — про це писали ще кілька років тому. Цікаво, чи знов про це сам Андрій і його батько. А ще цікавіше, чи не перетікала до московського родича Ганни важлива інформація про діяльність президента України. Адже збір інформації через коханок — традиційна практика спецслужб. Чомусь мені здається, що Андрій із його потягом до красивого життя (дороге шампанське, елітне житло, широкі автомобілі, розкішна дівчина, врешті-решт) не надто замислювався над цим питанням.

Якщо абстрагуватися від роздумів про підступи спецслужб, то висловлювання Ганни можуть слугувати свідченням того, що після нетривалого періоду розмаїття політичних течій і напрямів у процесі жорсткого природного Абору ідеологій їх кількість звілася до двох: номер один (НАТО-ЄС-УПА-українська) та номер два (Росія-антіНАТО-ЄП-російська). Із незначними варіаціями, які різняться лише співвідношенням тих самих компонентів. Жоден із цих безладних наборів ознак-симулякрів не містить ані натяку на те, як облаштувати Україну, реформувати й розбудувати її економіку, відродити чи зберегти її культуру й мову, захиистити національні меншини.

ЗВОРОТНИЙ ЗВЯЗОК

Forester

Сивець в завуалированній формі розкрив сутність Тимошенко КМ нужен був їй как стартовая площаща к президентству. Поскольку успехахи похвастаться не может (намек Сивеца), то уйдет в удобный для нее момент.

Alto

На цьому етапі чи подобається нам, чи ні, а об'єктивно лідер — Тимошенко. Якщо хтось може чесно назвати іншого — будь ласка. І не треба скидати на неї всіх «дохлих котів». Бо те сміття, яке накопичилося за 17 років, не розгребе й Тимошенко. В ситуації, що склалась у світі і в Україні, треба шукати соломинку і не ламати її. А час розсудить. На цей момент — безвихід.

madtea

Уласи Бог страну от такого «лідера»!!! Тимошка — зло. Уметь вратъ с добрыми и наивными глазами она хорошо научилась...> Зачем нам лгунішка на посту президента?

Праник

Прогнози віце-президента Європарламенту є передчасними. Останні заяві Тимошенко свідчать про те, що в разі ефективної роботи коаліції вона ще може підтримати кандидатуру Ющенка на наступних виборах президента.

kra

Лох он, этот Марек, да Юльку попытаются подвинуть этой осенью. Уходить ей самой нет резона, это у мареков всяких нужно уйти, что полностью посвятить себя лозунгам, митингам и телебатам. А в нашей коррупционной державе — отпустишь руль, и на денежные потоки мгновенно сядут бандюки ПР или СП, опять же МВД и ГПУ — это козырные инструменты в предвыборной борьбе. Ну и юлькины бандюки не бессеребренники, их тоже кормить из бюджета требуется.

ВІД РЕДАКЦІЇ

«Тиждень» просить вибачення в читачів за неякісний друк стор. 35 у номері № 29 від 18 липня 2008 року. Статтю «Після балу» в повному обсязі можна прочитати на нашому сайті www.ut.net.ua

АНДРІЙ ЛАВРИК
редактор відділу розслідувань

Вирок російських туристів

Туристів на вулицях Києва легко відзначити. Пасок фотоапарата, перекинутий через плече або шию, ледачкуваний вигляд та блиск подиву в очах. Вони неодмінно фотографуються на тлі футуристичного архітектурного ансамблю на Майдані, фонтанів на Хрещатику та інших справжніх та псевдопам'яток, які мені, гостю столиці з 10-річним стажем, видаються чимось буденним і не варти особливої уваги. Звісно, більшість київських туристів — це наші ж співгромадяни, які вирішили присвятити вихідний не релаксації десь на природі, а спогляданню політико-економічного центру батьківщини. В потоці своїх туристів-провінціалів попервах важко вирізнати інших мандрівників, які прибули сюди за тисячу (якщо не більше) кілометрів. Власне, ви навряд чи відзнаєте тих чужих одразу, доки з ними не заговорите. Їх видість або інша, «некиївська» російська мова, незвична вимова чи підозріле московське «акання». Вони їздять сюди відпочивати «за кордон», як ми до Праги, Відня чи Варшави. І, попри пропаганду тамтешніх ЗМІ, саме після перемоги в Україні «оголтелої помаранщіни» їх стає тут дедалі більше. В одному російському інтернет-виданні в рубриці «Подорожі» є підробка «Власний досвід», матеріали

якої укладають із читацьких листів. Тут чимало публікацій про Київ, написаних за мотивами вражень отих самих уже згаданих мандрівників. «Я з удовольствием переехал бы жить в Киев», — заявляє один турист, захоплюючись краєвидами й жінками української столиці. Інший дописувач від імені компанії москвичів, що приїздили до нас відпочити та «відріватись» на концерті МакКартні, розчулився не тільки через київські красоти, але й через низькі, на його думку, ціни. Мовляв, якість не гірша, ніж у Білокам'яній, а в рази дешевше. «Единственное разочарование, постигшее нас за время путешествия, — отъезд домой. Очень уж не хотелось», — підсумовує він.

Звісно, вдосталь там і негативних відгуків. Та в них є цікава тенденція: сварячи за щось Київ, російські мандрівники при цьому порівнюють його переважно не з рідними їм Москвою та Пітером, а з Прагою, Берліном і Паріжем. «Ви б іще Ростов із Лондоном порівняли!» — заперечує їм дехто. Але критики невблаганні: Київ має рівнятися саме на європейські міста. Напевне, це пояснюється тим, що російські туристи хочуть подорожувати Європою, а не імперською провінцією.

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смоля, Олексій Сокирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

Редакція залишає за собою право на літографування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються.

ІІІ МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ НЕЗАЛЕЖНОГО КІНА

КІНОЛЕВ

ЛЬВІВ 21-24 СЕРПНЯ 2008

ЗА ПІДТРИМКУ

МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАДРЕДАМІСТРАЦІЇ

СПІВОРГАНІЗATORI

УКРАЇНСЬКИЙ КІНОКЛУБ КОЛУМБІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

KULTURA.COM.UA

Главред

Вголос

ТРК Яблукс

Вголос
ПРО ТУРИЗМ
www.protorism.com.ua

К

Тиждень
український
www.ut.net.ua

WWW.IDEM.ORG.UA

ПЕРЕДПЛАТНА КАМПАНІЯ 2008 РОКУ
Оформити передплату ви можете:

Тиждень
український
www.ut.net.ua

1. У редакції:

- заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримуває: ТОВ «Український тиждень» р/р 26007026823721 в Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРОСЦБАНК» МФО 322012, Код ЕДРПОУ 35392656. За передплату на журнал «Український тиждень»);
- розберільво зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- оплатіть її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- відправте заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):
 - факсом: (044) 503-37-41, 258-88-48
 - поштою: ТОВ «Український тиждень», вул. Васильківська, 2а, м. Київ, 03040

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

- 1 місяць — 14 грн;
- 3 місяці — 42 грн;
- 5 місяців — 70 грн

2. У будь-якому відділенні зв'язку
«Укрпошта».

Передплатний індекс — 99319

3. У передплатних агенціях:

- АТЗТ «САММІТ» (м. Київ)
(044) 254-50-50 (багатоканальний)
- ДП «САММІТ-Крим»
(м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35
- «САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61
- «САММІТ-Кременчук»
(0536(6) 3-21-88, 79-61-89
- ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12
- ТОВ «ПресЦентр»:
(м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39
- ТОВ «Фірма Періодика»
(м. Київ) (044) 278-00-24
- ТОВ «ВПА»
(м. Київ) (044) 502-02-22
- ТОВ Агенція передплати «Меркурій»:
(м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчук) (0536) 70-03-84
- ТОВ фірма «Меркурій»:
(м. Дніпропетровськ)
(056) 721-93-93, 721-93-94

(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбас-Інформ»
(м. Донецьк) (062) 345-15-92,
345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472)
45-31-13, 45-25-10

ПП «Медіа-Новости»
(м. Полтава) (0532) 50-90-75

ЗАТ «Передплатна агенція «KSS»
(м. Київ) (044) 585-80-80

Агентство передплати та доставки
«Білц - Преса»
(м. Київ) (044) 205-51-16, 205-51-50

ДП «Фактор-Преса»
(м. Харків) (057) 738-75-33

ТОВ Передплатна агенція «Статус»
(044) 391-74-51

За детальною інформацією
звертайтесь за тел. (044) 503-37-41

менеджер з передплати

Кашук Тетяна
kata@ut.net.ua

ЕВА ТОМПСОН
ПРОПОНОУЄ
ПЕРЕГЛЯНУТИ ІСТОРІЮ
РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ
СУЧASNIMI OCHIMA

СПЛІКУВАВСЯ

ЮРІЙ МАКАРОВ

ФОТО:

DANIEL KRAMER (HOUSTON TX)

Нечасто трапляється, щоби серйозна наукова розвідка, до того ж пerekладна, та ще й розрахована на зовсім іншу аудиторію, ставала незапереченою громадською подією. Йдеться про книгу американської дослідниці Еви Томпсон «Трубадури імперії. Російська література й колоніалізм» (Imperial Knowledge: Russian Literature and Colonialism), яка вийшла цього року у видавництві «Основи». Для розуміння масштабу досить темпераментного відгуку Оксани Забужко: «бомба, сенсація, відкриття, цілковита революція в західних поглядах на Росію й Центрально-Східну Європу, — словом, одна з тих рідкісних книжок, які «нарешті пояснюють все», знаходять універсальну відмічку до цілого пакета питань, що довгий час здавалися нерозв'язними».

МОНГОЛЬСКИЙ СПАДОК

У. Т.: «Постколоніальні дослідження» — одна з найmodніших тем у гуманітаристиці, причому вже не перший рік. Чому на території колишньої Російської імперії ця тема не стала не тільки провідною, але й скільки-небудь помітною?

— Такі дослідження розвинулися на ґрунті свободи слова, що має місце у так званому західному світі вже багато поколінь. Іноді вона веде до відчуття політичного простору за допомогою самокритики, а іноді за смічує простір дискурсу «частковими правдами» й маніпуляцією. Постколоніальні дослідження — це частина самокритики.

Московська держава, а потім Російська імперія та Радянський Союз успадкували від монголів неймовірну прихильність до приховування політичної й інтелектуальної інформації. Росія звикла засекречувати □

ВПРИТУЛ

все — не тільки економічні та мілітарні дані, але й розвиток гуманітаристики й мислення у світі. Тому ті міркування про метрополії та периферії, що вже стали частиною повсякденного інтелектуального дискурсу на Заході, в Росії здаються бентежними новаціями. Про те, що кілька десятків років тому з'явилася нова галузь гуманітаристики, росіяни навіть не знали, оскільки їхні правителі вважали, що введення термінології постколоніалізму в університети може зашкодити пануванню Москви над різними суб'єктами Російської Федерації. В Росії видаються журнали, такі як *Ab Imperio*, але вони спрямовані на дослідження імперських успіхів, а не на критику колоніалізму. Еквівалентом цього типу розвідок у англомовній гуманітаристиці є *empire studies* («імперські дослідження»), які, на щастя, вже майже вимерли.

УКРАЇНА НЕ КОРСИКА

У. Т.: Колишні російські колонії неохоче вважають себе такими. Як, власне, визначати колонії? Чим, скажімо, колонія відрізняється від просто завойованої суміжної території? Чому Україна (чи Грузія) — колонії, а Ельзас або Корсика — ні?

— Колонія — це територія, заселена певною нацією, у якої вже є усвідомлення власної культури, мови й тотожності і яка вважає себе центром (у своїх власних очах вона є метрополією), втрачає свій статус центру внаслідок насильства іншої нації (підкорення за допомогою війни, дипломатичного чи економічного тиску). Стан «периферійності» — це неминучий результат колоніалізму.

РОСІЯНИ НЕ РОЗУМІЮТЬ, ЩО ЦІЛОМ НОРМАЛЬНО ВПРОВАДЖУВАТИ ЗАКОНИ НА КОРИСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ, КУЛЬТУРИ

Якщо окупована територія не відчуває себе метрополією, коли вона позбавлена сильної ідентичності, а її населення погоджується бути периферією (чи її частиною) якоїсь нації чи імперії (наприклад, нинішні Ельзас або Корсика), про несправедливість колоніалізму не йдеться. Треба розрізняти колоніалізм і згоду, що поступово розвива-

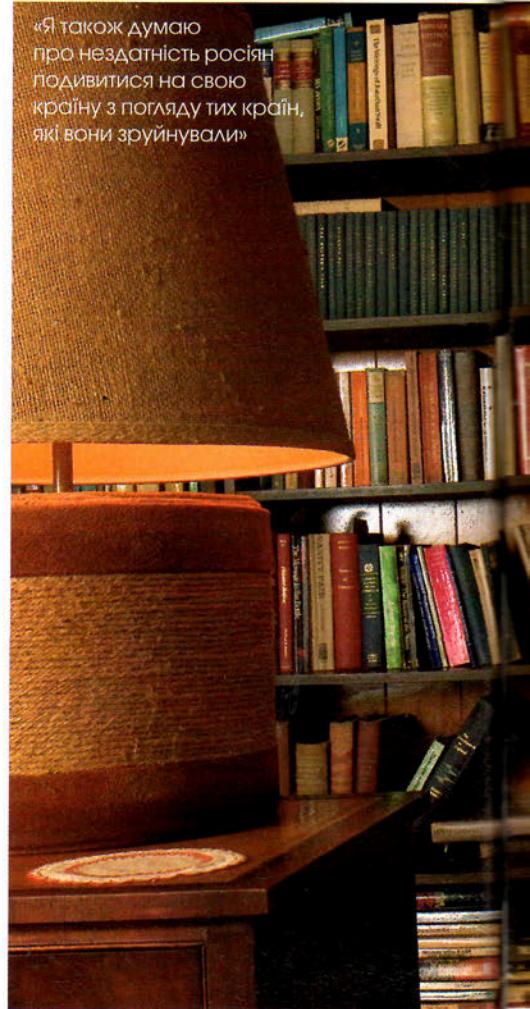
ється, з «поглинанням» імперією чи іншою нацією. В такому стані перебувають Веллс і Шотландія, котрі майже втратили відчуття власної ідентичності, змінили свої мови й католицьку релігію на англійський протестантизм (звичайно, спочатку не без жорсткого насильства) й стали частиною (периферією) Англії.

У. Т.: Якщо я правильно зрозумів, ви розрізняєте два націоналізми. Спрощено: націоналізм «агресивний» і націоналізм «захисний». Чи означає це автоматично, що «агресивний» націоналізм — це погано, а «захисний», відповідно — добре?

— Так, але методи самооборони мають значення. Якщо ви нападаєте на сусіда, щоби відібрati в нього політичну й культурну незалежність і збільшити ресурси й підвищити престиж своєї власної нації, — ви агресивний націоналіст. Але якщо ви захищаєте свою ідентичність і робите це таким чином, що ваші методи самооборони не є гіршими за методи колонізаторів — ви цілком виправдані й зможете успішно себе захистити перед міжнародним судом. Коли ж ви вдаєтесь до геноциду, як деякі африканські нації в ХХ столітті, — вас важко виправдати, навіть якщо ви воюєте проти колоніалізму. Існує ієрархія цінностей, якої треба дотримуватися, інакше ми підштовхнемо свою націю до варварства. Радянський колоніалізм застосовував знаряддя геноциду кілька разів, про що чудово знають українці.

Імперські нації зазвичай не визнають законність захисного націоналізму й представляють його як

«Я також думаю про нездатність росіян подивитися на свою країну з погляду тих країн, які вони зруйнували»

тільки України, але й інших країн цієї частини Європи.

У. Т.: У деяких країнах з отриманням власної державності зміст націоналізму помітно міняється. Скажімо, в Україні, за винятком зовсім вже екзотичних маргіналів, націоналісти відстоюють поняття насамперед «політична нація» (з підкресленням ролі етнічного ядра). Наскільки така еволюція природна?

— Як ідеал, до якого слід прагнути, політична нація є прекрасним винаходом. Існування політичної нації — це ознака зрілого й стабільного суспільства. Та зауважте, що побудувати цілком політичну націю вдалося тільки в деяких державах: США, Канаді, Швейцарії, деяких інших європейських країнах. Навіть у США вона не завжди функціонувала ідеально — ми довго дискримінували афроамериканців.

Отже, в сучасних «освічених» країнах все «за» політичну націю, та на практиці вона не спрацьовує без

ВПРИТУЛ

БІОГРАФІЧНА НОТА

Ева Томпсон (Ewa M. Thompson), професор університету Rice (Х'юстон, США), редактор журналу *Sarmatian Review*. Народилася в Каунасі (Литва), у польській родині. Отримала докторський ступінь в університеті Vanderbilt. Автор книг «Російський формалізм та новий англоамериканський критицизм» (1971), «Вітольд Гомбрович» (1979), «Зрозуміти Росію: святий блазень у російській культурі» (1987), «Пошуки самовизначення в російській літературі» (1991), «Трубадури імперії: російська література і колоніалізм» (2000). Перекладалася китайською, польською, українською, російською, хорватською та італійською мовами.

ного чи такого, що б розвивало ці країни – тільки страх перед «владою» й державою, відсутність особистої свободи, атомізацію суспільства, постійну брехню в ЗМІ. Росія дотепер нічого не продукує, окрім сировини та зброй. Вона блокувала розвиток тих європейських і азійських народів, які мали нещастя потрапити до її рук. Okрім монголів, у світі ніколи не існувала імперія такого рівня руйнації.

Коли я дивлюся на палаці Петербурга (зведені на польські, літовські і українські кошти, як зазначив Адам Міцкевич у 1830-х роках), на наукові інститути Москви (побудовані, між іншим, за гроші неросійських радянських республік), я бачу тільки вигоди для росіян, але нічого позитивного для неросійських республік, не говорячи вже про людство – й тому захоплення значно менше. Я також думаю про нездатність росіян подаватися на свою країну з погляду тих країн, які росіяни зруйнували. Я думаю про лицемірство російських правлячих класів, про їхню нездатність до шляхетності, до великородності, про їхню примітивну територіальну клептоманію – і мое захоплення слабшає.

У. Т.: Як відокремити у великому художникові носія імперського духу від генія, який завжди сучасний? Лермонтов усмиряв горців, Достоєвський мріяв про «протоки», Булгаков знущався з хохлів. Чи може українець любити Булгакова (як, наприклад, у Ізраїлі дотепер табу на Вагнера)? ▶

проблем. Французи не знають, що робити зі своїми мусульманами, які становлять 10% населення, німці ж не дають громадянства навіть тим мешканцям ненімецького походження, які народилися на території Німеччини й для яких німецька – рідна мова. Як погоджувати політичну націю з етнічною та культурною традиціями? В історії людства виживають ті нації, серед яких є багато людей, готових і здатних підтримувати традицію власною працею й жертвництво. Тож це залежить від самих українців. Я впевнена, що українці спроможні підтримувати свою етнічну ідентичність. Вони це роблять уже багато поколінь. Треба плекати традицію: вона не виживе без догляду за нею. Потрібно діяти в легальних межах політичної нації. Але підтримувати ті якості, які формують українську ідентичність.

КРАСА І ВАРВАРСТВО

У. Т.: Колоніальні імперії в культурному аспекті мають певний шарм, якому важко протистояти.

Велика Британія, Франція, Росія, Іспанія, Австрія – найяскравіші (й по-своєму привабливі) сторінки їхньої історії пов'язані саме з імперським духом. Яким чином сьогодні сприймати їхню культурну спадщину, вона ж замішана на рабській праці, крові й придушенні «інородців»?

На жаль, багато в історії людства влаштоване таким чином. Тож ми маємо прагнути показати любителям імперій їхне зло, а не тільки їхню красу, а самі дивитися на імперії як на суміш краси та варварства. Імперії привабливі й водночас руйнівні. Але треба пам'ятати про рівні цієї руйнівності. Британська та Французька імперії руйнували, та вони ж і будували. Сучасна Індія запозичувала у своїх завойовників політичну систему (демократію) й інші суспільні інститути. Росія тільки руйнувала, вона не внесла в поневолені країни Європи жодної корисної установи, жодної цивілізованої інституції, нічого позитив-

«Міркування
Достоєвського про Росію
нагадують міркування
Гітлера про Третій Рейх»

— Це особистий вибір. Українців цілком можна зрозуміти, якщо вони не захочуть друкувати й перекладати Булгакова. Вони мають право не насолоджуватися автором, який, попри свій талант, ображася їхню національну ідентичність. Але українці, якщо захочуть, можуть насолоджуватися Булгаковим, а чеченці — Лермонтовим, хоча обидва письменники ставилися до України й Кавказу як до колоній. Те саме Достоєвський: він ненавідів західне християнство (яке жорстоко пере-

слідувалося в Російській імперії), в його романах міркування про Росію нагадують міркування Гітлера про Третій Рейх, а його наклепи на західне християнство не гірші за вихватки комуністів. Те, що він створив карикатури на неросіян і лихословив про Європу, не запшодило деяким західним читачам (разом зі мною) в чомусь захоплюватися його творами. Неуцтво чи зловтіха письменників є застереженням, що не можна ставитися до літературних творів — навіть якщо вони гені-

альні — як до абсолютної правди й плутати їх із релігійними текстами, наприклад, із Біблією чи текстами отців християнської церкви (на жаль, деякі дослідники це роблять стосовно Достоєвського). Навіть геніальні романи містять у собі всі заботони недосконалості.

ДІВІЗІЇ ПАПИ РІМСЬКОГО

У. Т. Які перспективи культурного діалогу нинішніх представників колишньої метрополії та колишньої колонії?

— Велика Британія та Франція прагнуть вести діалог зі своїми колишніми колоніями. Ім це вдається, бо вони погодилися «допустити до інтелектуальної бесіди» представників колишніх колоній, і конструюють історію, враховуючи їхні голоси. Росії з її істориками далеко до такого розуміння. Російські інтелектуали (певна річ, винятки є) дотепер не розуміють, у чому полягає експлуатація, — вони всі згадують спорудження шкіл, першість, скажімо, узбеків, у вступі до московських вишів в часи СРСР або статистику, вказуючи, що Москва витрачала більше грошей на якусь периферію, ніж отримувала від неї податків. Іноді колишні західні метрополії прагнуть винагородити колишні колонії за їхню залежність за допомогою вигідних для них економічних угод і безпосередньої економічної підтримки. Про це не може бути й мови в сучасній Росії, яка, навпаки, прагне «покарати» колишні колонії за те, що вони від Росії відірвалися.

Крім того, в російських урядових і «патріотичних» колах спостерігається величезне й відкрите презирство до слабких — до скорених, до меншин, до маленьких або середніх народів. Досить почитати російський сайт www.inosmi.ru, щоб познайомитися з жахливим (і захочуваним властями) рівнем суспільної свідомості в цій галузі. Деякі мої статті з американських газет з'явилися там у перекладі — про рівень коментарів неможливо говорити (тепер вони вичищені, але спочатку був грубий мат), причому в перекладах були підробки: з однієї статті зникло ключове речення про те, що довготривала мета Росії — посварити США та Європейський Союз.

Часті напади на неросіян на вулицях Москви, що закінчуються іноді вбивствами, теж свідчать, що в деяких аспектах суспільного життя

російські громадяни знаходяться на досить примітивному рівні. Всередині російської самосвідомості я бачу культ насильства й віру, що за допомогою насильства можна все зробити. Пам'ятаєте, як Сталін пітав, скільки у Папи Римського дивізій? Нічого не змінилося в цій царині, росіяни далі рахують дивізії, замість узятися за побудову стабільного й вільного життя для росіян і неросіян у Російській Федерації.

За таких обставин у Росії не може йтися про відчуття історичної провини стосовно колоній. Звичайно, говорить про грошову винагороду за експлуатацію – це утопія, та хотілося б віднайти хоча би маленькі зміни в російській самосвідомості. В Польщі, я думаю, ці зміни вже сталися, й значна частина інтелектуалів розуміють, що поляки намагалися полонізувати українців у часи Другої польської республіки й раніше, коли було ясно, що Україна має свою власну ідентичність. Я читала кілька наукових робіт на цю тему, написаних сучасними поляками, в яких відстоюються українські інтереси. В сучасній Росії це

та вони також у неї вчилися, бо культура Греції за рівнем була значно вищою за культуру ранніх римлян. Тому саме Україну росіяни б дуже хотіли повернути назад, зробити з неї периферію Москви й назавжди знищити прагнення до незалежності. Як окрема нація й держава Україна викликає в росіян почуття неповноцінності та неспокій, що проявляються як агресивність.

Упродовж багатьох сторіч Росія була клептократією – вона «краля» території інших націй і розвивалася завдяки цим крадіжкам. Росія ніколи не існувала як мирна держава. Вона сформувалася як країна, що постійно веде якусь війну. Здається, що без завоювання й підкорення, а якщо це неможливо, приниження неросіян, російські правлячі класи просто не вміють існувати й провадити політику.

У. Т.: Як ви ставитеся до практики «позитивної дискримінації» в культурно-мовній політиці колишніх колоній? Якщо вона приступить, то чи має бути чесно декларована як така?

УКРАЇНА ДЛЯ РОСІЇ – ОСОБЛИВИЙ ТИП КОЛОНИ. ЇЇ МОЖНА ПОРІВНЯТИ ЗІ СТАРОДАВНЬОЮ ГРЕЦІЄЮ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО РИМСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

було б немислимим. Отже, треба дочекатися, коли певна кількість російських інтелектуалів визнають, що Україна не периферія, а окрема нація й ідентичність. Тимчасом треба робити все можливе, щоб популяризувати українську позицію в Росії за допомогою друкованого слова, гуманітаристики й університету.

КЛЕПТОКРАТИЯ РОСІЯН

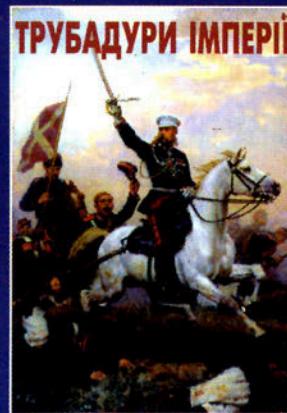
У. Т.: У чому, на вашу думку, причина неадекватної агресивності сьогоднішньої Росії – політиків, журналістів, інтелектуалів (!) – стосовно України як такої, незалежно від приводу?

– Після втрати багатьох колоній в 1989–1991 роках Росія хоче повернути їх назад. Причому Україна – це особливий тип колонії. Її можна порівняти зі стародавньою Грецією по відношенню до Римської імперії. Грецію римляни підкорили,

– Це неминуче та нормально. Українці мають право віддавати перевагу своїй мові, історії, ідентичності, перш ніж дати можливість колишнім колонізаторам поширявати їхню ідентичність. У Америці ми це робили стосовно деяких (не всіх, на жаль) меншин: ті, кого дискримінували в минулому, отримували право бути першими в черзі. Це називалося *affirmative action*. Як тимчасовий засіб такі дії цілком виправдані. Звичайно, коли держава зміцніє, через покоління чи два, цього типу позитивна дискримінація має припинитися.

Є місця, особливо дорогі колишнім колонізаторам: для росіян – це стародавній Київ, із якого вони одержали християнство. Тут треба проявити делікатність і пошану до почуттів колишніх колонізаторів, і не вдаватися до суперечок. Щодо мови та пов'язаних із нею царин – літератури, культури тощо україн-

Ева М. Томпсон

Російська література
і колоніалізм

0 ОСНОВИ

Дослідження Томпсон перевертє
уявлення про російську літературу

ська має бути бенефіціантом «позитивної дискримінації». В Америці це називається *preferential treatment*, і ми вживали його, щоб винагородити несправедливості минулого.

Це не означає, що прийнятно вдаватися до насильства чи пропонувати якусь фантастичну версію історії України в міфологічному мінулому, бо рано чи пізно вчені її викриють, що, по суті, відбулося з російською міфологією про «єдність» України й Москви в середньовіччі.

У. Т.: Який є спосіб боротьби з комплексом неповноцінності, колоніальною свідомістю?

– Випростайтеся й скажіть собі та іншим: «Я – українець!»

У. Т.: Чи можете ви назвати приклади успішного подолання «колоніальної свідомості»?

– Ірландці. В 40-х роках XIX століття ірландці вмирали з голоду в своїх домівках, майже як українці під час Голодомору. Англійці ставилися до них із таким самим презирством, із яким організатори Голодомору ставилися до українців. Ще на початку ХХ століття в Америці можна було побачити написи «Ірландців на роботу не приймаємо». Та вже 1960 року США обрали президентом Джона Кеннеді – ірландця за походженням. Ірландія тепер багатша за Велику Британію. ■

ПОЛІТИКА та п'ять стихій

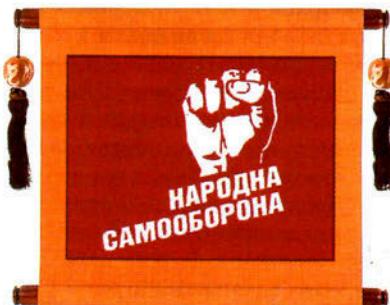
ВИ НЕ ПОВІРІТЕ Й БУДЕТЕ СМІЯТИСЯ, ТА З ПОГЛЯДУ ФЕН-ШУЙ НАЙКРАЩІ СИМВОЛИ В ПАРТІЇ РЕГІОНІВ і БЮТ

Автор: Антон Зікора

Езотерика все більше проникає в наше життя. На відміну від початку дев'яностох, прихильниками таємних знань про природу явищ сьогодні стають не просто маргінали у рваному взутті, а великі бізнесмени й політики. Серед езотеричних учень китайський фен-шуй посідає особливе місце, оскільки розглядає закони потоків енергії в просторі. Знання про цей рух, у свою чергу, дає можливість досягати нових рівнів влади й знаходити нові ресурси. Тому **Тиждень** вирішив дізнатися, наскільки правильним є рух енергії у символіці тих або інших політичних партій України.

Ми зібрали логотипи декількох найбільш впливових сил і попросили прокоментувати їх фахівця з фен-шуй Ольгу Діткову. Сьогодні Ольга практикує в Києві, а свого часу навчалася у доктора Шентана Сю, який був засновником інституту фен-шуй Blue Mountain (США). «В основі вчення фен-шуй лежить теорія «У-сін», що в перекладі означає п'ять стихій: Дерево, Вогонь, Земля, Метал і Вода», — говорить Ольга. Й рух енергії у просторі залежить на самперед від форми, кольору та якості цих стихій. Отже:

НАРОДНА САМООБОРОНА

Самооборона викликає агресію. В цьому логотипі ми бачимо два кольори: червоний — Вогонь — і бі-

лий, Метал. Логотип має квадратну форму, що символізує собою стихію Землі. При цьому виникає контроль однієї стихії над іншою — Вогнем над Металом. У результаті стихії не отримують додаткового живлення і як наслідок виснажуються, а потім можуть і загинути! Відчуття, викликані цими кольорами, з погляду «п'яти елементів», — це радість, ейфорія (червоний) і печаль (білий).

Партія, створена на таких суперечностях в емоціях, не має основи, тобто третього кольору. Образ кулака символізує не єдність, як може здатися на перший погляд, а покарання.

НАША УКРАЇНА

Вельми не погана ідея. Тут присутній і жовтий колір, який символізує Землю-фундамент, і червоний, а це Вогонь, що дає живлення для Землі. Все скріплено металевою підковою — стихія Металу, яка вказує на фінансову складову. З давніх часів підкова вважається символом небесного успіху. Її вішали при вході в будинки, щоб допомагали господарям, тільки направлені вони були не вниз, а в небо, для більшого насищення енергією Сонця. Тобто в цьому випадку підкова має бути перевернутою.

КОМПАРТІЯ

Червоний колір як основа символізує енергію Вогню, білий — Металу. Вогонь контролює Метал, але несе в собі конфлікти. Зірка й на-

півсфера — символ Всесвіту, це виявляє бажання бути єдиним розумом у світі.

БЮТ

Дуже вдалий символ. Червоне серце — стихія Вогню, який стримує стихія Води (чорні букви). Все це розташовано на білому фоні — стихія Металу, який породжує собою Воду, а вона, в свою чергу, контролює надишок Вогню. На рівні емоцій це сприймається як злиття розуму, життєвого потенціалу й напрямку руху.

БЛОК ЛІТВИНА

ВПРИТУЛ

Теж напрочуд вдалий символ. Ми маємо три кольори, де жовтий є основою, Землею, на якій усе розвивається. У цьому разі Вогонь (червоний квадрат) не викликає агресії, а робить Землю родючішою. Крім того, білий колір букв – Метал, символізує фінансову підтримку.

НАРОДНА ПАРТІЯ

(все того ж Литвина):

Ми тут бачимо колосся, яке символізує життя в поєднанні з кольором Землі. Разом із тим тут немає акценту на житті, а є тільки на обмеженні (півсфера), яке чекає людей на шляху.

БЛОК МИ:

Зелений колір, Дерево, – вказує на одного сильного лідера. Квадрат, що означає Землю, разом із колом, яке вказує на Метал, начебто повинні підсилювати дії один одного. Насправді вони лише послаблюють особу свого лідера, бо в символі немає третього елемента. (Цікава річ: із логотипом блоку «МИ» Литвин не пройшов до парламенту, а з логотипом Блоку Литвина пройшов – **Тиждень**).

ЄЦ НАГАДУЄ «РЕГІОНИ» ПАРТІЯ РЕГІОНІВ

Тут синій колір у поєднанні з білим (букви) свідчить про те, що Метал контролює Дерево. Квадратна форма показує, що Земля підсилює дії Металу і є основою для процвітання Дерева. При цьому блакитний колір – Дерево – контролює Землю та облямовує її особисті риси.

СОЦПАРТІЯ

Логотип не містить у собі ні важливої форми, ні особливого змісту. Тут ми бачимо символ квітки – але хіба вона може квітнути на Вогні?

ЄДИНІЙ ЦЕНТР

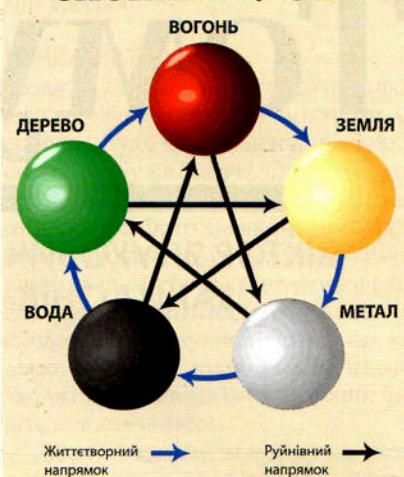

Трикутник відображає розвиток, що дає насичення вогнянною енергією Ян. Синій колір, Дерево, в поєднанні з жовтим, Землею, та білим, Металом, указує на наявність життя, грошей і процвітання для капіталу. Але Метал контролює Дерево, чим обмежує його розвиток. Символіка ЄЦ і Партії регіонів дещо подібна.

Слід визнати, що, за словами Діткової, логотипи більшості наших партій дуже бідні. Багатьом не вистачає третього кольору або додаткових форм. Ще цікаве спостереження: фен-шуй має справу з п'ятьма стихіями, в попередній ВР було п'ять партій, в цій – також п'ять. Збіг?

Також ми попросили оглянути логотипи партій одного китайського майстра, який добре знається на традиційних китайських учненнях, зокрема і на фен-шуй. Не знаючи наших реалій, він також зазначив, що найвдаліша символіка – в Партії регіонів, БЮТу, Блоку Литвина та ЄЦ і

СИСТЕМА «У-СІН»

ГРАФІКА: ПАВЛОВІЦ

зовсім недоладна – в Самообороні та соціалістів. Але щоб повністю пізнати, що «світить» тій або іншій силі, треба враховувати розташування літер на логотипі, їх кількість. А ще треба знати час виникнення політичного утруповання. Наш китайський експерт перерахував букви, відкрив якусь товстезну книгу й довго щось мудрував, потім дав свій політичний прогноз. «Але цього ні кому говорити не можна, бо, розкриваючи майбутнє, ви порушуєте задум Бога. За це можна доРого поплатитися». ■

ІНЬ І ЯНЬ

**АНДРІЙ ОРОЛ, РОСІЯ
у перекладі **Тижня****

Б'є дзвіночок – динь-динь-динь,

Мчиться трійка, іде п'янь!

В трійці – ти сидиш, як Інь,

Поруч я лежу, як Янь.

Завтра буде неба синь,

І краса яка – поглянь:

Ти – такий Чорнявий Інь,

Я – сп'янілій Білий Янь!

Як же я люблю фен-шуй!

З неба зірочка летить,

І в кишені в мене – Інь,

А у тебе – гарний Янь.

Це ж яким є збіг, прикини!

Ти – не дура, я – не дрянь.

Просто я – відмінний Інь,

Ти ж бо – загадкова Янь.

Простирадла шурхотять,

П'ята ранку, повна рань...

Втомлений заснув мій Інь,

І твоя заснула Янь.

Вранці краще тихо згинь.

(І раніше, звісно, встань)

Якщо чесно, я – не Інь,

Але ти – давно не Янь.

Тому що стан

ВІКТОР ЯНУКОВИЧ ПРАГНЕ ВИГЛЯДАТИ «ХЛОПЦЕМ БЕЗ ЗАЙВИХ ЗАКИДОНІВ». *ТИЖДЕНЬ* ДОСЛІДИВ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІДЕРА ПР

Автор: Анна Бабінець

«**В**ін зовсім не змінився з «донецьких» часів. Коли говорять, що він розвинувся, це просто піар його прибічників», — розповідає **Тижню** Олександр Міщенко, який тривалий час працював із Януковичем-губернатором, а зараз очолює донецьку Агенцію журналістських розслідувань. Каже, до кожного спілкування з пресою Віктор Федорович довго й ретельно готовувався, а без потреби на люди намагався не виходити. Він часто повторював: «Я не політик, а господарник. Щоб при мені тут не було політичних розборок».

«ВІН ГОТОВИЙ ПІТИ НА БУДЬ-ЯКИЙ КОМПРОМІС, ЩОБ НЕ СТАЛОСЯ ЧОГОСЬ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО»

Справді, іноді складається враження, що Янукович почувається не у своїй тарілці. «В глибині душі він дуже невпевнена в собі людина, — пояснює **Тижню** доктор психологічних наук Вадим Васютинський. — Впевненість-невпевненість формується залежно від тих умов, у яких перебуває 3–4-річна дитина. Якщо їй дають зрозуміти, що вона все робить правильно, тоді розвивається впевненість і самовпевненість. І на-впаки. Умови, які Янукович мав на початку життя, якраз сприяли формуванню невпевненості». Коли дитина дорослішає, ця невпевненість залишається всередині. Дякуючи життєвому досвіду та підтримці оточення, Віктор Янукович набув зовнішньої впевненості, але глибина невпевненості час від часу на-

гадує про себе. «Можливо, він про кидається десять під ранок і починає хвилюватися. Може, у кризових ситуаціях втрачає впевненість у своїх діях», — говорить пан Васютинський.

Тому Янукович не робить різких рухів — вони можуть видати цю глибинну невпевненість. Він не підвищує голос, уникає яскравого вірання, прагне бути врівноваженим. «У ньому відчувається намагання не ляпнути якоїсь дурниці, бути урівноваженим поміркованим «хlopцем без зайвих закидонів». Те, що є в Тимошенко — сказати щось яскраве — Янукович цього не вміє, не любить і уникає», — продовжує

ТРУДНОЩІ АДАПТАЦІЇ

В політикумі ходить безліч байок про те, що екс-прем'єр нібито частенько розпускати руки на підлеглих. Така поведінка, на думку пана Васютинського, взагалі-то не властива Януковичу: «Він не герой. Люди такого типу бояться агресії. Його виховувала бабуся, але загалом він формувався на вулиці. Підлітково-юнацькі угруповання дуже агресивні, та вони відчувають свою силу, збігшишись у зграю. Якщо вирвати кожного з них із цього середовища, він виявиться простим боягузом. Вони не вчаться давати адекватну відповідь, якщо загроза стосується кожного з них окремо. Дуже показовий у цьому сенсі епізод, коли в Януковича кинули яйцем. Думаю, він справді дуже злякався й не зінав, як реагувати».

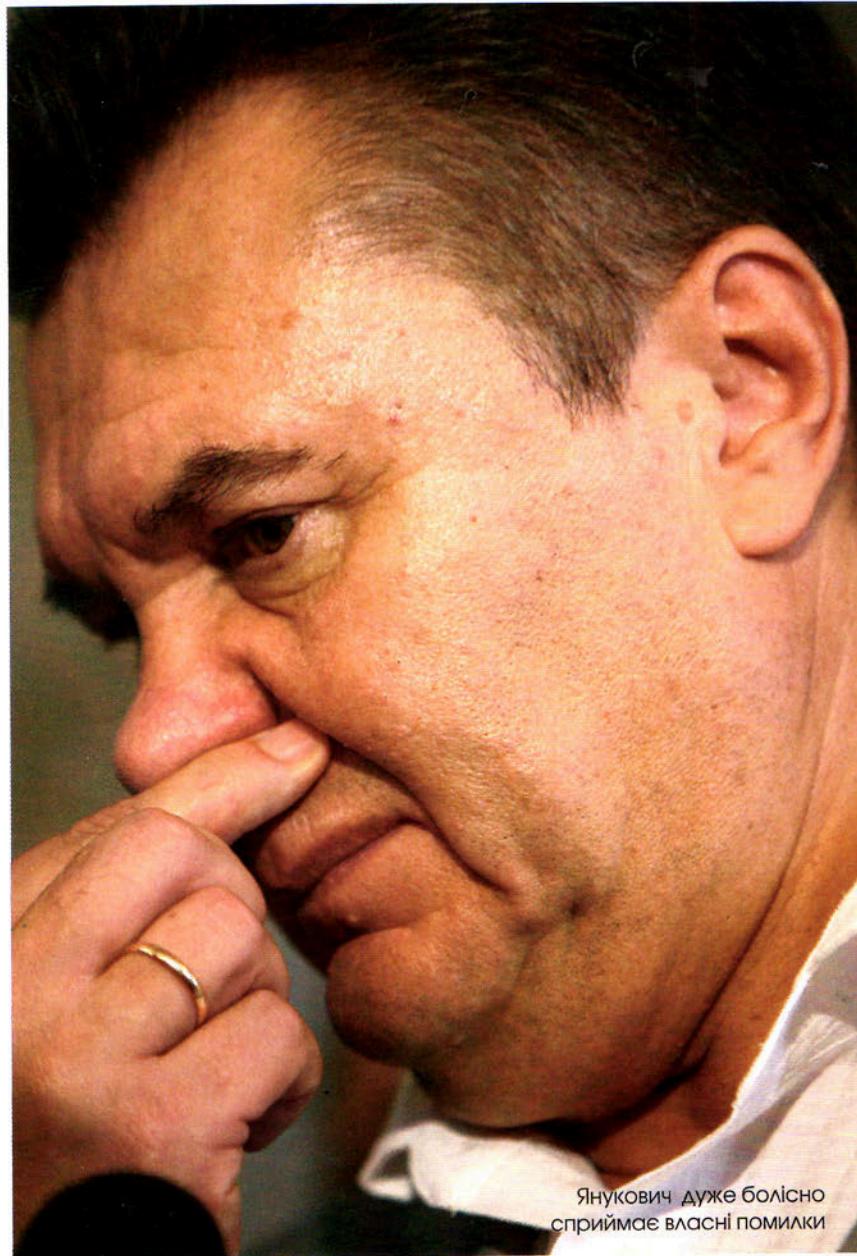
Та повернімося до Донбасу. Хоча тоді, п'ять років тому, Янукович став політиком загальнонаціонального масштабу, він досі найкомфортніше почувається лише на Донбасі. На всі свята й іноді просто на вихідні Віктор Янукович обов'язково приїздить у Донецьк.

«Йому важко адаптуватися, бо, по-перше, приїхав до Києва, вже будучи лідером — постійно був на виїздах, не мав часу спокійно пристосуватися. По-друге, він не здатний до швидких реакцій, йому важко змінити спосіб життя», — вважає пан Васютинський. Янукович і досі сприймає київське середовище як вороже, тому із задоволенням їздить розслабитися в Донецьк — там усі його люблять і нема від кого очікувати неприємних сюрпризів.

Будинок, де зупиняється Янукович у Донецьку, колись був чи не

| ВПРИТУЛ |

ДАРТНИЙ

Янукович дуже болісно сприймає власні помилки

людина вміє жити, вона господар життя».

ТОНКА НАТУРА

Люди з оточення Януковича говорять, що він не здатний сміятися над собою. Будь-яку власну помилку сприймає дуже боляче. Особливо помилки, що викликають глузування оточуючих. Фото, на якому прихильник Януковича цілує йому руку, ймовірно, запам'ятається політикові на все життя. З нього сміялися всі. Чи сподобався йому поцілунок, не відомо, проте він точно більше не дозволить так поводитися з собою, на вітві прихильникам.

Відсутність почуття гумору компенсується сентиментальністю. «Гнучкі люди, як правило, сентиментальні та артистичні. Думаю, це може виражатися в любові до мистецтва, пісенності... Можливо, він навіть вдома грас на якомусь музичному інструменті», — припускає Олександр Губенко. Якось Віктор Федорович разом зі співачкою Русланою, а потім із Йосипом Кобзоном зі сцени співав свою улюблена пісню про те, як «подростком гонял по крышам голубей». Співав погано, але широко.

Хоча Янукович скрізь намагається відповісти ситуації, та іноді йому це не вдається. Під час одного з візітів у Страсбург він з'явився у непристойно розкішних туфлях зі страусячої шкіри. Незадовгодо цього на зустріч із лідерами СНД Янукович завітав у нових черевиках, чорних та лакованих. «Це буденні цінності радиціанської людини: йдучи в гості, вдягти найкраще. Він сам не зрозумів, а йому ніхто не підказав, що це трохи недоречно», — каже пан Губенко. А от із пальтом від «Бріоні» за кілька тисяч доларів Янукович, вочевидь, не помилився — точнісінько таке має Рінат Ахметов. «У нього взагалі дуже розвинена повага до авторитетів, яких він для себе визначає сам, — каже Олександр Губенко — дублювання одягу — це лише один із проявів цієї поваги».

найрозкішнішим у місті. Він збудував його, тільки-но посів губернаторське крісло. Тоді казали, що в ньому все золоте. «Це неправда, — каже Олександр Міщенко, який свого часу гостював у легендарному будинку. — Є певна циганщина — він великий, з якимись візерунками... Та золотого я там нічого не бачив. Багато великих ваз — вони до вподоби пані Янукович».

У частих відвідах Януковичем Донецька є, звісно, й політичний підтекст. «Це його вотчина в усіх розуміннях. Він приїздить туди й демонструє себе як простого хлопця, на електорат Донбасу це спрацьовує, — каже Вадим Васютинський. — До речі, коли Донбас голосує за Януковича, він також орієнтується на його здатність бути, так би мовити, «лідером братви». Для них ця риса означає, що

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАНЬ

P.S.

Після публікації психологічних портретів Віктора Ющенка (**«Тиждень** №23 від 6 червня), Юлії Тимошенко (**«Тиждень** №27 від 4 липня), та Віктора Януковича, редакція очікує пропозицій від наших читачів, хто ще з політиків вартий аналогічного дослідження. ■

Проф(не)придатність

Профспілки чи трейд-юніони

(трудові союзи) розвинених країн не видають путівки й не тримають власних пансіонатів.

Тиждень дослідив, як функціонують реальні професійні спілки, які можуть організувати загальнонаціональний страйк і змусити капіталістів поділитися прибутком

Діяльність профспілок
має такі напрями

Організовують
професійне навчання

Забезпечують
юридичну підтримку

Отримання матеріальних
вигод, пільг і гарантій для
учасників профспілок

Політична активність

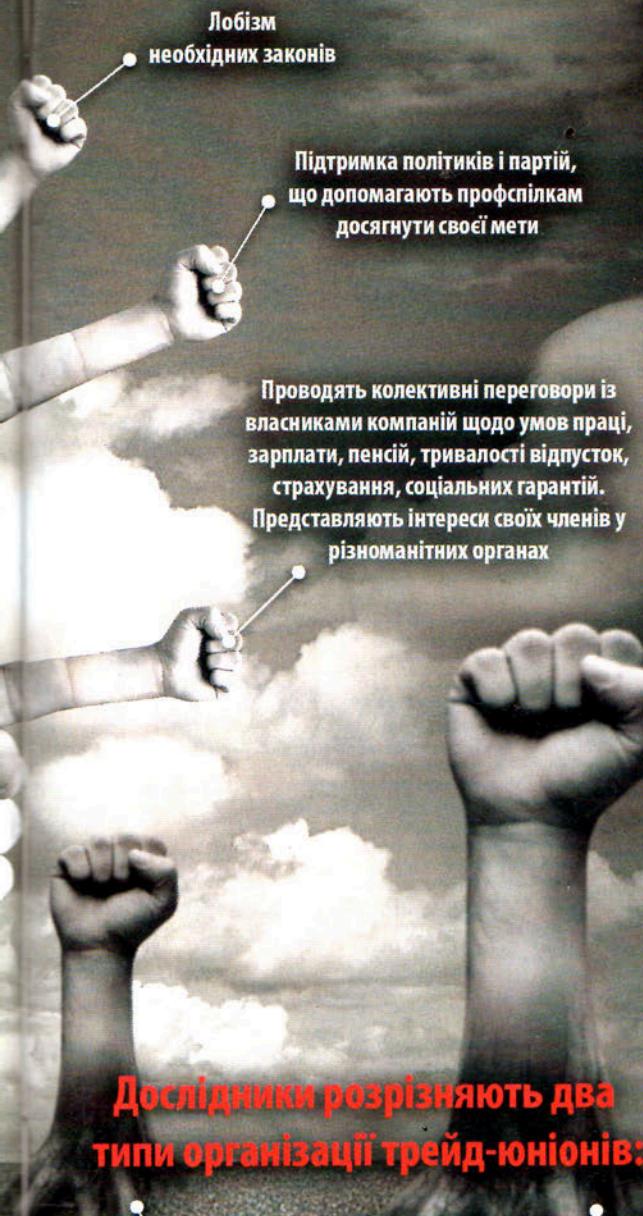
Представницька активність

У багатьох західних країнах
профспілки досягають жорсткого
контролю над тим, хто може
прийматися на роботу. Так,
поширеними є закрита й
професійна моделі найму, які
передбачають, що роботодавець
може взяти на роботу тільки
члена галузевої профспілки
або людину, котра зобов'язалася
до неї вступити

ВПРИТУЛ

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПРОФСПІЛОК – ЛИШЕ ІМІТАЦІЯ ЗАХІДНИХ ТРЕЙД-ЮНІОНІВ

Автор: Анатолій Бондаренко

Дослідники розрізняють два типи організації трейд-юніонів:

Сервісна модель
Профспілка постійно надає своїм членам послуги та захищає їх права, вирішує конфлікти з власниками в поточному режимі

Організаційна модель
Передбачає діяльність спеціальних профспілкових функціонерів, які працюють на ставці. Вони розбудовують мережу профспілки, підшукують серед працівників підприємства лідерів. Їхня повсякденна робота у разі конфлікту дає змогу проводити масштабні кампанії захисту інтересів членів об'єднання

Українські профспілки, за оцінкою їх членів, поділяються на три типи: червоні, жовті й зелені.

ЧЕРВОНІ

Грунтовно сидять на спадщині радянських часів, коли трудові об'єднання створювалися владою зверху вниз і були частиною державної машини. Ці утворення й тоді, й зараз працюють у одній команді з іншими владними органами, й справжній захист прав працівників не належить до їх пріоритетів. Керівникам таких організацій набагато цікавіше розпоряджатися величезними обсягами нерухомості [детальніше про це чайте на стор. 26].

ЖОВТІ

Вони є ознакою вже нового часу. Але з першою групою їх об'єднусь спільна риса – залежність. Якщо «радянські» профспілки тісно зав'язані на владі, то представники цієї групи залежать від власників підприємств. Власне, такі профспілки й були створені власниками і керівниками підприємств, щоб захопити ініціативу в свої руки та очолити профспілковий рух.

ЗЕЛЕНІ

Утворилася знизу, тобто самими робітниками. Ці профспілки найбільше схожі на західні аналоги в тому сенсі, що їх мета – захист своїх членів. Такі організації намагаються максимально використати права, закріплені в законі про профспілки, наприклад, право на участь у написанні різноманітних колективних та генеральних договорів або те, що член профспілки, якщо останні аргументовано проти, не може бути звільнений із підприємства.

Ця робота досить складна й навіть небезпечна. Крім укладання колективних договорів і ведення переговорів із роботодавцями, нерідко профспілкові організації змушені вдаватися до страйків. Михайло Волинець, депутат від БЮТ і голова однієї з таких організацій – Незалежної профспілки гірників України – розповідаючи про діяльність своїх колег, зазначив, що лише за декілька останніх тижнів трьох активістів профспілки на сіверськодонецькому «Азові» звільнено з роботи, проти голови осередку із «Львівських Авіаліній» працює транспортна прокуратура, а одного з місцевих профспілкових лідерів на «Запоріжтрансформаторі» жорстоко побила охорона заводу.

Схоже тут діє нескладне правило – профспілка справжня, лише коли проти неї ведеться серйозна боротьба: її діяльність викликає конфлікти з власниками чи владою, її активістів послідовно переслідують.

Якщо профспілка «мирна» – це, швидше за все, імітація справжнього об'єднання працівників. ■

Профспілкове

САМОГУБСТВО

ВНАСЛІДOK KORUPЦІЙНОГО СКАНДАЛУ
ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФСПІЛОК УКРАЇНИ
ВТРАТИЛА ҚЕРІВНИЦТВО

АВТОРИ: Андрій Лаврик, Василь Васютин

Минулого тижня голова Федерації профспілок України (ФПУ) Олександр Юркін подав у відставку. На такий крок «профбоса» штовхнув арешт його заступника з майнових питань Сергія Костіна. 8 липня оперативники Антикорупційного бюро Головного управління боротьби з оргзлочинністю МВС затримали Костіна при нібито отриманні хабара від представника неназваної італійської будівельної фірми. Корупційний скандал у ФПУ відбувається на тлі чергового загострення боротьби за контроль над цією гіантською організацією. За офіційними даними, Федерація має близько 10 млн членів. Крім того, вона є одним з найбільших в країні власників нерухомості — вартість її майна, за підрахунками незалежних експертів, може сягати кількох мільярдів доларів.

ПРИГОДИ ІТАЛІЙЦЯ В УКРАЇНІ

За версією УБОЗ, Сергій Костін вимагав і отримав від італійського бізнесмена \$50 тис. за право провести реконструкцію санаторію «Верховина», що знаходиться на Закарпатті. «Італійська фірма планиувала вкласти в реконструкцію цього санаторію \$150 млн, — зафіксовано у прес-релізі ГУБОЗ МВС у м. Києві. — Один із керівників ЗАТ «Укрпрофоздоровниця» (підприємство Федерації профспілок. — Авт.), котрий також був зафіксований у злочинній схемі здирництва й отримання хабара, дав зрозуміти іноземним інвесторам, що за підписання протоколу про наміри вони мають сплатити \$50 тис.». Костіна затримали під час підписання договору й отримання кеїса з грошима.

Для експертів, які відстежують діяльність профспілок в Україні, факт здирництва в ФПУ не став сенсацією. Керівництво Федерації регулярно звинувачують у корупції та розбазарюванні майна профспілки, господарська діяльність ФПУ не раз була предметом цікавості спецслужб. Утім, до арештів справа досі не доходила.

Водночас скупі подробиці про справу Костіна при детальному вивченні викликають низку запитань. По-перше, дивно, чому раптом італійські будівельники зацікавилися реконструкцією санаторіїв українських профспілок. По-друге, не зrozуміло, навіщо бізнесмен платив одному з «профбосів» \$50 тис., адже договір про наміри жодну зі сторін де-юре ні до чого не зобов'язує. Потрете, сума нібито обіцянних італійцем інвестицій у звичайній «радянський» санаторій «Верховина» відається не зовсім адекватною — вона значно перевищує його балансову вартість. Слід зазначити, що \$150 млн цілком вистачить для будівництва на місці старих корпусів «Верховини» сучасного курортного комплексу чи десятка багатоповерхових житлових будинків із підземними паркінгами.

Крім того, **«Тиждень»** навів довідки про Костіна і з'ясував, що Сергій Олександрович зовсім не та людина, для якої \$50 тис. — велиki гроші. За інформацією наших джерел, Сергій Костін є співзасновником або перебуває у складі топ-менеджменту щонайменше десяти комерційних структур, сукупний статутний фонд яких перевищує 60 млн грн. Йому й членам його родини належать кілька столичних квартир загальною вартістю понад 7 млн грн, а також приміський будинок за \$1,2 млн. Також, за даними **«Тижня»**, родина Костіних має ав-

ФОТО: UNIAN

Олександр Юркін (на фото праворуч) мав зв'язки на найвищому рівні.

топарк, який оцінюється майже в \$240 тис.

РЕЙД НА ПРОФСПІЛКИ

Арешт Сергія Костіна у Федерації профспілок розцінили як рейдерську атаку на організацію. «Спланована брутальна кампанія спрямована на підлив авторитету профспілкового руху в Україні, внесення розколу в ряди Федерації та на підлив авторитету керівництва Федерації профспілок України, — стверджується в офіційній заявлі ФПУ, надісланій редакції **Тижня**. — Це відбувається з метою захоплення й приватизації майнових й інших ресурсів, що сьогодні належать Федерації профспілок». «Дуже ймовірно, що певні сили спровокували дії як Сергія Костіна, так і співробітників міліції та Прокуратури, — зазначив тепер вже колишній голова ФПУ Олександр Юркін. — Я не приховую, що багатьом нашим співробітникам уже впродовж тривалого часу пропонують значні грошові суми. Також я знаю, що у Верховній Раді робляться спроби втручання в профспілкове середовище України». У президії ФПУ говорять про те, що певні сили готові інвес-

тувати в зміну керівництва Федерації \$6—9 млн.

«Я не виключаю, що тема хабарництва, яке процвітало й раніше, постала власне тепер унаслідок певних суперечностей усередині Федерації та намагання передати контроль над нею іншим людям, — вважає голова Незалежної профспілки гірників, народний депутат від Блока Юлії Тимошенко Михайло Волинець. — Ця боротьба вже на віть не «підкілимна», вона вийшла на публічний рівень. Спливають нагори факти, скільки квартир і автомобілів має родина колишнього голови Олександра Стояна, нинішнього Олександра Юркіна. З'ясовано, що заарештований Сергій Костін має стосунок до управління багатьох комерційних структур. Це тільки те, що з'ясовано. А скільки ще невідомо? Це підпільні мільйонери, які паразитують на профспілках!»

Кампанія за зміну керівництва ФПУ триває вже не перший рік. У грудні минулого року низка первинних організацій Федерації звернулися до президента України, Генерального прокурора, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини щодо необхідності перевірити за-

конність відчуження майна профспілок керівництвом ФПУ. В заявлі «бунтарів» ішлося про те, що підконтрольні Федерації компанії «Укрпрофоздоровниця» та «Укрпрофтур» за 2005—2006 роки реалізували 34 профспілкові об'єкти. Причому «за невіправдано низькими цінами на користь комерційних структур». Водночас Федерація конфліктувала з Тендерною палатою України, яка також підключилася до хору обвинувачів ФПУ.

«Півроку тому до нас потрапив «план» усунення голови ФПУ, чітко розписаний за пунктах, — заявив заступник голови Федерації Григорій Осовий. — У плані також вказувалося, які заходи потрібно проводити в пресі, щоб його реалізувати. Okрім того, наприкінці цього «плану» зазначалася умова, що «інвестор», який профінансує ці всі заходи, отримає доступ до профспілкового майна федерації».

Нині з понад 40 профспілок, що входять до ФПУ, категорично проти команди Юркіна виступають 15. Крім того, створено дві альтернативні ФПУ організації — Національну конфедерацію профспілок України та Національний форум

Сергій Костенко, якого підвели італійці

зазначити, що кошти до соціальних фондів сплачують фактично всі працюючі українці, але позапрофспілковим працівникам або членам незалежних профспілок скористатися ними набагато складніше, ніж членам ФПУ.

Одразу після розпаду СРСР Федерація профспілок отримала у власність 350 об'єктів нерухомості. З кожним роком ця «імперія» не вблаганно танула й станом на 2006 рік, за підрахунками Фонду держмайна, капіталізація ФПУ зменшилась до \$200 млн. «За моїми власними підрахунками, насправді сьогодні мова йде про \$10 млрд, — стверджує Михайло Волинець. — Тому що ніхто ніколи не обліковував те, що перебуває у віданні центральних комітетів галузевих профспілок та облпрофрад». Також імовірно, що навіть після багаторічного системного розпродажу майна, вартість активів Федерації значно перевищує названу ФДМ цифру — це якщо враховувати ринкову вартість земельних ділянок, на яких знаходяться залишки. Зокрема, Федерації належить Будинок профспілок на Майдані Незалежності в Києві та низка оздоровниць на чорноморському узбережжі і в Карпатах.

Спроби накласти мораторій на розпродаж профспілкового майна завжди зазнавали фіаско. Зокрема, рік тому парламент ухвалив Закон «Про мораторій на відчуження майна, що знаходиться у власності Федерації профспілок України». Однак президент Віктор Ющенко наклав на нього вето. Подейкують, що він прийняв таке рішення після бесіди віч-на-віч із Олександром Юркіним. На початку цього року мораторій на продаж профспілкового майна не зібрав у Верховній Раді достатньої кількості голосів.

профспілок. Утім, ані за впливом; ані за кількістю членів вони не можуть зрівнятися з ФПУ. Й, попри заекларовану незалежність, простежується зв'язок цих організацій із політиками з Партиї регіонів.

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ «ТРЕЙД ЮНІОНІВ»

ФПУ є спадком радянського профспілкового руху, коли до профспілок вступали не за власною ініціативою, а добровільно-примусовому порядку. Крім понад 10 млн членів, у спадок від СРСР дісталися сотні об'єктів нерухомості, які у 1990-х

ОДРАЗУ ПІСЛЯ РОЗПАДУ СРСР ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФСПІЛОК ОТРИМАЛА У ВЛАСНІСТЬ КІЛЬКАСОТ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОСТІ

роках оцінювалися в \$3,5 млрд. Профспілки Федерації також мають доступ до розподілу мільйонів гривень, які щорічно виділяє уряд із соціальних фондів на відпочинок і оздоровлення профспілчан. Слід

Контроль над ФПУ привабливий не тільки матеріальними ресурсами профспілки, а й електоральними. Керівництво Федерації постійно знаходиться під тиском політичних сил, зацікавлених у ви-

ІНШИЙ ДОСВІД

Профгангстери

Американські профспілки зростали разом із мафією

У 1920-х роках у США профспілки потрапили під пильну увагу організованої злочинності. Отримавши вплив на профспілки, мафіозні структури почали контролювати ті чи інші галузі економіки. Через 10 років американські профспілки й гангстери стали ледь не одним цілим. Під час Другої світової війни це навіть було вигідним для уряду Сполучених Штатів, оскільки «хрещені батьки» гарантували контроль за продуктивністю праці й поведінкою профспілчан. Подекуди доволі жорсткими методами. Після війни, у 1950-х роках, довелося боротися з негативними наслідками цього, бо профспілки готельної, хлібопекарської, транспортної та багатьох інших галузей опинилися під повним впливом організованої злочинності. Мафіозні боси тоді називали себе арбітрами стосунків із профспілками. Щоб покінчити з такою ситуацією, владі довелося докласти чимало зусиль.

користанні профспілкових ресурсів на свою користь. Олександр Стоян, який беззмінно очолював Федерацію з 1991 по 2005 роки і неодноразово обирається до Верховної Ради, кілька разів змінював політичну орієнтацію: від СДПУ(о) до «Нашої України», а потім — Партиї регіонів. Від керівництва профспілками Стояна усунули лише наприкінці 2004 року на хвилі Помаранчевої революції, а на початку 2005-го конференція Федерації обрала головою Олександра Юркіна.

Останньому, як і його попередників, довелося постійно лавіювати між інтересами різних політичних сил. Уже після парламентських виборів 2006 року були помічені спроби знову змінити керівництво ФПУ.

Чи пов'язані нинішні події навколо «оффіційних» профспілок із підготовкою політиків до наступних президентських чи позачергових парламентських виборів, скажати важко. Так само, як і те, хто організував серйозну атаку на «профбосів». Ситуація проясниться наприкінці року, коли буде обрано нового голову Федерації. ■

Приборкання інфляції

**ПОДОРОЖЧАННЯ ЇЖІ – ГОЛОВНА ЗАГРОЗА
ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННЮ УКРАЇНИ**

Автор: Д-р Едльберто Сегура

Другий рік поспіль в Україні триває стрімке подорожчання споживчих товарів. 2007 року інфляція становила 16,6%, а лише за перше півріччя 2008 року ціни зросли на 15,5%. Головна складова інфляції – зростання цін на продукти харчування. Так, у 2007-му вони зросли на 23,7%, а в першому півріччі 2008-го – ще на 23,4%.

ЧОМУ ЗРОСТАЮТЬ ЦІНИ

Значною мірою ця динаміка зумовлена негативними змінами в пропозиції продуктів харчування на внутрішньому ринку. Виробництво сільськогосподарської продукції скоротилося внаслідок засухи влітку 2007 року, що вплинуло на динаміку цін на продовольчі товари у всьому ланцюзі – від зернових та хлібобулочних виробів, ціни на які зросли у червні 2008-го на 39% порівняно з червнем попереднього року, до цін на продукцію тваринництва: м'ясо в першому півріччі 2008 року подорожчало на 54%, молоко та молочні продукти – на 40%.

Проте Україна не єдина країна світу, сільське господарство якої постраждало від несприятливих погодних умов. У 2007 році зменшення врожаю зерна спостерігалося також у багатьох країнах Європи, Латинської та Північної Америки, Австралії. Різко зменшився врожай у Болгарії та Румунії, внаслідок чого додана вартість у сільському

господарстві цих країн знизилася на 30 та 17% відповідно. Однак при цьому зростання цін на продукти харчування в цих двох країнах було набагато повільнішим, ніж в Україні, де сільськогосподарське виробництво скоротилося лише на 5%.

Міжнародні зіставлення наштовхують на думку, що прискорення інфляції в Україні викликане ще й збільшенням сукупного попиту, котрий не був підкріплений відповідним зростанням обсягів виробництва.

ЗАБАГАТО ГРОШЕЙ

З 1998 року одним із пріоритетів грошово-кредитної політики НБУ була підтримка незмінного курсу гривні до долара США. Така політика була успішною для зменшення надвисоких показників інфляції 1990-х років, проте з 2004-го вона, навпаки, сприяла зростанню цін. Упродовж останніх чотирьох років Національному банку доводилося стрімко нарощувати обсяги гривні в економіці, щоб викуповувати надлишкову іноземну валюту задля забезпечення стабільного обмінного курсу.

Якби НБУ не здійснював інтервенції, значні припливи іноземного капіталу не позначилися б на грошовій масі, а привели б тільки до посилення обмінного курсу гривні. Проте НБУ прагнув до стабільності валютного курсу й викуповував надлишок іноземної валюти, збільшуючи обсяги гривні в обігу. Протягом 2004–

2007 років НБУ придбав іноземної валюти на суму \$25 млрд, що було основним чинником суттєвого зростання обсягів гривні в обігу за цей період.

За нашими оцінками, вплив дій НБУ із підтримки валютного курсу на обсяги грошей в обігу був набагато більшим, ніж вплив позик уряду для фінансування дефіцитів бюджету.

НАДМІРНА ЩЕДРІСТЬ

Хоча з 1999 року (за винятком виборного 2004-го) Україна утримувала дефіцит бюджету на стабільно низькому рівні – менше 2% ВВП – бюджетні видатки мали тенденцію до зростання. Тоді як у 1999–2004 роках відношення видатків бюджету до ВВП становило від 26,7 до 29,4%, 2005-го воно сягнуло 32,2%, 2006-го зросло до 32,3%, а в 2007-му скоротилося несуттєво – до 31,9%. Фінансування значніших бюджетних видатків без нарощування дефіциту стало можливим завдяки суттєвому збільшенню доходів бюджету (що, у свою чергу, досягли завдяки усуненню податкових пільг підприємствам).

Нові видатки головним чином йшли на підвищення пенсійних виплат і зарплат у державному секторі та на соціальні програми для малозабезпечених громадян. Натомість інвестиційні видатки зростали набагато повільніше.

Щедрі соціальні виплати дозволили суттєво збільшити споживання домогосподарствами. У 2005 році по-

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАНІК

Голова наглядової ради «Блейзер Фундації»
Едмундо Сегура у 1996–1998 роках
очолював Місію Світового банку в Україні

над половина цього збільшення відбулося завдяки виплатам із бюджету. 2007 року майже третина приросту споживання було зумовлене зростанням соціальних виплат.

Така бюджетна політика, хоча й була соціально бажаною, вела до зростання інфляційного тиску на економіку. Крім того, що вона безпосередньо стимулювала сукупний попит, вона підживлювала інфляційні очікування, бо давала підстави сподіватися на подальше нарощування соціальних виплат у майбутньому.

ЩО РОБИТИ

Подолання інфляції вимагатиме заходів грошово-кредитної та бюджетної політики, спрямованих на стримування подальшого зростання попиту. Хоча в короткотерміновому плані це може привести до уповільнення економічного зростання, в середньо- та довгостроковій перспективі зростання має прискоритися. За нижчої інфляції макроекономічне середовище буде більш передбачуваним, зростатимуть стимули до заощаджень, що знизить ризики інвестування та підвищить доступність коштів для нього. Як наслідок внутрішнє виробництво зможе краще задовольняти ріст сукупного попиту.

НБУ в своїй політиці повинен передусім концентруватися на підтримці цінової стабільності. Слід запровадити гнучкіший режим обмінного курсу й уникнути інтервенцій на валютному ринку. Треба знижувати перешкоди для розвитку експорту та водночас обмежувати попит на імпорт шляхом запровадження жорсткої бюджетної політики й уповільнення зростання грошової маси. Окрім цього, дії НБУ повинні стати повністю незалежними від політичних впливів, а уряд має уповільнити зростання бюджетних видатків, передусім утримуючись від подальшого стрімкого підвищення пенсій та зарплат у державному секторі.

Щоб внутрішні виробники швидко й ефективно могли реагувати на зростання попиту, уряд повинен розпочати втілення послідовної програми покращення інвестиційного клімату. Річ у тім, що одним із чинників інфляційного тиску в Україні є суттєві регуляторні перешкоди для започаткування та ведення бізнесу. Вони, по-перше, ускладнюють збільшення обсягів виробництва, що б сприяло задоволенню попиту, а по-друге, перешкоджають посиленню конкуренції, яка є потужним стимулом для зниження виробничих витрат. У рейтингу Світового банку щодо умов для ведення бізнесу Укра-

їна займає 109-те місце за простотою реєстрації нових підприємств, 174-те — за легкістю отримання дозволів та ліцензій, 177-ме — за якістю системи оподаткування.

Антіинфляційна політика має передбачати також заходи, спрямовані на реформування державного управління, пенсійної системи, нагляду за діяльністю банків. При цьому уряд і НБУ мають діяти узгоджено й послідовно. В іншому випадку їх досягнення будуть нестійкими. ■

ПРО АВТОРА

Доктор Едмундо Сегура

Партнер та головний економіст компанії «Сітіблейзер», голова наглядової ради «Блейзер Фундації», одного з небагатьох «мозкових центрів» (think tank) в Україні.

У 1973–1998 роках працював у Світовому банку, обіймаючи керівні посади в його представництвах у 35 країнах. Був головою відділу промислового розвитку та фінансів Європейського регіону, Середнього Сходу та Північної Африки, директором представництва в Латинській Америці та Карибському регіоні, головою Місії Світового банку в Україні. Професор Oxford University Said Business School

ФРЕДДІ, ФАННІ

У РАЗІ БАНКРУСТВА КОМПАНІЙ FANNIE MAE ТА FREDDIE MAC РОСІЙСЬКИЙ ЗОЛОТОВАЛЮТНИЙ ФОНД ЗМЕНШИТЬСЯ НА 20%

Автор: СЕРГІЙ ЛУК'ЯНЧУК

Аесятиліттями дві найбільші іпотечні компанії США Fannie Mae та Freddie Mac допомагали середньому класу американців придбати власний будинок. Нині ж вони самі балансують на межі дефолту.

ІПОТЕКА ПО-АМЕРИКАНСЬКИ

Скорочену назву компанії Federal National Mortgage Association – FNMA – американці трансформували в жіноче ім'я Fannie Mae. На відміну від Coca-Cola чи IBM, Fannie Mae не відома широкому загалу за межами США. Та в самій Америці

змогу американцям взяти іпотеку під невеликі відсотки й, у свою чергу, гарантувала приватним кредиторам, що вони отримають кошти навіть у тому випадку, якщо їхні позичальники виявляться неплатоспроможними.

Схема діяльності загалом була такою: кредитодавець позичав клієнтам гроші на купівлю будинку й перепродував іпотечні зобов'язання Fannie Mae (сама вона безпосередньо не займалася кредитуванням). Кошти на придбання цих зобов'язань надавали інші інвестори, які мали вільні гроші, але не хотіли самостійно займатися ризи-

У 2008 РОЦІ «ФАННІ ТА ФРЕДДІ» КОНТРОЛЮВАЛИ ПОЛОВИНУ 12-ТРИЛЬЙОННОГО ІПОТЕЧНОГО РИНКУ США

про неї знають усі, адже за 70 років її існування більше 50 млн громадян із середнім та низьким рівнем доходів із її допомогою отримали житло у власність.

Наприкінці 1930-х років США долали наслідки економічної кризи, спричиненої Великою депресією. Одним із ключових елементів нової стратегії, запропонованої президентом Рузвельтом, була підтримка приватних інвестицій у нерухомість. На той час мільйони простих американців не мали змоги придбати собі житло, а ті, хто взяли іпотечні кредити, опинилися перед загрозою позбутися житла за борги. Приватні банки та інвесткомпанії вкрай неохоче надавали позики на кредитування нерухомості. У зв'язку з цим і була створена державна компанія Fannie Mae, яка давала

кованим іпотечним кредитуванням. Їм Fannie Mae гарантувала порівняно невисокий, але надійний прибуток, адже за її спиною стояла вся державна машина США.

Через 30 років після заснування, у 1968-му, Fannie Mae змінила статус – із державної її перетворили на так звану спонсоровану урядом компанію. Вона стала приватною, але продовжувала користуватися підтримкою влади США. Ще через два роки з метою демонополізації іпотечного ринку було створено аналогічну компанію – Federal Home Loan Mortgage Corporation, або, у «перетвореному» вигляді, Freddie Mac. Станом на 2008 рік «Фанні та Фредді» контролювали приблизно половину колosalного 12-трильйонного іпотечного ринку США.

Якщо уряд США не знайде \$25 млрд на порятунок Fannie Mae та Freddie Mac, наслідки можуть перевершити біржовий кризу 1929 року

ВЕЛИКОМУ КОРАБЛЕВІ – ВЕЛИКИЙ АЙСБЕРГ

Протягом десятиліть вважалося, що Fannie Mae та Freddie Mac є одними з найкращих і найнадійніших об'єктів для вкладання коштів. Більше того, урядові гарантії дали їм змогу залучати значні кошти з-за кордону під невеликі відсотки – облігації цих компаній мали найвищий рейтинг надійності. Не менш привабливими були й акції: в 2000-х роках у США виник іпотечний бум, зростали суми кредитування нерухомості, й ця галузь була надзвичайно прибутковою.

Однак зростання змінилося різким спадом. Попри те, що Fannie Mae та Freddie Mac не належали до найбільшої групи ризику, масштаб їх діяльності призвів до того, що вони

та халепа

зазнали колосальних збитків. За оцінками Bloomberg, їхні спільні втрати протягом останнього року сягнули \$11 млрд, і надалі тільки ростимуть. Але й це ще не найгірше: Fannie Mae та Freddie Mac мають платити за вже існуючими зобов'язаннями — й усе більше аналітиків приходять до висновку, що на все це в них просто не вистачить грошей. Коли цього місяця такі оцінки оприлюднили, акції компаній лише за тиждень обвалилися в ціні на 45%. Була й ще одна причина: оскільки «курс на зниження» акцій «Фанні-Фредді» був безсумнівним, біржові спекулянти активно користувалися нагодою заробити на цьому зниженні за допомогою так званих коротких продажів. Зрозумівши це, комісія з цінних паперів США запро-

вадила обмеження, які заборонили спекулянтам так діяти стосовно компаній, що мають національне значення. Ринок відреагував миттєво: акції зросли в ціні. Та це не вирішує основної проблеми Fannie Mae та Freddie Mac — де взяти кошти на покриття астрономічних сум іпотечних боргів.

ФЕДЯ ТА МАНЯ

Як уже зазначалося, ще донедавна цінні папери «Фанні-Фредді» вважали найкращим інструментом для інвестицій із боку інших держав. На початку року перший замголова Центробанку Росії Алексей Улюкаев проговорився, що частина золотовалютних резервів країни вкладена саме в папери Fannie Mae та Freddie Mac. Це повідомлення спричинило

ефект вибуху бомби, й чиновники Центробанку почали відмовлятися від своїх слів: мовляв, йдеться про незначні суми, вкладені в облігації двох американських іпотечних установ. Однак невдовзі газета «Ведомості» роздобула проект річного звіту Центробанку, в якому йшлося про те, що у Fannie Mae та Freddie Mac Росія вклада \$100 млрд — тобто понад 20% (!!!) своїх золотовалютних резервів. Причому зроблено це було вже тоді, коли ознаки іпотечного кризи США були очевидними.

Намагаючись вгамувати скандал, влада Росії почала доводити, що ніяких проблем таке інвестування не створює. Мовляв, гроші з золотовалютного фонду вкладено не в акції «Фанні-Фредді», а в облігації. Крім цього, роль компаній настільки значна, що Америка ніколи не допустить їх банкрутства.

Все це справді так. Але є й інші моменти, про які високопосадовці РФ воліють не згадувати. По-перше, у російського обивателя викликає глибоке здивування сам факт того, що його влада, яка публічно називає США головним geopolітичним ворогом Росії, насправді кредитує Америку на колосальні суми. По-друге, не менш дивним є об'єкт інвестування: тоді, як російські іпотечники беруть кредит не менш ніж під 11%, їх влада віддає \$100 млрд на те, щоб американські іпотечники могли без проблем кредитуватися під найнижчі відсотки. Й нарешті — попри те, що «Фанні-Фредді» справді підтримує держава, вона не несе ніяких зобов'язань по їхніх боргах. Ящо ці компанії прогорять, то п'ята частина золотовалютних резервів Росії просто перестане існувати.

І хоча цей сценарій є вкрай небажаним для всіх без винятку сторін, наразі саме він є найбільш імовірним. Уряд США не має змоги ні викупити Fannie Mae та Freddie Mac, ні знайти достатні кошти для покриття їх боргів (наразі спільний борг двох компаній еквівалентний 45% поточного національного боргу США). Поки іпотечники США не можуть сплачувати свої кредити, а інвестори не хочуть більше нести від цього збитки, центральна ланка, що їх з'єднувала — компанії Fannie Mae та Freddie Mac — приречена. Зрозуміло, що рано чи пізно іпотечна криза міне. Та ніхто не стане ручатися, що Fannie Mae та Freddie Mac доживуть до цього щасливого дня. ■

Нафтою по Ра-

ЧЕХІВ НЕ ХВИЛЮЮТЬ СПРОБИ РОСІЯН ПЕРЕКРИТИ ЇМ НАФТОВУ ТРУБУ, В РАЗІ ЧОГО – ВОНИ СПОКІЙНО ПЕРЕЙДУТЬ НА АРАВІЙСЬКУ СИРОВИНУ

Автор: Богдан Копчак (Чехія, Прага)

ФОТО: REUTERS

Чехи вже звикли до того, що Росія періодично влаштовує їм «свої дні». Як правило, раз на рік у трубах російського нафтопроводу «Дружба» відбувається щось незрозуміле: падає тиск, зупиняється постачання сировини. Такі «технічні» проблеми трапляються на новорічні свята. Після них проблеми одразу зникають, і труби знову повні чорного золота.

Однак цього разу «критичні дні» імперії припали на літо. Щоденний план поставок у 16 500 т сирої нафти не виконується з перших днів липня. В п'ятницю, 11 липня, чеське МЗС попросило Російське посольство в Празі дати пояснення. «Не хочу вірити, що Росія нас намагається за щось покарати», — висловив надію чеський міністр промисловості Мартін Ржіман.

Москва тільки через три дні вустами торгпреда Росії в Чехії повідомила, що виникли технічні проблеми з добуванням, і організаційні перебої з нафтою не обмежуються одним тижнем, а триватимуть весь липень. Таким чином Чехія недоотримає аж 40% місячного обсягу сировини. Варто звернути увагу, що «технічні й організаційні перебої» не торкнулися ні Білорусі, ні України, ні Словаччини, Польщі чи Угорщини, які «сидять» на тій самій трубі «Дружба». Це, взагалі-то, не дивно, адже ні для кого не секрет, що «технічні проблеми» не є інше, як відповідь Росії на чесько-американський договір про побудову протиракетної радарної бази США, який був підписаний за декілька днів до перекриття нафтової труби.

БЕНЗИН ЯК ПИВО

«А чого нам боятися? — відповідає запитанням на запитання про проблеми з російською трубою водій Іржі з південної Чехії, котрий саме залив у свою Škodу 30 л бензину на заправці «Джет» (JET). — Це тільки якісь ритуальні танці. Бензин був і буде, як пиво. Тільки платити за них

ДАРУ

будемо все більше й більше. Ось і все».

На заправці жодних черг. Що, власне, й дивно, бо в невеликій мережі з 44-х заправок «Джет», що належить в Чехії концернові «Коноко-Філіпс», бензин, в перерахунку, майже на гривню дешевший, ніж у конкурентів. До речі, в Чехії бензин і дизпаливо дорожчі, ніж у Бельгії чи Австрії: аж 11 грн за літр. Причина полягає в податках на пальне, які в Чехії вищі, ніж передбачає законодавство Євросоюзу.

ЄС від своїх членів вимагає, щоб вони мали в резервуарах запаси сирової нафти на три місяці. А Європейське енергетичне агентство навіть готове рекомендацію – підняти обсяг національних запасів аж на 120 днів. На початку літньої кризи з поставками з Росії у чехів був запас на 95 днів.

«Якби зменшення поставок тривало один-два місяці, для Чеської Республіки це не було б жодною проблемою. На заправках цього би ніхто не відчув», – заявив Франсуа Флужел, гендиректор чеського концерну «Уніпетрол», який є власником двох із трьох чеських нафтопереробних заводів – «Літвінов» і «Кралупи над Влтавою».

НА МОМЕНТ ПОЧАТКУ «ТЕХНІЧНИХ ПРОБЛЕМ» ІЗ ПОСТАВКАМИ РОСІЙСЬКОЇ НАФТИ В ЧЕХІВ БУВ ЗАПАС НА 95 ДНІВ

АЛЬТЕРНАТИВА «ДРУЖБІ»

З липня 1996 року у Чехії для нафтопроводу «Дружба» є альтернатива. Уряд тодішнього прем'єра, а нині – президента Вацлава Клауса побудував нафтопровід «ІКЛ» із німецького міста Інголштадт. Труба завдовжки 170 км і діаметром 71 см прокладена, як то кажуть, на перспективу: за рік нею може протекти аж 10 млн т нафти. Труба «Дружба» із середини 1960-х років, діаметром 52 см, може дати щорічно максимум

9 млн т. Чехія на рік вистачає 7,7–8 млн т.

Нафтопровід «ІКЛ» у Німеччині підключений до нафтопроводу «ТАЛ» із італійського Терсту. В цьому його унікальність – він може з танкерів перекачувати в Чехію й російську нафту, її сировину з аравійських країн. Саме цією гілкою, яку можна розіznити як аналог українського проекту «Одеса – Броди», в Чехію потрапляє понад 2 млн т нафти щороку. Українська труба внаслідок протидії російського лобі в Україні так і не працює в запланованому режимі.

Але у випадку якогось довготривалого й принципового російського бойкоту, якщо російська нафта не

з Казахстану. Кожен 25-й кубометр – із чеської Моравії.

ГОВОРІТЬ І НАКАЗУЄ ПУТІН

Зрозуміло, що байці про організаційно-технічні проблеми ніхто в Чехії не повірив. Але чеські урядовці витримали паузу, щоб не ляпнути чогось зайвого. Пройшло кілька днів, і радник замдиректора російської компанії «Татнефть» Нуріслам Субаєв зізнався агентству Reuters, що поставки в Чехію знизилися тому, що «Татнефть» продала більше нафти Туреччині, нафтопереробному заводові «Тупрас». «Нам просто не вистачало об'єму для виконання плану наших поставок «Тупрасу». Він наш довготривалий партнер й ціну платить кращу», – пояснив Субаєв.

Ось вони – неуточнені технічній організаційні проблеми. У відповідь прем'єр Путін на засіданні уряду в присутності ЗМІ наказав у повному масштабі відновити поставки нафти в Чехію і «працювати з усіма партнерами так, щоб ситуація не повторилася». Не дивлячись на пафос цих слів, їх у Празі сприйняли зі скептичною посмішкою.

І тут ніхто не сумнівається, що Москва свій дешевий трюк з «технічними проблемами» знову колись повторить. Збоїв у роботі труби очікують уже восени, коли чеський парламент буде ухвалювати угоду про будівництво американського радара. Чи традиційно – під Новий рік, коли, як вважають чехи, всі росіяни зап'ють. ■

поступатиме ані з «Дружби», ані з «ІКЛ», сьогодні в Чехії є лише один нафтопереробний завод – «Кралупи над Влтавою», – який може без обмежень переробляти аравійську сировину. Устаткування заводів «Літвінов» та «Парамо Пардубіце» довелося б переробляти.

До того ж, нафтопровід «Дружба» на території Чехії належить чеській державі. Й у цій трубі російської нафти лише 69%. Понад 16% іде з Азербайджану та понад 4% –

Звірине обличчя

**ОДИН СЛОН ЗІГРІЄ
ВЗИМКУ ВСІХ
ТУШКАНЧИКІВ**

АВТОР: Інна Завгородня

В загалі-то я не любила зоопарки, і усі мої знайомі про це знали. Я їх ігнорувала, відмовлялася заходити туди за компанією, влаштовувала істерики прямо перед входом і погрожувала придбати собі футбольку з написом «Ні зоопаркам». Не те, щоб мое ставлення до уязнених тварин змінилося. Просто зрозуміла, що протестувати вже немає сенсу: приручені тварини та їхні нащадки в дикій природі жити вже не зможуть. А ми, даруйте за літературну банальність, за них відповідаємо.

До зоопарку потрапляє молодняк: хтось знаходить маленьку тваринку, вовченятко чи лисицю, і приносить сюди. Якщо вона вирощена людьми, її вже не можна випустити в дику природу. «Коли йдеться про денніх хижих птахів, — пояснює головний ветеринар зоопарку Андрій Марунчин, — то вони можуть полювати, повернутися в природу, головне, щоб вони мали сили летіти. Черепаху також можна випустити в болото. А такі тварини, як, наприклад, косуля, приучаються, звикають до людей і переста-

ють їх боятися. Уявіть собі, якщо таку тварину випустити в природу, що з нею буде! Екологічна свідомість людей дуже низька — тварини можуть постраждати. Тому якщо вона вже вигодувана із соски, живите в зоопарку».

КОЖЕН МОЖЕ ГОДУВАТИ КРОКОДИЛА

В усьому світі опіка над тваринами й благодійна допомога становлять до 30% фінансування зоопарків. Київський зоопарк лише цього року почав практикувати опікунство. Його ціна варіється залежно від виду тварини. Це може бути і 200 тис. грн на рік за слона і 65 тис. — за носо-

прилаштувати десь у місті. Отак приходить директорка Світлана Берзіна зранку на роботу й бачить — знову підкинули маленького стрижа в коробці. Київський зоопарк узяв на себе цю місію, рятуючи й відпускаючи щороку майже сто міських птахів — зазвичай, денніх хижаків, а часом і звичайних ворон. Сюди ж доправляють тварин, від яких господарі відмовилися з різних причин — не могли чи не вміли за ними доглядати, придбали для якогось свята, та не знали, що робити з ними далі. Ще деколи по місту проводять рейди з перевірки використання диких тварин у комерційних цілях.

ПОКИ ЩО ТІЛЬКИ ДЕВ'ЯТЬ ТВАРИН КІЇВСЬКОГО ЗООПАРКУ МАЮТЬ ОПІКУНІВ

рога, а може бути 1000 грн за черепаху чи 800 — за тушканчика. Поки що тільки дев'ять тварин Київського зоопарку мають опікунів. Це бурій уссурійський ведмідь, антилопа нільгау, всі шестero пінгвінів Гумбольдта й два новонароджених верблюжати. На тушканчиків попиту немає, натомість до слона Боя вишукувалася черга — здволемеценатами вже оформлено договори, та очікується, що їх буде троє. Вони мають і свою вигоду, принаймні, рекламну — одна з київських фірм, яка взяла під опіку новонароджене біле верблюжка, дала йому ім'я, похідне від власної назви. Коштует така реклама менше за білборди (рік опіки над верблюжком — 12 800 грн). Є серед опікунів і одна фізична особа. Дівчина Тетяна з Тернополя шефствує над середземноморською черепахою, яка раніше жила в неї вдома.

Спонсор отримує щомісячний звіт, як було урізноманітнено раціон «власної» тварини за його кошти.

ОСТАННІЙ ПРИХІСТОК

У зоопарку зносять і поранених їжачків, і птахів, знайдених на вулиці. Зазвичай їх підбирають діти чи небайдужі люди і намагаються

Унаслідок одного з них до Київського зоопарку потрапила пара молодих тигрів. Їх знайшли поблизу Києва на фермі, котра розташована в Бортничівському лісництві. Ця парочка могла б завести потомство, якби в зоопарку були юридичні права на тварин.

«Для того, щоб запустити цих звірів за Міжнародною програмою розведення рідкісних і таких, що зникають, тварин треба, аби вони були легалізовані, — говорить Світлана Берзіна. — Потрібно провести відповідні тести ДНК, підтвердити їхній підвид, щоб почати вести племінну книгу. Такі тести проводять у Вашингтоні, вони готові це робити. Ми навіть можемо отримати грант на нестандартну ситуацію, тобто справа навіть не в грошах. Але ми не є власниками цих тварин, щоб проводити подібні маніпуляції». Зоопарк чекає розгляду справи й встановлення господарів, хоча вони на врід чи заявлять про свої права — це означало б підпасти під кримінальну відповідальність, адже звірі, вочевидь, потрапили до України контрабандним шляхом. Між іншим, преса писала, що цих тигрів начебто хо-

ДАТА

Ювіляри

У 2009-му столичний зоопарк святкуватиме своє 100-річчя. Вже 68 років «працює крокодилом» китайський алігатор Жабик, якого свого часу подарував генсекові Леоніду Брежнєву Мао Цзедун. Бегемотисі Бресті щойно виповнилося 50 років, а носорожці Тривозі буде 40. Слонові Бюю трохи менше — 37. Є пенсіонери й серед птахів — кучерявий пелікан і казуар, які живуть у зоопарку понад 50 років.

ЧЧЯ СТОЛИЦІ

ДОВІДКА

Київський зоопарк

Один з найбільших у Європі, займає територію в 32,4 га, налічує 3500 тварин 380 видів. Штат – 217 співробітників, також проходять практику студенти-волонтери. Останній трагічний випадок тут стався два роки тому – відвідувач загинув після того, як навмисне переліз стіну вольєра для левів. У середині липня в Миколаївському зоопарку відвідувач, бажаючи сфотографуватися, впав у вольєр з ведмедями, й ті загризли чоловіка на смерть.

тіла забрати собі на дачу екс-заступник київського мера Ірина Кільчицька, а іх власником називав себе відомий журналіст Володимир Бойко.

Звірі та люди – однічний конфлікт, і зоопарки тут не панацея. **Тиждень** нагадує, що нове керівництво столичного зоопарку, яке щойно відзначило свої «сто днів», з'явилася після трагічного випадку через недбалість співробітників. Бурого ведмедя вигнали з критого павільйону на вулицю в мороз, щоб почистити клітку, однак після цього не повернули його назад. Ведмідь заєснув на мерзлій землі й загинув від пневмонії. Й з 10 до 22 січня цього року(!) відвідувачі закладу спостерігали труп тварини, а співробітники зоопарку вважали, що той упав у сплячку. Звісно, лишається сподіватися, що такого більше не стається...

БІОПАЛИВО ВІД СЛОНА

Крім залучення спонсорів, зоопарк щойно знайшов ще одне ноу-хау для виживання – як джерело енергії для опалення використовуватимуть продукти життєдіяльності (яких тут завжди вистачало) тварин. Щоправда, підходять тільки екскременти тих, хто споживають рослинну їжу, та їхня переробка в спеціальній установці вартістю \$250 тис. забезпечить третину зоопарку газом власного виробництва. Пряний зв'язок – урізноманітнити раціон улітку завдяки опікунам –

Слонячі екскременти – те, що зігріває

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКИН

зігрітися взимку. Один слон забезпечить теплом усіх тушканчиків.

Але, як на мене, головне надбання столичного зоопарку – відновлений вихідний день, втрачений у попередній гонитві за грошима

відвідувачів. І щопонеділка наші менші брати відпочиватимуть від спалахів фотоапаратів, дитячих криків і жіночих зойків. Хоча, можливо, і їм цікаво роздивлятися, які ми є. ■

| ТЕМА ТИЖНЯ |

Оковита: вода життя, вода смерті

**САМОГОН ДОСІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ОДНИМ
ІЗ УЛЮБЛЕНИХ НАПОЇВ УКРАЇНЦІВ**

Життя покращується, а самогон чомусь не зникає. Алкоголю всіх сортів у магазинах — хоч залийся, однак само-

робна горілка й досі збуджує умій. В столичних ресторанах її подають як елітний напій, а в селах самогонкою труяться, часто насмерть. Така любов усіх питущих верств суспільства до домашньої aqua vitae — не лише

гастрономічна. Це й прихильність до тих, хто роблять щось власними руками, ѹ прагнення втерти носа горілчаним корпораціям, і чергове свідчення відірваності українців від держави.. ■

ЖЕНУТЬ З УСЬОГО
Лесь Подерв'янський
про самогон
як український
архетип
СТОР. 40-41

ЗРОБИ САМ
Типи апаратів і рецепти —
простий і складний
СТОР. 42-43

АБСЕНТ ПО-СПРАВЖНЬОМУ
Лише в домашніх умовах
можна зробити напій, який пили
Пікассо та Гемінгвей
СТОР. 44-45

ДУХ НАШОЇ ДАВНІНИ
Багатовікова історія боротьби
держави з громадянами.
Самогон переміг.
СТОР. 46-47

ЗМІСТ:

AQUA MORTIS

Слово «самогон» і слово «смерть» часто означають одне й те саме
СТОР. 48-49 ►

**ТИЖЕНЬ ПОПЕРЕДЖАЄ: НАДМІРНЕ СПОЖИВАННЯ
САМОГОНУ ШКОДИТЬ ВАШОМУ ЗДОРОВЮ**

Домашній

КЛАСИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ РОЗПОВІРЬ **ТИЖНЮ**, ЧИМ САМОГОН ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ВІД ГОРІЛКИ

Автор: ЛЕСЬ ПОДЕРВ'ЯНСЬКИЙ

Вперше у житті я спробував алкоголь у сім років. І це був саме самогон. Я городська дитина, та батьки мене здали в село на Поділля. Й там у мене з'явилися старші друзі, їм було десь по 12–13. І вони між собою: а давай цьому фраєрові зара наллєм. Дали мені такий поминальний гранчак, і я з гордістю скажу, що півстакана я витягнув. По-перше, я цього хотів, по-друге, інакше б мене не поважали.

Були такі часи, коли «казъонки» просто не було. 1919 рік, Махно, Гуляй-поле, дикий степ, треба випити, горілки нема – юмо робити? Їхати на тачанках в Амстердам за нею? Краще вже самому вигнати.

Одна з підвальнів культури споживання самогонки в Україні – те, що люди давно курили вино. Давно вже помічено: якщо нема культури виноробства, то виходить повне лайно. Одного разу я пив туркменський портвейн і запам'ятав це на все життя. Виноград гарний, але оперують ним мусульмани – ну яка в мусульман, котрим заборонено вживати алкоголь, може бути традиція виробництва портвейну?

Женуть з усього. З цукру (на Полтавщині це називається «гнати з сахарю»), з картоплі, з буряка. Буряк – це штука, яку треба відчувати. Колись у лихоліття на початку 1990-х я побачив один продукт і навряд чи він був державним. Називався цей напій «Тригички»: пляшка, що закорковувалася, як пиво, на етикетці був зображеній козак, якого душив зелений триголовий змій, а зверху

був намальований буряк із трьома гичками. А всередині була буряківка, сама натуральна. Цей запах ні з чим не можливо спутати.

Що я знаю точно – не можна купувати самогон у невідомих людей. Не можна також купувати самогон на базарі. Якось ми з кумом купили чачу в одному селі в Абхазії, на базарі. Кум рівно через 30 хвилин упав головою об цемент, і я його потім обливав водою, а мене не взяло. Зате через годину, коли я вигулював кума й ми сіли на «скамейку», я не зміг встати. Тобто кумові подіяло на ноги, а мені на голову – таким чином ми з'ясували, що ми різні люди.

думає, що саме він робить найкращу самогонку. Й можливо, всі вони праві.

У Києві самогон став актуальним під час горбачовського «прогібішна». Мої друзі на Подолі знали, куди звертатися. Ти заходив у кімнату й перше, що бачив – такий килимок на стіні, який зображував сцену: кацапи їдуть на тройці в'зимку, а вовки, які чисельно переважають кацапів, намагаються їх наздогнати і це в них майже виходить. А поки ти вивчав цей килимок, хазяйка, шльопаючи капцями, приносила тобі мутну бутиль. Але там треба було мати рекомендацію, інакше не пускали. Пароль звучав

ТИ Ж НЕ БУДЕШ ПИТИ ВІСКІ Й ЗАЇДАТИ ЙОГО СОЛОНИМ ОГРКОМ, М'ЯСОМ І КАРТОПЛЕЮ

Не ясно, що вони туди кладуть. «Зачастую» кладуть х...зна що – карбід навіть – щоб більше розбирало. В мене на Полтавщині єсть хатинка, куди я часто їджу. Там живе один мій друг, який мене лас за те, що я купую самогонку. Купи, каже, «казъонку», бо вони ту самогонку роблять, може, з якихось там кислих трусів. Старий, кажу, з яких трусів? Я ж точно знаю, в кого я купую, ї ці люди, по-перше, мені таку самогонку продавати не будуть, а по-друге, не будуть її таку робити. На що він так саркастично каже: ну, як знаєш. Бо він, як кожен хохол, вірить тільки в свою самогонку, а продукцію свого сусіда лає.

Похвалити чиюсь самогонку в присутності людини, яка теж же не – неетичний вчинок. Бо кожен

так: «Тьотя Соня, я от Міші!» Казенну горілку тоді неможливо було дістати – це міг зробити тільки Міша Андреєв, але він геній.

Самогонка не потребує охолодження. Хороша самогонка п'ється теплою й навіть втрачає, якщо її охолоджуєш. Є любителі теплого саке, є – охолодженого, а от самогонка ідеальна, коли вона кімнатної температури. Ще один важливий момент: самогон точно має бути міцнішим за традиційні 40 градусів.

Звичайно ж, самогонка потребує столу. Та закуска не є принциповою – це річ індивідуальна. Хто що любить. Гаряче, холодне, будь-що. Тому українці, хоч і хочуть звикнути до віскі та перейняті всі ці понти, все одно пити-

ДЕРЖАВНА

**СПЕКЮЛІНГ
ЗАЕЙШИЙ
ВРАГ!**

муть самогонку. Бо ти ж не будеш пiti вiскї й заїдати його солоним огірком, м'ясом і картоплею.

В окремих селях досі роздiляють горiлку на казенну й дo машню. Це пiдкresлює дух незалежностi нашого народа. Бo якщо держава наїб...тється, то що — не пить зовсiм? Правда, й «казъонки» як такої вже нема, і це добре. Бo найстрашнiше, по-мосму — це однакова горiлка в усiх магазинах, яку пiti неможливо.

Народ наш не концентрується сuto на горiлцi. Мiй сусiд Льоха робить домашнi наливки: абрикосiвку, вишнiвку, малинiвку. Правда, якщо його дружина похвалить наливку кумi, Льоха дуже образиться. Бo для нього це мистецтво: 45 абрикосок, стiльки-то спирту... Взагалi, вигнати можна з будь-чого, головне — щоб це робив майстер.

УСкандинавiйточно можна купити самогон у незнайомої людини. От, примiром, горiлку шведську я не люблю, бо вона

дуже стерильна. Ти не вiдчуваєш її на смак, а мiсцевий самогон вiдчуваєш. Вони його роблять так само якiсно, як Volvo чи Ericsson. Уся складiсть у тому, що половина країни жене, а продати не може, бо за продаж — тюрма. Інша ж половина хоче випiti. Й тому мрiя кожного шведа — вийти на стабiльного дистрибутора самогону. Бo якщо ти маєш свого дистрибутора, ти не залежиш вiд пi...ватої державної полiтики. Народовi неможливо поставить парканi протi його переможної ходи вперед. Все одно в цьому парканi вiн зробить дiрку.

Вiдповiдi на питання «Пити чи не пiti» немає. Алкоголiками не стають, ними народжуються. Я розмовляю на цю тему з одним перфектним спецiалiстом iз Новосибiрська — і цей лiкар менi пояснив, що в одних людей у кровi є фермент, який розкладає алкоголь, а в iнших — немає. От i все. «Якщо u вас усе нормально, — казав цей лiкар, — то пийте, тiльки не сурогат». А якщо не нормально, якщо ваша печiнка алкоголь не розкладає, тодi залишається взагалi не пiti. ■

Жени сам

Самогон із цукру (найпростіший рецепт)

Інгредієнти: 3 кг цукру, 100 г дріжджів, 15 л води, 5-6 листків смородини

Приготування: Цукор і дріжджі залити теплою водою, ретельно перемішати, додати смородинове листя. Настоювати протягом 6-7 діб у теплому місці, потім перегнати

Деталі: Бажано було б очистити отриманий продукт. Дешево і сердито – 1-2 г марганцівки на літр самогону. Марганцівку розводять в окремому посуді, вливають у самогон, дають відстоятися осаду і фільтрують продукт через фланелеву тканину

Вихід: 3 л

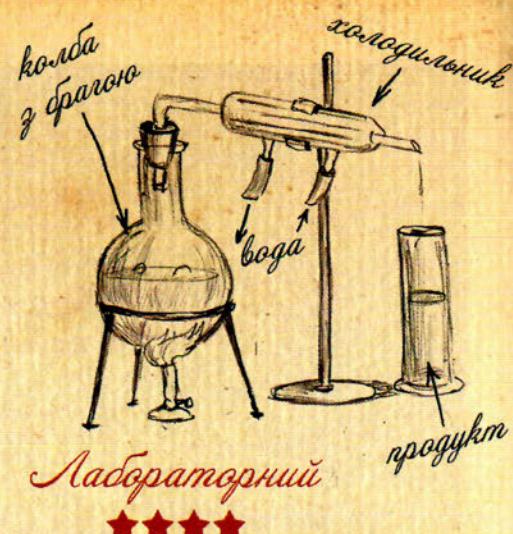
Абсент – рецепт від Володимира (стор. 44)

Інгредієнти: 40-60 г листя полину (середземноморського або нашого, цьогорічного, без стебел, верхня частина рослин, бажано з квітками (жовтими)), 50 г анісу (зелене зерно), 50 г зерен фенхеля, 5-10 г коріандру, 5-10 г кореню калгану (на смак), трошки цедри лимона, 1 л спирту, 1 л води, трави для фарбування

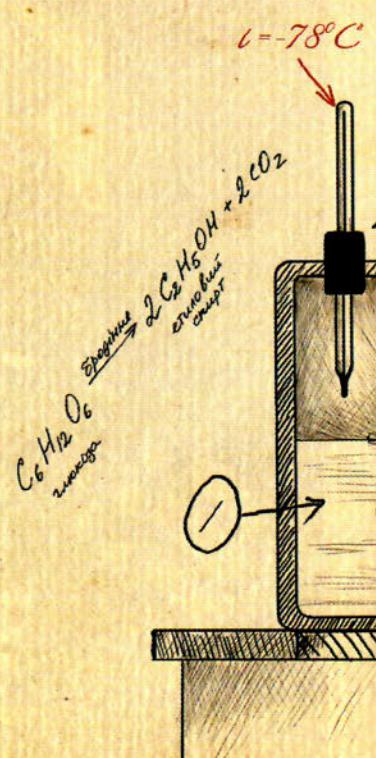
Приготування: Полин, аніс і фенхель залити сумішшю спирту й артезіанської води, додати коріандр і корінь калгану, ретельно перемішати. Настоювати від доби до тижня, потім перегнати. Перші 20-40 г продукту – первак – відсікаємо від основної частини. Далі збираємо дистиллят, використовуючи тест на горіння – якщо готовий продукт не горить, припиняємо брати

Деталі: Отриманий внаслідок перегонки дистиллят розділити на дві однакові частини. В одну частину кинути трави, якими продукт зафарбовується (5 г полину, 5 г м'яти, 5-10 г меліси, 5 г іссопу), витримати кілька годин на паровій бані, потім відфільтрувати, змішати з іншою частиною і додати 300-400 г води до необхідної міцності (визначається спиртометром). Залити в темну скляну пляшку, тримати у темному місці протягом місяця, щоб настоялося

Вихід: 1,2 л

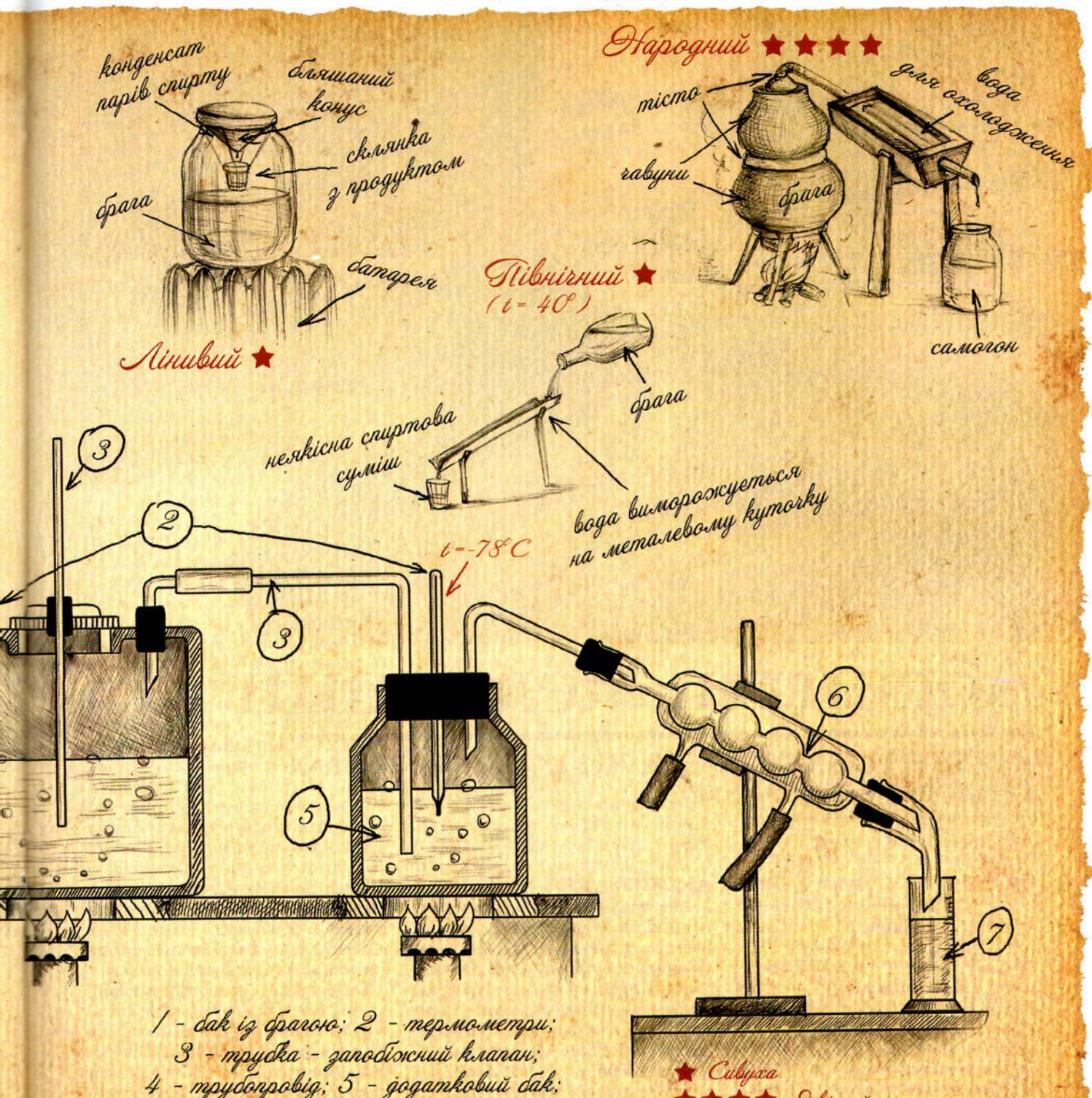
★★★

Мехно

★★★★★

| ТЕМА ТИЖНЯ |

★ Схема
★★★★★ Дікісний самогон
★★★★★ Суперпродукт

Абсентні медитації

У КІЄВІ є кілька ентузіастів, які в домашніх умовах виготовляють елітні напої

АВТОР: Павло Солодко

З і скляної трубки, приєднаної до шестилітрової колби з «брогою», раптом часто закрапало в пробірку. «Це перші фракції спирту пішли, так званий первак, — каже Володимир. — Дещо ялинковий смак, тому я перші 50 грамів прибираю з готового продукту». За смаком первак справді різкий. Володимир дістасе з шафки літрову пластикову пляшку з-під тоніку, майже по вінця наповнену прозорою рідинкою, і виливає туди вміст пробірки: «В цій пляшці — коктейль з перваку трьох видів: абсенту, самбуки й джину».

АБСЕНТ ІЗ БАЗАРУ

Полин, необхідний для приготування абсенту, Володимир збирає власноруч або купує на базарі. Чи не на кожному київському ринку можна знайти бабусь, які торгають травами. Куплені в аптекі не годяться — пересихають і швидко втрачають свої властивості. Зате бабусі-травниці, хоч і приховують «грибні місця», мають товар високої якості — іхній полин містить потрібну кількість туйону. Туйон — активний компонент абсенту й, за науковими міфами, впливає на людський мозок, як алкалоїди конопель. Хоч це і не було до-

ведене, європейські країни законодавчо обмежили вміст туйону в абсентах — не більше 1 мг на 1 кг. У абсенті, який робить Володимир, активного компонента значно більше.

«Це такий самий абсент, який пили Гемінгвей із Пікассо, — каже Володя, зменшуючи газовий вогник під чавунною сковорідкою. В сковорідку насипано солі, щоб краще розподілялося тепло, а в цій солі й стоять шестилітрова колба з настоєм трав. — Я не знаю, скільки тут туйону, не міряв, але основа моого абсенту — класичний рецепт тих часів».

ТЕМА ТИЖНЯ

Класичний рецепт — три однакових міри полину, анісу та фенхелю. 50-грамовий пакет трави коштує на базарі 3–8 грн, залежно від місця збирання. «Я кидаю в колбу з водно-спиртовою сумішшю ці три трави як скелет для абсенту, а потім починається найцікавіше — момент творчості, — пояснює Володимир. — Можна додати, скажімо, трохи коріандру — він надасть свіжості. Можна додати іссоп, про цю лікарську рослину у 50-му псалмі згадується, її дуже важко дістати. Після цього настоюю добу й починаю дистиляцію, хоча на форумі йдуть жваві суперечки щодо терміну настоювання — від кількох днів до двох тижнів».

Форум — місце в Інтернеті, де збираються теоретики та практики виробництва алкогольних напоїв із усього пострадянського простору — від Естонії до Ізраїлю. «Виготовляють хто що хоче, — каже Володимир. — Кілька разів піднімалася й класична самогонна тема, а одного разу всі взялися вираховувати рецепт бехевровки — й вирахували. Там неслабий момент чи то кориці, чи гвоздики. Але то настоянка, а не продукт перегонки».

Шестилітрова колба, яка гріється на солі, наповнена зеленкуватою рідиною з жужом трав. На вигляд — чисто болото, і так на форумному сленгові й називається водно-спиртовий настій, із якого переганяють продукт. Від колби тягнеться скляний холодильник, найскладніша частина перегонної лабораторії — свого роду трубка в трубці. Зовнішня трубка гумовим шлангом підключена до крана з холодною водою. Вода конденсує пару з «болота». Пройшовши холодильником, вода зливається в раковину через такий самий шланг. Внутрішньою трубкою в підставлену колбу крапає готовий дистилят. Він прозорий, тому його ще треба зафарбувати — теж травами. Залишилось охолодити, й можна пробувати напій, яким у XIX сторіччі захоплювалася французька богема. Трохи страшнувато — он Ван Гог, добряче випивши, собі вухо відрізав...

НАТУРАЛЬНИЙ ОБМІН

Володя не продає свою продукцію. Він достатньо заробляє на фармацевтичній фірмі. За освітою Володимир — фізик і вивчав радіаційне матеріалознавство. «Чи правда, що горілка допомагає від радіації?» — запитую я. Він сміється: «Єдина

правда в цій легенді про червоне вино, яке допомагає кровотворенню. Все інше — самонавіювання».

Запитую, що стало поштовхом до такого хобі. «Мистецька сверблячка, — каже Володя. — По-перше, хотілося приклести власні зусилля й руки до творіння, а друга мотивація — радувати людей. Я зайшов на форум і відчув, що це мое. Спершу, звичайно, був обладнання, продукт виходив, е-е-е, дивний на смак... Ale потім зібрах власну лабораторію та набив руку».

«Лабораторія» у Володі міститься просто на кухні. Кілька колб (одна — велика), кілька пробірок, кілька алонжів (перехідників з одного розміру горла пляшки на інший), холодильник зі шлангами, штатив — ось і все. Скло — це принцип: «Зараз пішла мода використовувати нержавійку, вона не б'ється, та я люблю скло, бо воно прозоре, й бачиш весь творчий процес, хоч медитуй на нього».

Знайти обладнання — справа не-легка. Холодильник, приміром, Володимиру виготовили вручну, в склодувній майстерні на хімфаці. Шести-літрову колбу не купив (дуже дорого коштує), а виміняв на 2 л абсенту власного виготовлення. Ще одна проблема — якісний спирт. «Якось купив 3 трилітрових банки по 30 грн, це була велика удача. В Інні, на місцевому спиртозаводі — люди були без зарплати, але зі спиртом. А зараз не купую, в основному здійснюю натуральний обмін. У Києві є ще з десяток людей, котрі мають подібне захоплення, я іноді їм допомагаю дістати спирт».

ТРАВИ ДЛЯ ДЖИНУ

Крім абсенту, Володимир робить самбуку — що не так давно була культовим напоєм київських клубів. «Це попсня — багато анісу й бузини й усе — жодного творчого польоту для фантазії митця», — коментує він, дістаючи зі шафки рафінад і чарочки. — Інша річ — абсент і особливо джин. Я навіть на Кавказі сам пробував ялівець збирати, та зараз купую — 10 грн за 50 грамів ялівецьких шишок. З товаришами на форумі вирахували рецепт, крашний за Bombay Sapphire. Ялівець, коріандр, дягель, солодка, кориця, гвоздика, імбир, мускат...»

Він вмочає кубик рафінаду в ложечці з 30-ма грамами готового абсенту й підпалає. Цукор горить, скrapуючи в палаочий абсент. «Це,

щоб горілку зняти й міцність». Я беру теплий келишок, нюхаю. Пахне травами. Випиваю — слізози бризкають з очей. 75 градусів не жарт. Стас спокійно. Довколишні предмети опуклішають, стають вагомими. Питаю рецепт абсенту, записую його... Наступного дня виявляється, що нічого я так і не записав, довелося дзвонити.

«Не боїшся закінчити як Ван Гог з таким хобі?» — запитую Володю. «Ні, — каже він. — Я майже не п'ю, оце з тобою випиваю вперше за три тижні. Й вигнав спеціально для вашого журналу, щоб процес можна було уявити. Останній раз гнав два місяці тому. Стас вже нецікаво — я цей етап уже освоїв, складніше абсенту й джину нічого немає. Маю тепер нове хобі — горловий спів і барабани. Приходь у п'ятницю ввечері на Пейзажну алею — послухаєш, як ми граємо».

ПРЯМА МОВА

«Самогон мають гнати люди творчі»

ВОЛОДИМИР, майстер абсенту

— Кілька разів замислювався над тим, аби продавати абсент і джин. Але дізнався про вартість ліцензії (200 тис. доларів) і зрозумів, що легально це робити не віде. Просто дарую продукт або пригощаю. Та з моїх колег ніхто й не живе з продажу — на нашому форумі спроби заробити на цьому не дуже вітаються. Зараз база споживачів моого продукту — осіб 200. Це якщо врахувати, що кожну пляшку розписиває чоловік 10. Зазвичай на замовлення — скажімо, компанія йде в похід і просить літр джину. Це не дуже добре: якщо є зобов'язання, втрачається кайф від творіння. Від моого алкоголю ніколи не буває біди — це ж елемент магії. Поки ти з цього не робиш бізнес, проблем не виникне. Ніхто з моїх знайомих не приде о 2-й ночі й не стане вимагати плякан. Я точно знаю, що якийсь із київських ресторанів сам же не джин — бабуся-травниця, в якої я купував ялівець, розповіла. Кажу їй: «я жену». Вона: «На здоров'я». Горілку взагалі не п'ю, а от самогон — буває. Самогон не жену. Почитав про цю технологію і вирішив, що мертві бактерії, які утворюються в процесі бродіння — не для мене. В мене є знайомий фізик — золоті руки. В цього фізика бактерії не вмирали, а жили — в нього був штам з виноградних дріжджів, він їх підгодовував і гнав чи не з живих. Якщо самогон женуть люди творчі, то це вже не просто самогон.

Ми самі

ІГНОРУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОРПОРАТИВНОЇ МОНОПОЛІЙ
НА ВИРОБНИЦТВО АЛКОГОЛЮ – ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ТРАДИЦІЯ

Автор: Євген Арсенюк, історик алкогольної справи, журналу DRINKART

Миколай Григореску.
Двоє п'яниць

Термінологічно найближчою до самогону є сивуха, чи то сивак – алкогольний продукт досить низької якості, отриманий шляхом перегонки та досить погано очищений. Така горілка була в прямому розумінні сивою й мала підпільне походження. Сьогодні слово «сивуха» означає те саме, що й півтори сотні років тому: самогон поганої очистки.

Термін «самогоноваріння» – досить пізній, виник він у ХХ ст. До того, як у мові закріпилося це поняття, процес виготовлення місців алкогольних напоїв у домашніх умовах (втім, як і у фабричних) називався винокурінням або ж винотворенням.

НАЩАДОК ПИВА ТА КВАСУ

Як не дивно, домашня «аква віта» має шляхетне походження, оскільки увібрала в себе риси меду, квасу та специфічного олу.

Від медоваріння самогонові у спадок дісталася, власне, технологія приготування. Варений або питний мед готували шляхом штучного зброджування й подальшого варіння змішаної з водою медової сировини, часом поєднаної з зерном. Такі меди виготовляли з додаванням трав (звіробій, полин, хміль тощо) – не дарма ж найпікантнішим і досі вважається самогон, настійний на якій-небудь «хитрій» травичці.

Від давньоруського квасу та олу (що згодом перетворились, відповідно, на світле й темне пиво) самогонові передалися одразу два процеси: штучне зброджування шляхом варіння сусла й сировина – жито, овес, ячмінь.

ТЕМА ТИЖНЯ

Нарешті, найближчим родичем і прямим предком самогону можна назвати квас і вино, які дослідники схильні вважати одним напоєм лише під різними назвами. Головною особливістю та спадковою ознакою майбутнього самогону у «винах творених» була перегонка забродженої зернової сировини. Термін «творене вино» зустрічається у церковних книгах уже в 1273 році. Саме тоді на Русі вперше отримали хлібний спирт.

ЩО ПИЛИ КОЗАКИ

I медо-, і квасо-, і пивоваріння до XV ст. були справою домашніх господарств – від двору князя до двору звичайного селянина. З появ-

САМОГОННИЙ АПАРАТ – В МАГАЗІНІ

Останню спробу заборонити самогоноваріння держава зробила в 1985 році, коли Михаїл Горбачов підписав постанову про боротьбу з пияцтвом. «Державної» горілки купити стало ніде – й населення СРСР перейшло на підпільний ринок горілки «домашньої».

Із проголошенням незалежності наша влада дещо лібералізувала «самогонне» законодавство. З Карного кодексу відповідна стаття була вилучена, хоча в Адміністративному відповідальність і штрафи за виготовлення, зберігання, збут і навіть купівлю «смаги» передбачаються.

**ДОМАШНЯ «АКВА ВІТА»
МАЄ ШЛЯХЕТНЕ ПОХОДЖЕННЯ,
ОСКІЛЬКИ ВВІБРАЛА
В СЕБЕ РИСИ МЕДУ, КВАСУ
ТА СПЕЦІФІЧНОГО ОЛУ**

вою ж винокуріння в більшості країн Європи виробництво міцного алкоголю стало виключно державною справою. Варити ж у дома – ні-ні.

У козацькій державі винокуріння було роздержавлене. Винокурити могли міста із самоврядним статусом, кожен шляхетський двір чи монастир, який здобував на це право.

Теоретично, той період можна вважати початком неконтрольованого виготовлення оковитої, фактично – самогону. Московити називали козацьку горілку «черкаським вином» – її особливість у тому, що замість жита, як у Москвії, козаки використовували пшеницю. Та горілка не була добре очищена й мала середню міцність 20 градусів.

Після введення російської державної монополії на горілку в 1894–1902 роках самогоном почали називати хлібне вино низького очистки, що значною мірою поступалося якістю державному продукту. Російський дослідник Вільям Похльобкін стверджує, що термін виник у прикордонних з Україною областях.

МІЛІЦІЯ З НАРОДОМ**«Продають круглосуточно,
міняють на птицю»**

Коротка історія самогоноваріння в сучасній Україні могла би бути написана за мотивами міліцейської хроніки. Наприклад, так: «у Семенівці женуть горілку Опанасенко Світлана, Сіве́льник Василь, у великих обсягах продають круглосуточно, міняють на зерно та крадені речі й птицю, міліція нічого не робить, бо вони їм платять (участковому), а у Сіве́льника в міліції робить племінник Чорномай Роман замначальником».

* Із форуму ГУ МВС України

ХРОНІКА САМОГОНЩИКА

1902 року державна алкогольна монополія вступила в силу по всій Російській імперії – приватне виробництво горілки заборонялося.

В 1918 році більшовики ввели в дію закон, який ліквідовував і виробництво, і торгівлю горілкою. При цьому за самогоноваріння визначалася карна відповідальність – 10 років в'язниці з конфіскацією майна. Згодом Київська президія комітету оборони вирішила: «осіб, винних у продажу виробництв спиртних напоїв, карати вищою мірою покарання – розстрілом».

1923 року влада відновила виробництво кустарного виробництва цей дозвіл не стосувався. За міліцейськими звітами, що надходили до столиці УРСР Харкова, боротьба з підпільним зеленим змієм була титанічною: «Усього по Україні за 1923–1924 рр. провели 198 136 обшуки, затримали 68 397 самогонників, відібрали 82 570 апаратів*

1961 року Президія Верховної Ради УРСР видала указ згідно з яким за самогонку громадян штрафували на 300 карбованців, або ж садили на 1 рік. Той, хто купував самогон, міг отримати штраф в 50 карбованців, вилучення придбаного спиртного та товариський суд на роботу. Ця постанова втратила чинність 1973 р.

У засітій 70–80-ті – самогоноваріння розквітло буйним цвітом як у місті, так і на селі. Гнали з усього – від цукрових буряків, картоплі та фруктів до цукерок «Подушечка», «Барбарис» та «Золотий ключик»

* Дані, знайдені в архівах Сергієм ГЕЙКОМ

Трупний сморід

ПИТЬ САМОГОНОУ ДУЖЕ ЧАСТО
ЗАКІНЧУЄТЬСЯ СМЕРТЮ

АВТОР: Сергій Лук'янчук

Грайливо-романтичний підхід до «коняку Сам Жене» не має права на існування. Бо в десятках тисяч страшних історій, безпосередньо пов'язаних із уживанням самогону, немає нічого ані грайливого, ані романтичного.

КАРТИНКИ З ЦВИНТАРЯ

Село, в якому живе моя бабця, нічим не відрізняється від тисяч інших польських сіл. Й люди навколо цілком звичайні. В дядька з хати навпроти – аж п'ятеро синів, усі з малечкою при роботі. В сусідів праворуч син тільки один – привабливий хлопець, який постійно вовтузився із «самопальним» мотоциклом. Ліворуч – старенька хата, власник якої, самотній дід, так-сяк перебивався, підробляючи в односельчан.

Господар, котрий жив навпроти, помер більше року тому, не доживши до пенсійного віку. Причина смерті – рак, причина раку – пияцтво. З його п'ятьох дітей один повісився, другий сидить у в'язниці за згвалтування в нетверезому стані, а наймолодшого регулярно забирають в психушку з «білою гарячкою». Любитель мотоциклів вже давно в могилі. Він потрапив до психлікарні після того, як однієї ночі підпалив газовий балон – хотів покінчити життя самогубством. І вже там втік з палати й повісився в садку. А коли помер сусід із хати ліворуч, все існування якого зводилося до пошуку чергової порції самогону, я був здивований, довідавшись, що йому не було й 60-ти років – а виглядав він на 80.

Перелік цих кошмарних випадків, що сталися лише в одному селі, можна продовжувати й далі. Жінка поверталася з п'яної гулянки, впала

з кладки в річку й утопилася. Топилася довго, адже в цьому місці глина менша ніж по коліно. Чоловік випив сурогатного самогону, йому стало погано, він сперся на паркан і помер – так і стояв мертвим, аж поки знайшли. П'яний дядько на велосипеді хитнув убік і потрапив під вантажівку просто посеред села – одразу насмерть.

Від самогону гинуть не лише ті, хто п'ють, але й ті, хто женуть й торгуєтим. Мужні «підпільники Кіндраті», яких так хвацько прославив у своїй відомій пісні Андрій Миколайчук, регулярно ідуть на той світ, забіті власними ж клієнтами. А як виглядає тіло людини, котру ошпарило парою після того, коли із бака самогонного апарату зірвало накривку, я бачив на власні очі. Те, що ця історія не закінчилася трагедією – диво.

Ну як, вам все ще здається, що самогон – невинна народна традиція, щось на кшталт плетіння кошиків з лози?

САМОГОНОНА ЕКОНОМІКА

Дехто скаже: чому така прискіпливість до самогону, адже від магазинної горілки – «казенки» спитися й померти нітрохи не складніше. В теорії це, може, й так. Але практика свідчить – самогон зводить у труну набагато швидше. Цьому є кілька причин.

По-перше, самогон значно доступніший, ніж горілка. Мова йде не тільки про продаж – зараз купити «казенку» не проблема в будь-який час дня чи ночі. Та й у магазині, і у продуктовому кіоску, який продає горілку «з-під полі», клієнтові не видадуть плящину в обмін на вкрадену з чужого (а частенько й зі свого) подвір'я курку. Й у борг, як правило, теж не наллють. А для торгівлі самогоном такі процедури – звичне явище.

По-друге, самогон відчутно дешевший, ніж горілка – це товар для найбідніших. І нарешті, «цільова аудиторія» самогону п'є його не заради нюансів смакових відчуттів (як п'ють вино чи дорогу горілку), а просто, щоб «догнатися» якомога

Ломом по спиртогонному агрегату

Деякий час Румата, посвистуючи крізь зуби, дивився на нього. Потім виліз із-за столу й пройшов у комору. В коморі між кутою брукви й кутою тирси близьав скляними трубками громіздкий спиртогонний агрегат отця Кабані – дивне творіння природженого інженера, інстинктивного хіміка й майстра-склодува. Румата двічі обійшов довкола «пекельної машини», потім намацав у темряві лом і кілька разів навідліг ударив, нікуди спеціально не цілячись. У коморі заляскало, задзвеніло, забулькало. Гідкий запах перекислої бурди ударив у ніс.

Брати Стругацкі. «Важко бути богом»

фото: Аділ Ілмакін

Що зазнадто –
то не добрє

швидше. Й це породжує вже зовсім страшні випадки, коли торгівці самогоном свідомо додають до нього хімікати чи спиртовмісні сурогати – заради «посилення ефекту». А через рік-півтора їхні клієнти починають вмирати пачками.

пенсій і зарплат торговля самогоном стала основним джерелом доходу для багатьох родин: гнали на продаж ледь не в кожній другій хаті, майже безборонно: у влади були інші проблеми, ніж «щемити» самогонників.

той світ із залитими горілкою очима.

Де вихід із ситуації? Я бачу два – й обидва жорстокі. Перший – покоління, яке за сивухою вже не бачить іншого світу, просто вимре. Ще десять мільйонів, нам не звикати.

Другий – держава нарешті повинна запровадити радикальні заходи проти торгівців «самопалью» горілкою. Тюремний термін із конфіскацією майна. Женеш – у тюрму. Рано чи пізно це дасть результат.

Горбачовську антиалкогольну кампанію треба просто довести до кінця. Між іншим, як би її не ганьбили, вона мала позитивні результати: щороку народжувалося на 500 тис. малюків більше, ніж за попередні 30 років, а очікувана тривалість життя чоловіків зросла на 2,6 року.

А поки держава на це не спроможна, кожному з нас варто було б запровадити для себе три прості правила: не купувати самогон, не гнати й не пити. ■

ЯК ВИГЛЯДАЄ ТІЛО ЛЮДИНИ, КОТРУ ОШПАРИЛО ПАРОЮ ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ІЗ БАКА САМОГОННОГО АПАРАТА ЗІРВАЛО НАКРИВКУ, Я БАЧИВ НА ВЛАСНІ ОЧІ

Парадоксально, та засилля самогону, яке зараз просто нищить українське село, виникло внаслідок ... горбачовської кампанії боротьби проти алкоголізу. Річ у тім, що горілка традиційно була частиною сільської «економіки» – і обмеження на продаж спиртного в країні призвело до сплеску самогоноваріння на селі.

Після розвалу СРСР, в умовах інфляції та системних затримок

ВИГНАВ, ВИПИВ, У ТЮРМУ

Для мегаполісу «самжене» нині – інтелігентська забавка, така собі народницька екзотика. А от в менших містах і особливо селах досі відчувається відрізка 1990-х: там totally спиваються самогоном. Люди, котрі могли би забезпечити собі й своїм родинам гідне життя (зараз для цього немає ніяких принципових перешкод), ідуть на

Явка «СОПОТ»

ОДИН РАЗ НА КІЛЬКА РОКІВ УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА ПОЛЬЩІ ВЛАШТОВУЄ СОБІ СІМЕЙНЕ СВЯТО, ЗАКАМУФЛЬОВАНЕ ПІД КУЛЬТУРНУ ІМПРЕЗУ – СОПОТ

АВТОРИ: Галина Іваненко,
Роман Кабачій

Улітньому Гданську вечорі. Поблизу костелу Св. Яна людно, як ніколи, — споруда багато років перебуває на реконструкції, тому католицька стежка сюди заросла, натомість тут якнайкраще почуються музиканти. Наразі сюди прямують ті, хто з усієї країни з'їхалися на XIX Фестиваль української культури.

Приміщення обрано вдало. Присутні не звертають жодної уваги на те, що монументальний костел зсередини схожий на хворого на проказу, — таке враження спроявляють частково тиньковані стіни. Зате за плечима хористів — неземної краси олтар, а лави для публіки — в достатній кількості; організовані й досвідчені «європейські українці» місця займають мінімум за півтори години.

Час очікування однаково не пропаде: багато з них уперше за три роки, що минули від останнього фестивалю, саме тут побачаться з родичами й друзями, котрі прибули з інших міст. У реальному житті для таких рандеву бракує часу, хіба що привід буде важливий — весілля чи похорон. «Мамо, я піду привітаюся з цьоцею Анею», — шепоче дівчинка у вишиванці. Дитина в національному строю — сьогодні швидше виняток, ніж правило. Народним одягом присутні не зловживають — уже завтра фестиваль перебазується до сусіднього Сопота, де майже цілодобово в «Лісовій опері» та нічних клубах лунатимуть українські фольклор і рок-музика, як от там можна буде «відриватися» у вишиванках на повну.

ПОЛЬСЬКИЙ «МОНОЛІТ»

За останнім переписом 2002 року 31 тис. громадян Польщі назвалися українцями, ще 5 тис. — лемками. Здавалося б, для майже 39-мільйонної країни — крапля у Віслі. Але так лише здається. Польща — одна з небагатьох у Європі країн (та й у світі також), де національна ідентичність співпадає з державністю: завдяки «пересуненню території» країни зі

сходу на захід та повоєнним депортациям 98% населення становлять поляки, 1% — німці, а українська громада — третя за чисельністю. Греко-католики й православні — в прільному католицькому оточенні, й місцеві українці намагаються з усіх сил не розчинитися в однорідному середовищі, в котрому навіть звучання іноземної мови, якою би близькою вона не була, сприймається з подивом.

Такий парадокс випливає з нетипового характеру формування того, що ми сьогодні називамо «українською діаспорою в Польщі» — у 1947-му 152 тис. українців з етнічного пограниччя були брутально переселені на землі, котрі дісталися Річ Посполітій від переможеної Німеччини, звідки до Берліна ближче, ніж до Варшави. Тому топоніми на кшталт Венгожево, Бранево, Шпротова для сучасного польського українця так само природні, як для його предків Перемишль, Холм або Любачів.

ТРАДИЦІЙНЕ Й МОДЕРНЕ

Організаційне життя очолюваного Петром Тимою Об'єднання українців у Польщі, з одного боку, подиву гідне: кожна галузь діяльності — освіта, культура, політичні справи — розвивається за деталізованим і продуманим планом. З іншого, не можна не повірити словам народженій в Польщі українки третього після акції «Вісла» покоління Олі Соляр, що не вони мають школи, газети, творчі колективи, а навпаки, ті «мають» українців. На її думку, коли левова частка зусиль скерована лише на збереження національної ідентичності, це до певної міри викривлення.

Свідомі українці й сьогодні віддають дітей до «своїх» ліцеїв — таких навчальних закладів, де малі навчаються рідної мови й віри. Ліцеї є в чотирьох містах — у Білому Борі на Помор'ї (узбережжя Балтики), на Мазурах у Гурово Ілавецькому (північний схід), в Сілезії у Лігниці (південний захід, біля Німеччини — найбільший «лемківський»), беручи до уваги специфіку напрямків розселення де-

портованих) і в Перемишлі. В останньому, наприклад, навчалися троє дітей родини Махейко, не зважаючи на те, що підліткам кожного тижня треба було долати 300-кілометрову відстань. І цей випадок не поодинокий.

Об'єднання також розробило програму «Повернення». Вона передбачає підтримку тієї молоді, яка захотіла би переїхати на Закерзоння [див. словничок] – до Сянока, Холма, Криниці та інших міст на пограниччі. Програма цілковито утопічна, тому деякі активні «неозакерзонці» обирають інший шлях – їдуть надовго працювати до України. Серед них власник мережі «Кінопалац» Богдан Батрух, директор львівського видавництва «Свічадо» Богдан Трояновський, журналістська родина Ані та Ярослава Юнків, яка оселилася в Києві.

ДЕЯКІ АКТИВНІ «НЕОЗАКЕРЗОНЦІ» ОБИРАЮТЬ ІНШИЙ ШЛЯХ – ЇДУТЬ, ЯК БОГДАН БАТРУХ, ПРАЦЮВАТИ ДО УКРАЇНИ

«Хоча ми й звички до особливостей столичного життя з його дорожніми заторами й хамством, – говорить Аня, – та дім будуватимемо в околицях Гданська». Ярослав додає: «Україна – не моя ненька». Попри те, що його мама народилася саме в Києві, свого часу він зробив вибір на користь громадянства батька, оскільки Польща значно більша до Європи.

У РОМАНТИЧНИХ ДЕКОРАЦІЯХ

Для періодичних зустрічей української діаспори Сопот пасує як найкраще. Курортне містечко – спо-

Напруга спадає

Той факт, що фестиваль відбувся під патронатом обох президентів і що на ньому були присутні міністри культури України та Польщі, дуже багато прояснює в сьогоднішній політичній ситуації. Ще декілька років тому, коли б співпала річниця «волинської трагедії» й український фестиваль у Сопоті, було б набагато більше галасу

Іза Хруслінська,
польська публіцистка

кійне, затишне й завдяки туристам звичне до різношерстої публіки. На вулицях голосять музиканти-псевдоіндуси, а вузькоокий хлопчина пропонує за 5 злотих (11,5 грн) написати будь-яке ім'я японською. До пляжів вервичкою спускаються переважно польські, німецькі й російські відпочиваючі, навіть голови не повертаючи до іншої «течії», яка рухається вгору, де на вкритих деревами схилах розташований центральний фестивальний майданчик.

Околиця «Лісової опери» та її сцена просто неба тимчасово перетворилися на найбільш концентрований український осередок у Польщі. Тим «паломникам», які самі не проживають у Сопоті чи Гданську або не мають там родичів, доводиться тулитися в готельчиках. Найвідчайдушніші розби-

Закерзоння – історичний термін, який вживався на позначення українських етнічних земель у Польщі: Підляшшя, Холмщини, Надсяння та Лемківщини. Вперше з'явився у риториці ОУН-УПА у зв'язку зі створенням спеціальної структури для цих земель. Походить від назви лінії Керзона, яка послужила основою для сучасного східного кордону Польщі. Лінія була запропонована ще 1919-го міністром зовнішніх справ Англії – для розмежування польських і більшовицьких військ. Сьогодні цей термін побутує в мові польських українців, котрі, в свою чергу, нерідко називають себе «закерзонцями».

й віночки, а й пізнавати сучасну українську культуру.

СВІЙ ДО СВОГО ПО СВОЕ

Та поки що поява тут альтернативних виконавців – щасливий виняток, а не пересічна подія. Українська діасpora не прагне хизуватися власною «просунутістю». Тому на вулицях Сопота й Гданська бракує плакатів з інформацією про фестиваль – на цей захід чужих не кличуть, дай Боже, щоби близько 5 тисяч своїх в «Опері» вмістилися. Важливо продемонструвати самим собі неперервність традиції.

Тому з погляду чужинця сходини польських українців між собою нагадують зібрання таємного ордену, не всі члени якого між собою знають. Розмову починають обережно й польською мовою. Правильна відповідь лише українською – наче пароль, знак близькості й готовності до порозуміння.

До перерви слухняній організовані українці віддавали перевагу співам і танцям, не вирізняючи фахові колективи з-поміж аматорських – порція оплесків діставалася всім майже рівномірно. Й лише один казус мало не зіпсував хеленди імпрези. Чи то хлопцям з ManSound'у не пояснили, куди вони їдуть, чи вони вирішили розбавити український концерт, але коли із ностальгією про Сан-Ремо вони затягнули італійське попурі, польські українці так само організовано потяглися до виходу. Їх трохи призупинила лише фінальна «Червона рута».

ДРУКАРСЬКА машинка

ІСТОРІЯ ПРО ТЕ, ЯК МРІЯ ЗЙШЛА НА ПСИ

— Еріка, — називалася дівчина.

Ім'я сколихнуло в душі юнацький сантимент. Механічна друкарська машинка «Еріка» в чудовій помаранчевій валізі колись була моєю мрією. Купити її, однак, не міг — дорого, та й неприступно: такий дефіцит лише для обраних. Спочатку брав на прокат, потім таки придбав. Але не її, а значно гірше вітчизняне одоробло — друкарський механічний «Ортех», назва якого — типовий орвелівський мовоюкряк, скорочення від «організаційна техніка». Акупив по клавішах подружки так, що спочатку боліли пальці, а потім на пучках наростили мозолі. Колеги радили придбати електричну «Ятрань». На таких працювали друкарки у фірмі «Світанок», але ж «Ятрань» була завбільшки з колгоспний бурякошибиральний комбайн, а мені для мандрів потрібна була портативна.

«Еріку» випускали, здається, югослави — найвеселіші в'язні соціалістичного табору.

— Еріко, у вас чудове ім'я!

— Я знаю — письменники й журналісти завжди так кажуть. Іншим чомусь буджує.

Та суперзіркою, непревершеним агрегатом творчості вважалася рідкісна, ще краща за «Еріку» італійська красуня Olivetti — легка, як крила Легаса, друкарська чи, як ще казали, «пишуча» машинка, машиночка, машинонька. Її каретка відавалася амфітеатром Дюймовочки. По клавішах не треба було гамсетити — достатньо лише торкнутися пір'юю чи мізинцем літер «Л», «Ю», «Б» — і сама собою писалася поема кохання та жвавого інтелектуального виробництва.

Додаткову повагу до Olivetti я відчув, коли довідався про те, хто ж такий цей Андріано Оліветті. Підприємець-революціонер з П'емонту, соціаліст із людським обличчям — таких у нас тоді не було. Та, здається, й зараз небагато.

ІГОР КРУЧИК
редактор відділу країни

Гуртожиток для виробників друкарських машинок на його замовлення запроектував сам геніальний Ле Корбюзье. Сеньйор Андріано запровадив концепцію «доброї фабрики», в нього діяла система різних соціальних фондів для робітників задля справедливого розподілу прибутку між усіма учасниками процесу. В одеському літературному музеї друкарська машинка приклесена до стелі — як фішка футуризму. Та справжній, життєвий авангард панував на фабриці Olivetti: в кращих традиціях футуризму й анархо-синдикалізму. Сюди запрошували художників, артистів, поетів. Ні, не лише тішити пролетарів актуальним мистецтвом, а й керувати виробництвом друкарських машинок.

До речі, Olivetti був і видавцем — випускав у повоєнній Італії книжки з філософії, соціології, архітектури — ті, що були заборонені за фашистського правління.

У СРСР друкарські машинки теж якийсь час працювали в невластивій їм функції міні-видавництв. Відома приказка самвидаву, мовляв, «Еріка» бере чотири копії — натякала на те, що розповсюдження будь-якого твору хоча б у ста примірниках є довжелезним процесом мануального контакту з клавіатурою. На додаток ще був ризик потрапити під нагляд політичної жандармерії, якої давно вже не знали у постфашистській Італії.

До речі, перші незалежні громадсько-політичні часописи виглядали зовсім не так, як оце зараз номер **Тижня**, а значно простіше: машинописні аркуші, зшиті голкою вручну. Це вже згодом з'явилися й ксерокси, й роздруківки з перших українських комп'ютерів — динозаврів інституту кібернетики Глушкова.

Життя плинне, економіка мінливіша. Й не зчулися, як компанія Olivetti, до речі, перший рекламодавець радянського телебачення часів перебудови (пам'ятає цей бренд в годиннику перед початком програми «Время»?), зйшла на пси.

Стала жертвою фінансового менеджменту, пазлом якогось чергового злиття чи поглинання на глобалізованих просторах світу. Десь, кажуть, трапляються оліветтівські принтери чи то картриджі — та це вже не те.

Вимер соціальний прошарок — жінки-друкарки, які підробляли ночами, ставлячи свою «Еріку» на товсту ковдру задля шумоізоляції. «Пишучі» машинки, якщо десь і трапляються на очі, то виглядають мілими динозавриками, антикваріатом. Добре, хай живе комп'ютер — він таки зручніший, хоча машинка була менш вибагливою й геть нечутливою до стрібків струму. Однак у серці вічно бринить симпатія до дівчат на ім'я Еріка. А ще — в мене лишилася звичка гамсетити, як Рінго Стар, по клавіатурі тендітного ноутбука.

ЗІРКА МОСКОВИЧА

«ХОЧЕШ ЗРОЗУМІТИ – ДИВИСЬ ІЗ ЗІРКИ», – РАДИВ ЙОМУ
ГЕНЕРАЛ ДЕ ГОЛЛЬ. НАРОДИВШИСЬ В УКРАЇНІ,
АЛЕКС МОСКОВИЧ ЗРОБИВ БЛИСКУЧУ КАР’ЄРУ У ФРАНЦІЇ

АВТОР: ОЛЕНА ЧЕКАН

Відомий своєю елегантністю
Алекс задля розваги часом
позував для журналів мод

Він вражав усім. Унікальною біографією, – там як на долоні майже все ХХ століття, напрочуд щасливою долею, фантастичною працездатністю. За час його роботи в паризькій мерії, де він відповідав за бюджет міста, роботу поліції та розподіл землі, зникло легендарне «Чрево Парижа» й виріс ультрасучасний район Дефанс.

А ще Москович – це безкінечний простір спілкування з сучасниками: князь Юсупов (саме той, який вкоротив віку Распутіну), Едіт Піаф, Жан Габен, Коко Шанель, Серж Лифар, Михаїл Кольцов, Андрій Тарковський,увесь олімп французької політики аж до генерала де Голля, про якого з подивом дізнаєшся, що той був не лише хоробрим солдатом і політиком, але й «напрочуд делікатною та навіть сором’язливою людиною».

Усе загдане вище – це Франція. Україна – безхмарне дитинство й Бабин Яр, в якому загинули мама, бабуся, тітка.

Двоє людей колись змінили мое життя: Тарас Шевченко й Алекс Москович, чиїм другом я мала честь бути останніх десять років його життя. Моя книга інтерв'ю з ним вийшла в Парижі та Москві у 1992 році, та звичка записувати наші розмови залишилася. Я переглянула записи останньої зустрічі з Алексом, яка відбулася у січні 1996 року, і вони здалися актуальними саме сьогодні.

РОДОМ З ДИТИНСТВА

– У вас ніхто не вміє працювати, не можу бачити цей безлад. А ви щедивуєтесь, коли я шаленію від люті. Ну, добрі, відмовилися від ядерної зброї, хоча хорошого в цьому немає нічого, – ще не раз пожалкуєте, бо ніхто з вами рахуватися не буде. Світом правлять сила та нахабство. До-

бре, відмовилися, але чому так задешево, задарма? Треба хоч трошки наперед думати — біля вас Росія, імперія з усіма наслідками. Вона ж зі своїм газом і нафтою будь-кого на коліна поставить! І не смійте їх захищати!

— Оде є ваша любов до України?

— Чого це ви вирішили, що я її люблю?

— А хто вишні посадив у Люсерамі?

— Дитинко, то звичайна ностальгія. Сниться повінь на Дніпрі, й Софія, й Лавра, куди мене завжди тягала за собою нянька Маруся, та безкінечні вишневі сади на Батиєвій горі, — у нас там дача була. Й чим далі, тим частіше. Так і Серьожа Лифар казав. Теж бачив уві сні свято на Івана Купала в маєтку свого діда. Розказував, що коли був маленьким, хотів із парубків взяти його на руки й стрибнути через купальське багаття. Це відчуття невагомості він все життя потім шукав у танці.

— Ви товаришували?

— Сергій багато років був моїм другом. Останнього разу ми бачилися в нього в Лозанні. Він тоді вже тяжко хворів — помирає від раку. Згадував війну, і те, як у 1944-му французький Опір заочно засудив його до страти, бо ходили чутки про співпрацю з німцями. Брехня! Просто він під час окупації продовжував працювати у Гранд Опера. І я відчув, як йому боляче, страшенно боляче, що він не має ордена Почесного легіону. Він, який геть змінив становлення до танцю у французів, бо до нього балет був додатком опери,

**«ВІЩЕ НЕ РАЗ ПОЖАЛКУЄТЕ,
ЩО ВІДМОВИЛИСЯ ВІД ЯДЕРНОЇ
ЗБРОЇ. БО НІХТО З ВАМИ
РАХУВАТИСЯ НЕ БУДЕ. СВІТОМ
ПРАВЛЯТЬ СИЛА ТА НАХАБСТВО»**

традиційною розвагою підстаркуваних мсъє. Я звернувся до свого друга Жака Шабан-Дельмаса, що очолював Національні збори, й сказав: «Помирає Серж Лифар. Він 40 років служив Франції, а в нього й досі нема ордена Почесного легіону. Це свинство!» Ми встигли, й за три тижні до смерті він отримав свій орден. Сергій любив приїздити до

Московича в 1968 році називали Monsieur Dix Procents, Пан Десять Відсотків. Він із Радянським Союзом торгував якими-надрами, зводив СРСР із якими-французькими магнатами, які купували в нас нафту чи ще щось таке... А він мав з цього десять відсотків, і ці десять відсотків забезпечили йому абсолютно безідне життя.

Анастасія Вертина
акторка

мене в Люсерам, казав, це маленька Україна.

— Київ свого дитинства пам'ятаєте?

— Звісно. Й квартиру на Свято-славській (зараз вулиця Чапаєва — **Тиждень**), і всі книги з величезної бібліотеки моого діда по матері. Він був директором київського відділення Петербурзького банку. Й школу, й своє перше кохання — Женічку. Я її розшукував у 1966 році, коли приїхав до УРСР готувати візит генерала де Голля. Вона була вже бабусею, а її гарненькі внучки проводжали мене до аеропорту.

ДОЛЕНОСНА БІЙКА

— Ваші мама й тато...

— Мене виховували бабуня та дідусь. Ну й гувернантки: одна — з Відня, друга — з Бордо.

Півдня я мусив говорити німецькою, півдня — французькою. Батько — есер, був то на засланні, то в еміграції. Діти заможних людей часто йшли в революцію. Ми поїхали до Франції через три тижні після смерті Леніна, бо батько добре розумів, куди все йде. У Франції жили на гроші родича, київського мільйонера-цукрозаводчика Льва Бродського. В 1931-му батьки повер-

нулися на батьківщину, — вони були одержимі жагою справедливості. Батька отруїли у 1935-му, а мама...

— Чому ви залишилися?

— Служив у французькій армії. Та вже у 1933-му як кореспондент газети Matin приїхав до Москви, де Михаїл Кольцов одразу запросив

мене в щойно створені Moscow News французьким редактором. Був я там недовго, бо побився з начальником відділу преси Народного комісаріату закордонних справ Уманським.

— Кулаками?

— Авжеж! По підлозі каталися, — він сильний був. Мені принесли доповідь наркома Літвінова, яку той виголосив у Лізі Націй французькою, але я цього не знав, бо мені її дали російською. Ну й переклав повторно. Звісно, мій текст відрізнявся від літвінівського. Викликає мене Уманський: «Який кретин давав до друку доповідь Літвінова?» Я не втримався. Він ще не оговтався, а я біг до Амбасади Франції. Як людина, яка пройшла військову службу, я мав право на французьке громадянство, тож через дві години сідав на потяг. Якби не ця історія, залишився б у СРСР і точно не вцілів би, — вже починалися репресії.

— Ви поділяли політичні вподобання батьків?

— Я поділяв їхні погляди на необхідність справедливості, та ніколи не погоджуся на обмеження свободи в ім'я цієї справедливості. Треба в будь-який історичний момент знаходити компроміс між свободою та справедливістю. Кожна епоха й кожна країна має шукати свої компроміси.

ВІЙНА — ЦЕ ОДНОМАНІТНІСТЬ

— Це вмів робити де Голль?

— Якби Франція не зазнала поразки в 1940 році, де Голль помер би генералом дивізії.

Виняткові обставини викликають із безвісти великих людей. Де Голль став каталізатором спротиву, що був неминучий.

— Як сталося, що ви один із засновників партії де Голля й один з його найближчих соратників? ▶

— Один із засновників — це правда, та от найближчий соратник — легенда. Просто я був одним із перших, хто приєдналися до нього в червні 1940 року. Генерал із Лондона звернувся по радіо до всіх французів, а для мене не існувало питання, жити в окупованій Франції чи воювати з німцями.

— Коли почалася ваша війна?

— У 1936-му. Я тоді трохи віршував і от в одному з віршів написав: якщо Франко захопить Мадрид, німці ввійдуть до Парижа. Про наступ німців я дізnavся 10 травня 1940 року в Парижі, де відривався по повній, відзначаючи присвоєння першого офіцерського звання. Молодість завжди безтурботна.

— Як ви дісталися до Англії?

Гроупули до містечка Сен-Жан-де-Люз, де англійці вантажили на свої кораблі залишки польської армії. А далі була африканська кам-

панія. Дорогою де Голль звернувся до війська з короткою промовою, яку закінчив словами: «Майбутнє Франції в наших руках». Саме тоді я вперше побачив його знаменитий жест, який потім став звичним для мільйонів французів, — він здійняв руки над головою і завмер. Це неможливо забути.

своїх друзів, і мені ніколи не забути їхніх страждань, їхньої мужності... В нас у батальйоні був один лейтенант, зовсім дитина, першокурсник Сорbonni. В одному з перших боїв снаряд розірвав йому низ живота. Його накачали морфієм і він тихо вмирав у сільському сараї. Коли я нахилився до нього, він посміхнувся й сказав:

«ДВІЧІЯ ВСТУПАВ У ПОЛЕМІКУ З МОРІСОМ ТОРЕЗОМ, КЕРМАНИЧЕМ ФРАНЦУЗЬКИХ КОМУНІСТІВ»

— Війна — це...

— Колosalна одноманітність. Одне є те саме. Що в пустелі, що в Ельзасі, що в тропічному лісі. Кожного дня, ти, як осел, годинами чекаєш на наказ, а потім біжиш через вогняну сітку до якогось пагорба чи лісу, а ліворуч і праворуч рвуться снаряди, кричать поранені, падають вбиті. Протягом п'яти років я ховав

«От падлюки! Зіпсували краще, що в мене було!» Я ненавиджу пафосні промови про війну, про святість, жертвотворність, вони ображають пам'ять моїх друзів. І все ж війна дарувала незабутні зустрічі. Доктор Швайцер, майбутній Нобелівський лауреат — я зустрів його в Габоні, в лепрозорії, що він створив, і ледь встиг врятувати від моїх сарських стрільців, для яких він був просто німцем. Черчіль — він скидався на велике рожевощоке немовля, бо ніколи не полішив посмоктувати сигару. Жозефін Бейкер — чарівна жінка, з фантастичною фігурою і скаженим темпераментом. Я побачив її вперше хлопчиком у Мулен Руж, а потім у десантній школі в Алжирі, — вона пішла на війну добровольцем.

ПОЛІТИК, ЯКИЙ КУПИВ «АНДРІЯ РУБЛЬОВА»

— Ви були партійним функціонером.

— Коли де Голль вирішив створити свою партію, він сказав, що

БІОГРАФІЧНА НОТА

Алекс Москович
(1911, Київ — 1996, Париж)

1940–1945 — офіцер військ «Вільної Франції» (антинацистського руху, організованого Шарлем де Голлем);
1946–1970 — один з лідерів партії де Голля «Об'єднання французького народу» та «Національний союз за республіку»;
1947–1965 — член Муніципальної Ради Парижа;
1965–1977 — заступник мера Парижа, шеф паризької поліції;
1989–1991 — радник Михаїла Горбачова;
1991–1996 — економічний радник президента Казахстану Нурсултана Назарбаєва

Київське дитинство:
Алекс Москович з мамою

ФОТО З АРХІВУ НІКОЛЬ МОСКОВИЧ

ропраховує на мене. Так я опинився біля витоків голлістської партії й доті роки був її національним орато-ром. Двічі я вступав у полеміку з Морисом Торезом, керманичем французьких комуністів. Погодьтесь, важким було отримати 10 тисяч голосів шахтарів на його бать-ківщині. Нас зустрічали металевими прутами й ланцюгами з велосипедів. А от у найаристократичнішому районі Парижа, на острові Святого Людовика, де мешкають старі мар-кізи, графині, герцогині, після моєї доповіді одна поважна пані знена-цька запитала: «Чи то правда, пане Московичу, що в колоніальних вій-ськах, де ви служили під час війни, існують протиprirodні стосунки між чоловіками?» Я відповів чесно, — виборців не можна ду-рити, — «Мадам, після шести міся-ців пустелі й чорний солдат здавати-мететься красунею!»

— Коли ви пішли з політики?

— Коли пішов де Голь. На-стали інші часи: інтриги, підкупи. Та весь той час, що генерал був не при владі, він викликав мене до свого маєтку.

— А що то за історія з продажем фільму Тарковського «Андрій Рубльов»?

— Я співпрацював із «Совек-спортфільмом» і одного разу на за-критому перегляді в Москві поба-чив цю стрічку. Вона мене вразила, а я зінався на кіно, дружив із Жа-ном Габеном, Вітторіо де Сіка, Оділь Версуса, до речі, її сестру Ма-рину Владі я терпіти не можу. Так от. Я терміново підписав контракт на продаж десяти фільмів, серед яких був «Рубльов», інші — всякий непотріб. Тодішній голова «Совек-спортфільму» Александр Давідов

ФОТО З АРХІВУ НІКОЛАЯ МОСКОВИЧА

Верхівка французької влади кінця 1950-х: другий ліворуч Шарль де Голь, крайній праворуч Алекс Москович та міністри Жак Сустель, Крістіан Фуше, Анрі Юльвер

дуже шкода, та я вже всі десять фільмів продав», — відповів я.

— Це відповідало дійсності?

— Продав я через три дні, але на документах стояла потрібна дата. Я два роки був монополістом з продажу радянських фільмів. Хліба й видовищ потребує натовп, то ж нехай дивиться найкраще. Себе я теж заражав до натовпу. Але до хліба добре було б оселедця, масла, картоплі та напою життя — горілки.

яє потурати власним вадам, я роблю це з величезним задоволенням. Хотів би зараз мати років 18-20, щоб робити ту саму дурню і з такою са-мою насолодою. Досвід заважає на-соложуватися життям. Треба вміти вичавити весь сік із цитрини. Вича-вити до останньої краплі й випити. Шкода, що після цього ніхто не дасть іншої цитрини...

— В житті ви розраховували лише на себе?

— Якщо мова йде про вирішальні події, — так. І зрозумійте, дитинко, свободи вибору в людини немає. Майже ніякої. Все залежить від її біології, від зовнішніх обставин, від спеки, холоду й узагалі, чорт знає, від чого. Буду жити, доки зі мною буде все гаразд. Єдине, чого волів би, — мати сили дотягтися до курка, коли зрозуміло, що якось не так. Іти треба вчасно. Й чого це дитинка за-смутилася? Я пожартував. А якщо серйозно, — поклонітися Києву, Україні. Сходіть за мене на Володи-мирську гірку, коли повернетесь до-дому. Згоден із Булгаковим — це найкраще місце у світі. ■

**«СВОБОДИ ВИБОРУ ДЛЯ ЛЮДИНИ НЕМАЄ. МАЙЖЕ НІЯКОЇ.
ВСЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ЇЇ БІОЛОГІЇ,
ВІД СПЕКИ, ХОЛОДУ Й УЗАГАЛІ
ЧОРТ ЙОГО ЗНАЄ, ВІД ЧОГО...»**

попередив, що діяти треба дуже швидко. Й справді, наступного дня тільки-но я переступив поріг своєї паризької квартири, пролунав телефон: «Рубльова» продавати за-боронено», — офіційним тоном сказав той-таки Давідов. «Мені

ВИЧАВИТИ ВЕСЬ СІК ІЗ ЦИТРИНИ

— Яким ви себе бачите з тої далекої зірки, про яку говорив генерал?

— Розсудливо людиною, яка відстежує факти й робить висновки. Та моя розсудливість зовсім не зав-

Остання столиця маврів

НАВІГАТОР

**БЕЗБАРВНЕ НЕБО, СУХА ЗЕМЛЯ, ВИПАЛЕНЕ
ВЩЕНТ МОРЕ. ВОНО ОЗВЕТЬСЯ ХІБА ЩО
ВІЗЕРУНКОМ МУШЛІ ВКАРБОВАНИМ У СКЕЛЮ
МІЛЬЙОНИ РОКІВ ТОМУ. Й ТІЛЬКИ ШУРХІТ ЗМІЇ,
ЩО ЛИШАЄ НА ЗГАДКУ ПРОЗОРУ ОБОЛОНКУ
ПРУЖНОГО ТІЛА, ВЕРТАЄ МАНДРІВНИКА ДО
ТЯМИ. ІНОЛА! **ТИЖДЕНЬ** ВІТАЄ ВАС В ГРАНАДІ**

Автор: Олена Чекан

Aна обрії спопеляюче марево вже калькує жаданий, прохолодний, сяючий міріадами крапельок вранішньої роси Едем. Оаза — ніжно-зелена, радісна й благословенна чакунка-Гранада — бере тебе, як дитинча, на руки й тихенько заколисує дзюрчанням кришталевих струмочків, паощами тархуну, гіркого мигдалю, кориці, лаванди, кави... Якось миті починаєш розуміти, чому араби називали цю столицю «Перлина світу», «Скалок Небесного Єрусалима», «Втіха Магомета». Гранада — розчахнущий гранат, повний червоної п'янкої вологи. Саме гранатом, сакральним фруктом мусульман, увижалося середньовічним маврамі місто, оточене гострими засніженими хребтами Сьєrra-Невади. Звідси й назва, й малюнок на гербі.

АЛЬГАМБРА «ТИСЯЧА Й ОДНІЄЇ НОЧІ»

Провінційне й колись занедбане містечко Кордовського халіфату, Гранада, у 1238-му зненацька стало одним із могутніх центрів арабської Іспанії: занепала династія Омейядів, і до Гранади, рятуючись від християнської Реконкісти, ринули євреї та маври.

Вченість, гроші й толерантність — ось важелі розквіту міста. 250 років наполегливої впертої праці: іригація навколишніх земель, закладання садів, виноградників, оливкових і помаранчевых плантацій, що безкінечними терасами й досі окільцовують місцевість, будівництво палаців, мечетей і синагог.

Найславетніші споруди: палац-фортеця Альгамбра та літня рези-

денція султанів Хенераліфе — водночас і тріумф, і лебедина пісня мавританської культури. Можливо, розуміючи приреченість свого перебування на Піренеях, араби поспішили втілити свою мрію, своє уявлення про Едем. «Червона фортеця» — так перекладається Альгамбра — найтонше мереживо з рожево-червоного каменю, гаптоване арабською в'яззю, наповнене спогадами минулої величі. Цей майже невагомий комплекс споруд не ширяє, він летить над містом. Різьблени меблі, коштовні килими, безліч вишиних шовкових подушок із довгими китицями... Прохолода, напівтемрява, тиша...

Скарби Альгамбри незчисленні: Дворик левів, які швидше скидаються на поважних котів; дворик мірт, прикрашений кольоровими алебастровими сталактитами; Зала двох сестер із химерною стелею у вигляді бджолиних стільників; багатоярусні квітучі сади Партал; вигадлива Зала послів із височеною кедровою банею... Едине бажання — загубитися тут назавжди. Між іншим, саме так і вчинили свого часу Вашингтон Ірвінг, Ричард Форд, Джордж Бороу, які найкраще за всіх суміли розповісти про Гранаду.

Неподалік Альгамбри, швидше над нею й над усім містом, височить літня резиденція султанів — Хенераліфе (Сади спокою та спочинку). Патіо тихих струмочків, Алея любовних зітхань, Каскад переливчастих усмішок — самі назви промовляють солодкою знемогою й застиглим часом.

Остання мавританська столиця впала перед іспанцями в 1492-му — в рік, коли Колумб відкрив Америку.

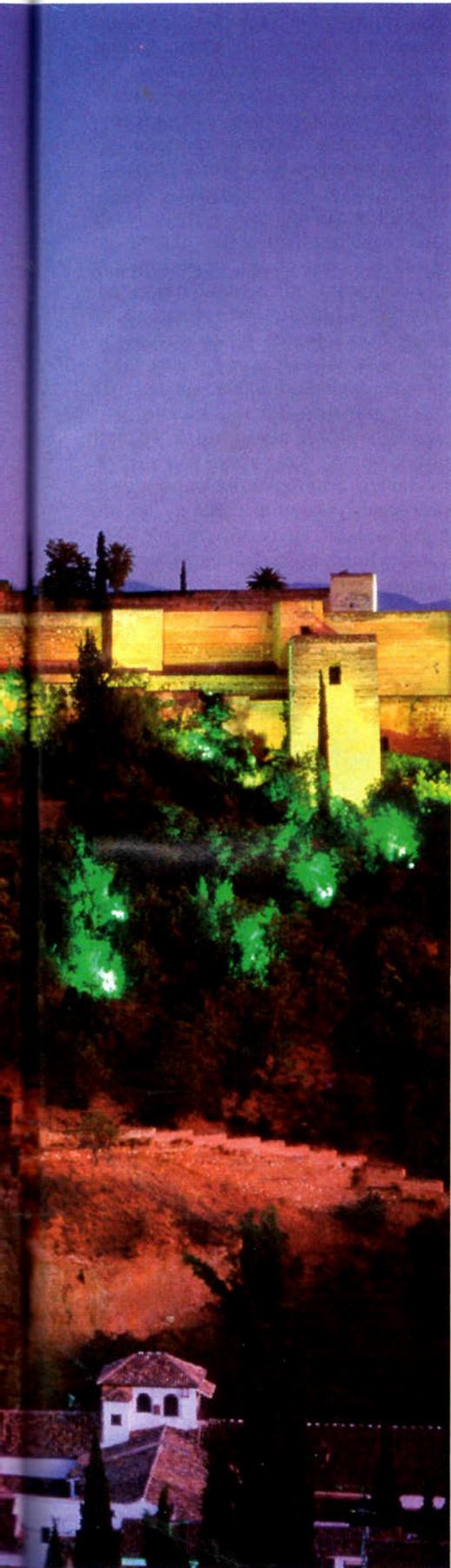

ФОТО: GETTY IMAGES

рику. Гранадські євреї й араби, залишаючи місто, брали з собою ключі від домівок, бо вірили, що колись знову відкриють свої двері. Легенда розповідає, що останній султан Гранади Бобділ не зміг стримати сліз, коли востаннє дивився на Альгамбрю.

ГРАНАДСЬКІ ЄВРЕЇ АРАБИ, ЗАЛИШАЮЧИ МІСТО, БРАЛИ З СОБОЮ КЛЮЧІ ВІД ДОМІВОК, БО ВІРИЛИ, ЩО КОЛИСЬ ЗНОВУ ВІДКРИЮТЬ СВОЇ ДВЕРІ

Ми не плакали, бо знаємо, що обов'язково повернемося сюди знову й знову.

JAMON IBERICO, АБО САЛО З ДИНЕЮ

Околиці Гранади — район традиційно сільськогосподарський. Городи, сади, плантації. А ще — це

один із центрів, де виробляють хамон. Цю сиров'ялену шинку можна побачити в будь-якому барі, ресторані, супермаркеті, сільській крамничці, duty free аеропортів, на кухні друзів. Разом з коридою, хересом, фланенко, Дон Кіхотом і Кармен хамон для іноземців — уособлення Іс-

мудрі станки — jamonera, на яких величезні шматки сиров'яленої шинки спочатку закріплюють, а потім, повільно обертаючи, ненаситним оком відшукують ласу частину, щоби гострою навахою хвацько відкряти прозору, кольору стиглої вишні, стрічку.

Хамон для іспанця — це що сало для українця. Той самий пістет, та сама зосередженість у виборі, та сама широка фольклорна складова. Однак є і різниця. Ми лише годинами блукаємо на базарі, вишукуючи саме те сало, а от іспанці чекають на замовлений і вже оплачений хамон роками. Звісно, можна піти до найближчої крамниці й купити шмат окосту. Але вищий пілотаж — замовити в найкращих виробників майбутній хамон зі свинок, які ще випасаються чи навіть не народилися. Після чого терпляче чекати півтора року на відгодівлю та ще два — на приготування цього делікатесу: він має добре просолитися в

Альгамбра: одна мережана зала змінює іншу.
А далі вглиб ще вигадливіші переплетіння стель,
що хитромудріші арабески, ще фантастичніші арки

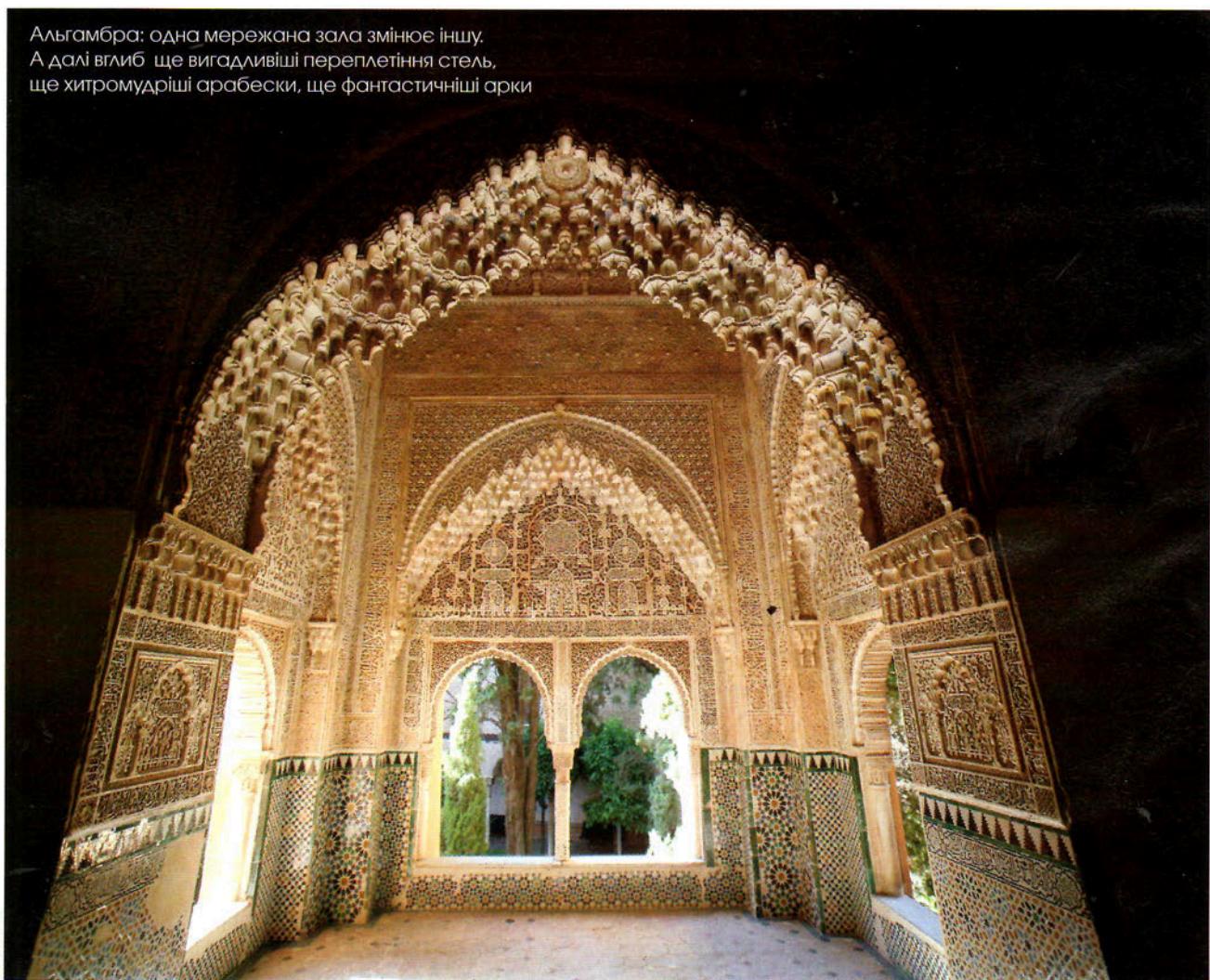

ФОТО: REUTERS

НАВІГАТОР

ропі морської солі та визріти й висушитися в спеціальних підвалах із природною вентиляцією.

Друзі повезли нас за двадцять кілометрів на схід від Гранади в невеличке господарство, яке належить їхнім родичам. Це вже передгір'я Сьерра-Невади, тож спека поволі відступає, випалені сонцем пагорби змінюються дубовими лісами, де на сонячних галявинах і гасають ті самі свинки. Вони мають дещо загадковий вигляд: 30-санитметрові вуха спадають на очі, а довгі кінцівки з чорними ратичками роблять їх схожими на здоровених безшерстих собак. І носяться вони хутко, підстрибуючи, мов веселі песики. Тільки що не гарчать, але й не рохають.

Пасовиська сплановані так, щоб звірятка постійно були в русі: бігали на водопій і у пошуках їжі. При такому способі життя жир із загривка поступово просочується донизу. Діста в них теж особлива: дікі ароматні трави та до 10 кг жолудів щоденно — найкращий хамон дають свинки, що ласують плодами пробкового дуба. Тваринки вельми гурманісті: жолуді їдять, як люди насіння — тільки серцевину. Коли йдеш таким лісом, від сухих шкаралупок під ногами зчиняється справжня стрілянина. Свинок майже не видно: на кожну припадає півгектара вільного пасовиська.

Може тому, що ми їх до ладу й не роздивилися, ніяких докорів сумління, коли почалася вечеря, ми не відкуди. Суп із кісток хамону, тушкований хамон із морепродуктами та грибами й, нарешті, перлина іспанської кухні — дінія з хамоном. Всю цю розкіш власноруч приготувала 80-річна сеньйора Росіта, ▶

ДОВІДКА

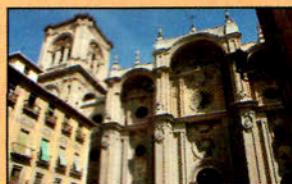
Як дістатися

Найкраще оформити в Києві авіаквиток Київ — Мадрид — Гранада — Київ (в обидва кінці — 4250 грн). А далі все ж радимо взяти напрокат автівку, щоби ні від кого не залежати. Якщо ж у вас немає міжнародних прав водія, скористайтеся автобусами. Ними можна недорого (\$2–5 в межах провінції Гранада та \$10–25 — по всьому іспанському Півдню) і з комфортом дістатися будь-куди.

ВАРТО ОГЛЯНУТИ

Гранада

● КАФЕДРАЛЬНИЙ СОБОР ТА КОРОЛІВСЬКІ ГРОБНИЦІ — усипальниця фундаторів Іспанського королівства Фердинанда та Ізабелли, їхньої дочки Хуани Божевільної і зятя Філіпа Красивого

● КАРТЕЗІАНСЬКИЙ МОНАСТИР, який за багатство і вишуканість декору звуть християнською Альгамброй. Особливо вражає барокова екзальтованість живопису та скульптур

● АРАБСЬКИЙ КВАРТАЛ АЛЬБАСИН — плутаниця вузьких середньовічних вуличок з безліччю крамниць, де можна недорого придбати традиційні прикраси, ножі, сувенірну зброю, віяла тощо

● ПЕЧЕРИ САКРОМОНТЕ — циганський район, де щовечора можна побачити і почути справжнє фламенко. Печери тут — пересічна житлова площа пересічних міщан: є бідніші, є заможніші, є навіть печери-магазини

ФОТО: Gettyimages

маленька, худорлява, зі зворушилими букольками на потилиці.

Господар, веселий товстун сеньйор Артуро, старший за дружину на дев'ять років. Він марно намагався навчити нас пити світливий херес *Fino*, що так пасує до хамону, зі спеціальної скляної посудини — парону. Тримаючи цю штуценцю на витягнутій рукі, він, не проливши жодної краплинки, вправно направляв тоненьку цівку точно до рота. Що вийшло в нас — здогадайтесь самі, та парон у подарунок ми все ж отримали. Ма-

бути, за відчайдушність. Старі вже давно не працюють у господарстві, наймають робітників. Діти — п'ятеро синів — розіхналися: хто в Мадриді, хто в Барселоні, а молодший — Анхеліто — соліст балету паризької Гранд Опера.

ПОЕТ І СМЕРТЬ

Та все ж околиці Гранади — це не розкіш садів, не світлі дубові гаї. Це могутній масив спаленої сонцем кам'янистої землі, й тільки тут можна відчути подих безжалісного

та загадкового демона Іспанії. Він чатус, зазвичай завмерши у затінку скель, а то раптом зірветися у височину і ширяє насолоджуючись своєю владою та безкарністю. Ім'я йому — Дуенде.

Трагічне фланенко (*гув. Тиждень № 14*) та ритуал поєдинку людини й бика, що звється коридою, незрозуміла іноземцям пристрасть іспанців до культу смерті й узагалі все іспанське мистецтво, просякнуте присмаком загибелі, — то його діти. Той, кого Дуенде поцілує в лоба, приречений на вічні смертні муки творчості і лише, якщо шалено поталанить, дістанеться втасмниченному миттєвість земного щастя. Тисячоліттями мовчали про нього мешканці Іберійського півострова. Корилися й мовчали.

Скорився, але не промовчав тільки один із найкращих поетів ХХ ст. Федеріко Гарсія Лорка. Саме він у 1933 році вголос назавв рушія іспанської ментальності. Це була пристрасна доповідь «Теорія і гра Дуенде», в якій поет доводив, що лише той, кому пощастить відчути цього демона, зможе зрозуміти душу Іспанії.

Ми приїхали в селище Фуенте-Вакерос, що в сімнадцяти кілометрах від Гранади, нев часно. Музей Лорки зачинили на наших очах, удається тільки ззовні побачити невеликий будиночок, де народився поет. Засмучені, ми поспішили до хутора

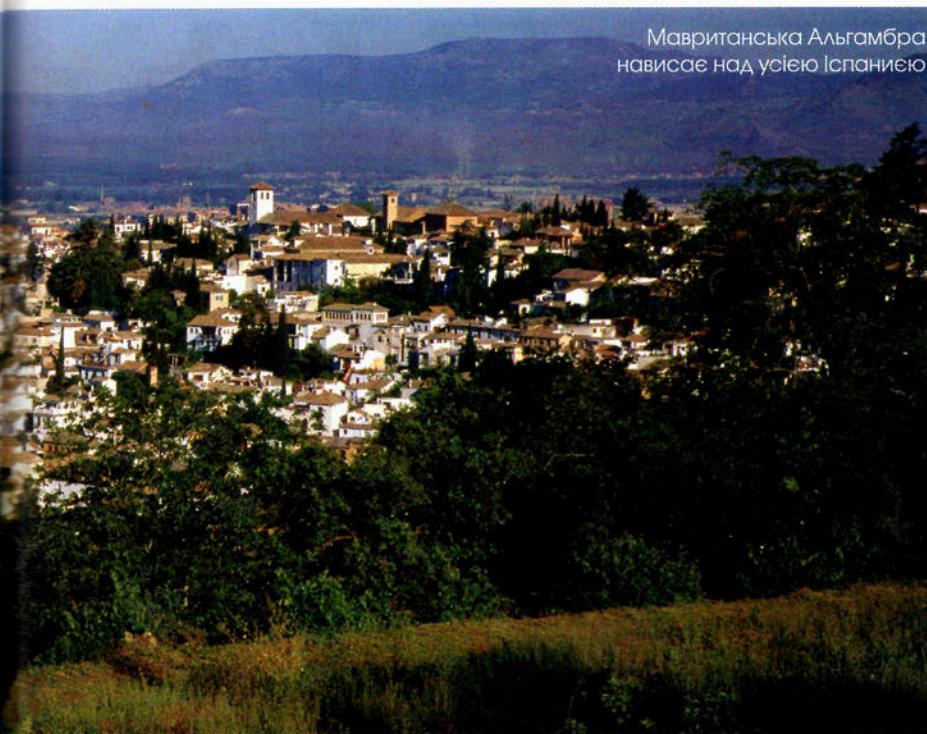
Ці леви-котики бачили не один гарем

ФОТО: Gettyimages

НАВІГАТОР

Мавританська Альгамбра
нависає над усією Іспанією

Уерта-де-Сан-Бісенте, де на старій фермі розмістився ще один музейчик — Лорка написав там декілька творів. Теж замкнено. Лишався тільки Меморіальний парк «Віснар» на околиці Гранади. Це місце страти Федеріко.

Він ніколи не приховував ані своїх політичних уподобань, ані своєї нетрадиційної орієнтації. Це був стандарт іспанської Громадянської війни: коли якесь містечко захоплювали республіканці, то зазвичай розстрілювали священиків, аристократів, місцеву владу й просто заможних людей. Коли приходили фалангісти, то пускали в розхід вчителів, гомосексуалістів та політичних опонентів. Лорку розстріляли разом зі старим вчителем і двома циганами, яких нібито бачили з червоним прапором...

Відвідувачів майже не було, тож просто на лаві розмістили портрет, запалили церковні свічки, які спеціально привезли з Києва, розлили терпке червоне Oloroso. А потім, перебиваючи один одного, читали рядки з «Циганського романсеро»...

ВОНА КОХАЛА ЛОРКУ

Ми й не помітили, як до нас наблизилась стара пані. Доња Марі-Хосе Альварес — представилась вона, вибачившись, що гайнує наш час. Портрет, свічки, чужа мова — її це вразило та навіть розчудило. Про Україну знає, бо дівчі на тиждень до неї приходить допомагати Галя з Одеси.

Ми запросили її до нашого скромного столу. Слухали, як звучить іспанською Лорка. Й раптом... Невибаглива та наївна історія ді-

**ВОНА БАЧИЛА ЛОРКУ ТРИЧІ
В ЖИТТІ, ТА ЦЬОГО ЇЙ ВИСТАЧАЄ
ДОСІ. ЇЙ БАЙДУЖЕ, ЩО ЙОГО
ВЗАГАЛІ НЕ ЦІКАВИЛИ ДІВЧАТА,
ЇЙ БАЙДУЖЕ, ЩО ТАК
І НЕ ВИЙШЛА ЗАМІЖ**

Дорогою ми вирішили, що коли й там буде зачинено, перелізemo через огорожу, знайдемо якісь кущі й тихенько пом'янемо Поета. Виявилося, що парк відкритий завжди.

вчиська, яке закохалося в дорослого сина далеких сусідів.

Вона бачила Лорку тричі в житті, та цього їй вистачає досі. Їй байдуже, що його взагалі не цікавили

Голос Дуенде

Протоптані вічністю стежки
всі зникли.
Пустеля лишилась.

Палаюче серце — колиска
бажання згоріло.
Пустеля лишилась.

Цілунки серпневі й Місяць
у лютні минули.
Пустеля лишилась.

Замовкло, застигло,
заклякло, скінчилось.
І зникло.

Пустеля лишилась.

**Федеріко Гарсія Лорка,
«А потім...»
(переклад Олени Чекан)**

дівчата, їй байдуже, що так і не вийшла заміж. Раніше, коли працювала вчителькою, приходила на місце його страти щодня, тепер, коли стало важко ходити, — тільки дівчі: 19 серпня в день смерті їй от, як сьогодні, на... день народження.

Ми оставіли: дійсно — п'яте червня! У відпустці якось губляться й числа, й дні. Почали гарячково гортати збріку віршів: він 1898 року, тож виходило, що саме сьогодні йому 110 років! Щоб якось прийти до тями, відкоркували ще одну пляшку. Стара пані не заперечувала. Вона теж вражена: була впевнена, що ми навмисне приїхали до Гранади саме в цей день. Сміється: «А ви розпитували мене про Дуенде. Та це ж його витівки! Це він вам навіяв приїхати саме сьогодні»...

Пішки чи на конячці, автівкою чи гвинтокрилом: як би ви не подорожували Гранадою, щоби хоч трохи зrozуміти цю землю, візьміть із собою невеличкий томик Лорки. Й не намагайтесь причарувати Дуенде — марна справа, та й боятися його не слід. Він полює лише на іспанців. ■■

СОНЯЧНА

ЙТИ В СОЛЯРІЙ ЗАМІСТЬ ТОГО,
ЩОБ ІТИ НА ПЛЯЖ? А ЧОМУ БІНІ

Автор: Наталя Кириленко

Аумаете, солярії влітку стоять порожніми? Зовсім навпаки. Фахівці студій засмаги стверджують: кількість клієнтів починає зростати навесні, у квітні – травні, і у літку сягає піку. Найголовніша причина цього феномену – напруженій ритм життя городян не залишає часу на пляжне «вилежування». Більше того, люди традиційно згадують про засмагу саме на початку літа, коли одяг перестає ховати тіло, зблідле та втомлене за зиму від нестачі світла й вітамінів. У когось не викликає ентузіазму стан вітчизняних пляжів, хтось хоче підготувати шкіру до засмагання на «жорстокому» сонці південних курортів. До того ж нинішнє дощове літо теж не сприяє відвідуванню пляжів.

ПЕРЕВІРЕНО НА СОБІ

«Засмагальний» сервіс, як і будь-який інший, на вітчизняних теренах суттєво різничається якістю послуг, і, звісно, їх ціною від закордонного. Клієнтам, більшість із яких жінки, засмагати пропонують як під променями застарілих односторонніх пристрій, під котрими треба перевертатися зі спини на живіт, так і в сучасних вертикальних боксах, обладнаних кондиціюванням, зволожуванням і музичним супроводом. Тут світло надходить з усіх боків, і навіть підлога дзеркальна, щоб відбивати проміння на важкодоступні ділянки тіла. Хвилина засмаги, залежно від якості пристрій, місяця розташування й подекуди часу доби, коштуватиме від гривні на «пролетарській» околиці до 15–20 грн в елітному фітнес-центрі.

У приміщеннях торгово-розважальних центрів, що нині відкрива-

ються мало не на кожному кроці, так званих студій засмаги зазвичай наявні не по одній. Саме такий заклад **Тиждень** обрав для «солярійного тест-драйву».

На невеличкому п'ятачку площи, відгородженому скляними стінками на завісах, – кілька кабінок з вертикальними та горизонтальними соляріями. В перших «сонячні» ванні приймають стоячи, в других, відповідно, для цього лягують на спину. Від спеки, що створюють лампи у «футлярі» солярію, рятує вентилятор з кондиціонером, розташований у вертикальному – над головою, в горизонтальному – біля ніг. Вертикальний солярій за вашого бажання ще й раз на хвилину може поблизувати в обличчя водичкою.

Гарні смагляві (просто-таки жива реклама) дівчата пропонують записатися на сеанс заздалегідь – кажуть, клієнтів багато, особливо після закінчення робочого дня та у вихідні. Горизонтальну кабінку можна відвідати по 3,9 грн за хвилину, вертикальна дорожча – 4,2 грн. Різницю пояснюють вартістю пристрій та неоднаковою популярністю. Правила безпечного засмагання: почавши зі «стартового» сеансу тривалістю 3–4 хвилини, відвідувати солярій через день (дoba перерви необхідна для утворення у шкірі захисної пігментації), кожного разу збільшути час засмагання на хвилину. За 4 години перед і після цієї процедури не можна приймати душ, щоб не порушити природний захист шкіри. За словами працівниці закладу, для набуття омріяного «бронзового» відтінку достатньо 5–10 сеансів, залежно від індивідуальної чутливості шкіри. Якщо ж після такого «інтенсиву» надалі відвідувати солярій раз на тиждень, то набуту за-

Штучне сонце для блідих

смагу можна зберегти хоч протягом усього року.

Аби поживити процес і зробити його ще безпечнішим, тут-таки можна придбати спеціальні косметичні засоби. Вони досить дорогі: 150–300 грн за цілу пляшку, та заощадивши пропонують порцію в одноразовій мензури по 5–20 грн. На жаль, дешевші аналогічні засоби для сонячної засмаги не підходять для солярію – можуть викликати подразнення чи навіть спровокувати опіки. Якщо не дотримуватися правил безпеки, в горизонтальному пристрії можна отримати опіки задньої частини тіла, у вертикальному ж – «спалити» обличчя та груди. Особливо чутливі ділянки тіла рекомендується прикривати – для цього пропонують спеціальні наклейки із шаром фольги – на соски грудей та

машина

родимки. Повіки також варто ховати від ламп. Є і шапочки для захисту волосся.

Працівниця солярію запевняє, що після кожного відвідування, якщо після кожного відвідувача апарати дезінфікуються, тож з приводу мікробів та грибка можна не хвилюватися. До того ж кварц має антибіотичну дію.

вими лампами, якими оснащені й сучасні імпортні пристрої, обов'язково обладнували фізіотерапевтичні відділення лікувальних закладів. Сеанси кварцу призначалися за різноманітних діагнозів: як для лікування, так і для загального оздоровлення організму. Також кварцову лампу можна було придбати й додому

**ХВИЛИНА ЗАСМАГИ В СОЛЯРІЇ
КОШТУВАТИМЕ ВІД ГРИВНІ
НА ОКОЛИЦІ ДО 15–20 ГРН
В ЕЛІТНОМУ ФІТНЕС-ЦЕНТРІ**

СВІТЛО Й ТІНЬ СОЛЯРІЮ

А чи не шкідливе таке штучне засмагання? Все залежить від дози. Ще за часів Радянського Союзу кварцо-

(якщо, звісно, вдавалося «дістати» цей дефіцитний товар).

«Ультрафіолет, що його випромінює і сонце, і кварц, дуже важливий для життєдіяльності людини, —

пояснюю лікар-дерматолог Зінаїда Клименко. — Під його впливом у спеціальних клітинах шкіри — меланоцитах — утворюється пігмент меланін, який надалі захищає шкіру від шкідливої дії зайногого опромінення. В цих самих клітинах виробляється вітамін D, за участі якого росте й відновлюється кісткова тканина й відбуваються обмінні процеси у шкірі, забезпечується її регенерація. Також УФ-промені мають антибактеріальний вплив, що допомагає при лікуванні хвороб шкіри, викликаних мікробами, та навіть для дезінфекції приміщень і обладнання».

Лікарі також радять відвідувати солярій людям із так званою проблемною шкірою — тим, які страждають на атопічний дерматит, деякі форми псоріазу, акне (угрові виписи).

Втім, не варто думати, що солярій набагато безпечніший, ніж сонце. Надмірне опромінення дуже шкідливе. Воно сприяє появі стійкої пігментації, висушує шкіру, потоншує її, роблячи уразливою до впливу тих-таки мікробів, викликає опіки й може привести до переродження тканин і виникнення злоякісних новоутворень.

Лікарі не рекомендують відвідувати солярій вагітним і людям із груп ризику щодо захворювань шкіри та новоутворень. Якщо у вас багато родимок, солярій їм не товариш.

Зрозуміло, що традиційного спілкування з природою та свіжого повітря на березі водойми солярій не замінить. Проте порівняно із засмаганням на пляжі він має низку переваг. По-перше, час перебування в ньому легше регулювати й контролювати, ніж тривалість «традиційного» засмагання. По-друге, інтенсивність (а отже, й уплив) сонячного випромінення, особливо в роки активного сонця, значно вища, ніж у ламп солярію. По-третє, на відміну від літнього сонця, солярій працює будь-якої пори року, й — що теж важливо — увечері також. І ще одна перевага, що може стати вирішальною для зайнятих людей — суттєва економія часу. А він, як відомо, коштує грошей. ■

ПРО ЩО не знає ДНК

ГЕНЕТИКА ПРИПУСКАЄ, А ЕПІГЕНЕТИКА ДОПУСКАЄ

АВТОРИ: Олександр Вайсерман, доктор медичних наук,
Олена Горбенко, кандидат біологічних наук

Aекарт вважав, що світ – не більше, ніж складний механізм, а кожна жива істота – молекулярний робот.¹ У біології подібні уявлення привели до утвердження геноцентричної парадигми, відповідно до якої гени – це сукупність «інструкцій з експлуатації» організму. Якщо інструкції написані без помилок і точно виконуються, людина проживе здорове й довге життя. А помилки (мутації) є причиною хвороб. І тільки в останні роки вчені почали припускати, що природа властивана значно складніше.

Після розшифрування генетичного апарату (геному) людини у багатьох учених виникли сумніви з приводу того, що інформація про складний людський організм може бути записана у всього-на-всього 30–35 тис. генів. Окрім геному, повинні бути ще якісь інформаційні

сті народжують здорових мишенят бурого кольору? Яким чином зміна раціону запобігла спадковій хворобі мишей?

Спробуємо розібратися, яким чином відбувається вмикання й вимикання наших генів. Кожний ген – це окрема ланка в довжелезному ланцюзі молекули ДНК. Таких ланцюгів у людини – 23 пари, інакше їх називають хромосомами. Вчені підрахували, що довжина ДНК однієї хромосоми людини може сягати 5 см, та в клітині вона компактно укладена й намотана на білки-гістони, як нитка на котушку.

Для того, щоб із гена відбулося зчитування, його ДНК має розплескатися, щоб допустити до гена білки «дешифрувальники», які перепишуть інформацію з нього на іншу молекулу – РНК, що передасть її від гена до рибосом (клітинної частини,

до ДНК гена пришивается хімічна метильна група, що слугує запобіжником копіювання інформації – на кшталт кнопки старовинної дискети. На цю групу сідають спеціальні білки, повністю блокуючи в такий спосіб доступ білків-«дешифрувальників» до гена.

Другий механізм – інтерференцію РНК – було відкрито не так давно Ендрю Файером і Крейгом Меллоу. За це відкриття вони отримали Нобелівську премію в 2006 році. Опісля чого епігенетика, яку до цього вважали чимось на зразок псевдонауки, остаточно затвердила свої позиції. Науковці з'ясували, що робота гена може блокуватися шляхом деградації переносників РНК (*детальніше див. Тиждень №3, від 16.11.2007*). Тобто зчитування гена відбувається нормально, а переносники гинуть, не передавши інформації до рибосом – відповідно, білок не синтезується. Важливо додати, що вимикання генів є зворотним процесом, і за певних умов ген може читатися.

Дослідження, проведені в 2006 році співробітниками Національного онкоцентру Іспанії показали, що описане вище вимкнення-ввімкнення генів відбувається під упливом середовища протягом усього життя.

Учені шукали відповідь на питання, чому генетично ідентичні (однояцеві) близнюки виявляють різну схильність до хвороб, у тому числі і до спадкових. Виявилось, за це відповідає метиливання ДНК. Десь до 3-річного віку спектр працюючих генів у однояцевих близнюків практично ідентичний, але з віком картини метиливання починають стрімко розходитись. До 50-го року життя ця різниця може стати дуже суттєвою, особливо з огляду на умови життя кожного з близнюків.

Багато хвороб, які традиційно пов'язували із сухо генетичними факторами, насправді мають епігенетичну природу. Найкраще в цьому відношенні вивчені онкозахворю-

БАГАТО ХВОРОБ, ЯКІ ТРАДИЦІЙНО ПОВ'ЯЗУВАЛИ З СУХО ГЕНЕТИЧНИМИ ФАКТОРАМИ, НАСПРАВДІ МАЮТЬ ЕПІГЕНЕТИЧНУ ПРИРОДУ

системи. Тому, якщо минуле століття було ерою генетичного детермінізму (мовляв, між геном і ознакою, яку він кодує, наприклад, кольором очей або резус-фактором, є досить простий одноступінчастий зв'язок), то зараз «лінійну» генетику доповнюють «нелінійна» епігенетика (див. словничок).

ГЕНЕТИЧНИЙ САБОТАЖ

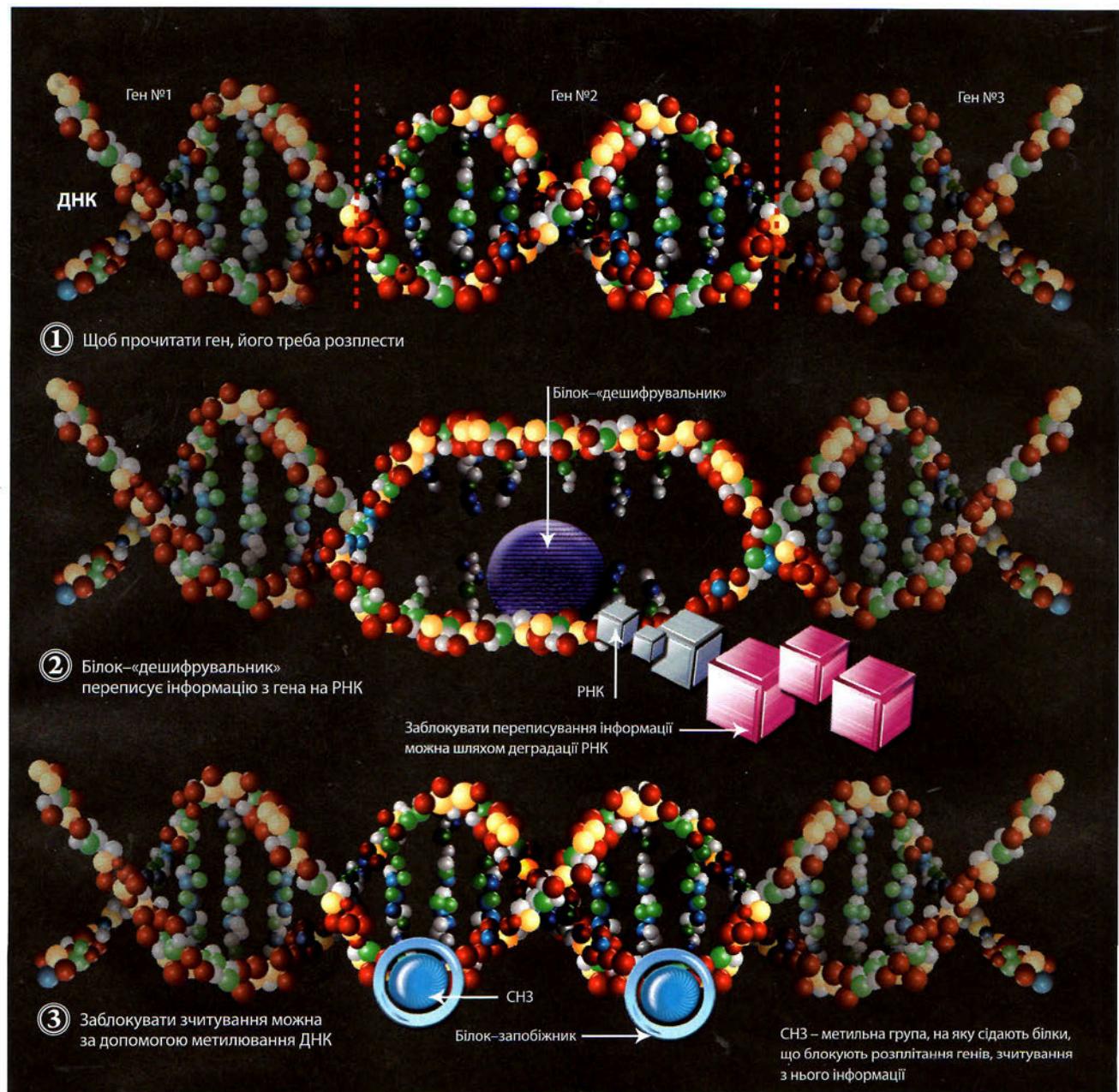
З роками наука накопичила факти, що аж ніяк не вкладалися в систему законів Менделя й Моргана – фундаменталістів класичної генетики. Наприклад, чому миші-агуті, які мають жовту шерсть і спадкову схильність до ожиріння, при утриманні їх на збагачений вітамінами ді-

де зосереджена вся машинерія з виробництва білків). Саме на рибосомах інформація, принесена молекулою РНК, перетвориться на білок і зумовить, наприклад, карій або блакитний колір очей.

Але самої лише наявності гена недостатньо: він ще має бути прочитаний. Що не завжди вдається. Адже існують механізми, які перешкоджають зчитуванню гена. Не знаючи цих механізмів, класичні генетики кусали собі лікті: як, так – ген є, а ознаки немає²!

НАУКА ПРО БЛІЗНЮКІВ

Перший механізм вимкнення гена, який отримав назву «метиливання ДНК», відкрили ще в далеких 1960-х.

вання. Останні відкриття засвідчили, що захворювання на деякі форми раку часто не пов'язані з мутаціями генів, а супроводжуються помилковим увімкненнямprotoонкогенів (неактивних форм онкогенів), або, навпаки – вимкненням генів, які кодують білки, що борються з розвитком пухлин.

ПОСУНУТИ СТАРІСТЬ

Ще науковці колишнього СРСР дійшли, що цей процес не тільки відіграє важливу роль у формуванні пам'яті, а ще є однією з причин виникнення ракових захворювань.

Більше того, дослідники виявили, що рівень метилювання ДНК посту-

пово знижується з віком, і, вивчаючи ці процеси, можна призупинити старіння в організмі. Природа має яскраві приклади: робоча бджола живе 6 тижнів, а матка – 6 років, причому вони мають повністю однакові гени.

Звичайно, до практичного застосування подібних підходів у боротьбі зі старінням і раком ще дуже далеко, та як метод діагностики раку на ранніх стадіях уже почали використовувати дослідження рівня метилювання ДНК певних груп генів.

Крім того, для покращення здоров'я широко застосовують засоби, що впливають на метилювання, – біодобавки та вітамінні комплекси. ■

СЛОВНИЧОК

Епігенетика (епі – з грец. над) – розділ генетики, що вивчає зміни в роботі генів, зумовлені не кодом ДНК, а винятково механізмами ввімкнення-вимкнення генів. Це ввімкнення та вимкнення спричиняють різноманітні фактори – умови середовища, дієти, та навіть соціальне оточення.

Класичний приклад – вимкнення в кожній клітині жіночого організму однієї копії Х-хромосоми. Причому, яку саме з двох хромосом вимкнути, кожна клітина обирає сама.

ТРИ БОГАТИРІ

ЛІПЕНЬ 2008-ГО СТАВ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ БОКСЕРІВ НАЙГАРЯЧІШИМ МІСЯЦЕМ РОКУ ЯК У БУКВАЛЬНОМУ, ТАК І В СПОРТИВНОМУ СЕНСІ

Автор: Владислав Головаць

Сьогодні у вітчизняному професійному боксі не все так веселково, як це було ще два місяці тому. Виявилось, нашим легше дертися на гору, ніж триматися на вершині. Володіють поясами чемпіонів світу наразі троє українців – Володимир Кличко, Сергій Дзінзірук і Андрій Котельник. Під силу повернути свій чемпіонський пояс і Володимирові Сидоренку. Останні недавачі, яких зазнали українські спортсмени, привулюють замислитися, чи до снаги нашим найкращим боксерам протистояти справді кращим, а не просто місціним, суперникам.

Фото: Reuters

УПЕРШЕ ЗА ТИТУЛОМ

З липня в Буенос-Айресі Юрій Бараш'ян програв двобій за звання чемпіона світу в напівважкій вазі (до 79,4 кг) за версією Всесвітньої боксерської асоціації (WBA) місцевому боксерові Х'юго Гараю. Програв рішенням суддів за досить рівного бою. На думку багатьох експертів, ця поразка була, м'яко кажучи, незаслуженою. Двічі протягом зустрічі суперник українця був за крок від нокауту, але аргентинець рятував рефері, який лише з йому відомих причин зупиняв поєдинок, надаючи спортсменові час на відновлення. «В сьому та дев'ятому раундах мені вдалося добре влучити в підборіддя Гараю, – розповідає Юрій. – Він був у напівсвідомому стані, я кинувся його добивати, але арбітр зупинив поєдинок, давши аргентинцеві близько хвилини на відновлення. Суддя двічі буквально витягував Гараю з нокауту».

Повернувшись до роздягальні після завершення важкого вечора, Бараш'ян виявив, що поки він працював на ринзі, хтось меткій поцупив його кросівки. Та ні поразка, ні ця дрібна прикрість не вплинули на

плани боксера – подати протест щодо результату й знову домогтися права вийти на ринг битися за чемпіонство.

СИДОРЕНКО ШОКОВАНИЙ

Донедавна севастополець Володимир Сидоренко вважався чи не найуспішнішим українським чемпіоном. Завоювавши титул за версією WBA у другій найлегшій вазі (до 53,5 кг) ще 2005-го, він шість разів його захистив і навіть був удостоєний почесної нагороди цієї організації. На жаль, усьоме підтвердити свою перевагу йому не вдалося. Після рівного поєдинку суддівський вердикт неприємно здивував – одностайним рішенням арбітрів сильнішим було визнано його візіві Ансельмо Моренно.

«У такому бою перемогу претендентові ніколи не віддають, – не приховує свого розчарування Сидоренко. – Я шокований тим, що сталося. Так, Моренно виявився незручним суперником. Він ліз головою вперед, кланявся, звивався, як змія. Поцілти в нього було вкрай важко. Та я все одно не вважаю, що програв. Помилка була одна – мені не надали

спаринг-партнерів, які за антропометричними даними й стилем ведення бою були би подібними до Моренно. Але це питання не до мене – підбором займається моя промоутерська компанія Universum Box Promotion».

Одразу після поєдинку Universum подала апеляцію. Промоутер українця Клаус-Петер Колль вимагає аннулювати результат бою та восени провести матч-реванш.

ДОПОМОГЛО ПРАВИЛО

Не найкращий бій провів ще один наш чемпіон – Сергій Дзінзірук. Броварчанин у Дрездені вчетверте відстояв свій титул WBO (Всесвітньої боксерської організації) в перший середній вазі (до 69,9 кг). Цей захист став найважчим у професійній кар'єрі українця. Чеха Лукаша Конечні українець здолав за очками у важкому 12-раундовому протистоянні, боротьба в якому йшла, як кажуть, на ножах.

Судячи з усього, майже річна перерва у виступах на ринзі негативно позначилася на стані нашого спортсмена. Під час бою було помітно, що Сергій класом значно перевершув

НАВІГАТОР

чеха, ось тільки на картині поєдинку це не надто позначалося. Та неофіційне правило професійного боксу — претендент для перемоги над чемпіоном повинен виглядати явно сильнішим за володаря титулу — спрацювало й цього разу. Сумнівна звитяга Сергія дала змогу промоутерській компанії Конечні подати апеляцію щодо суддівського рішення.

«Я думаю, що шанси переглянути результати нашого поєдинку дорівнюють нулю», — заявив Сергій. — А ось добитися матчу-реваншу представники Конечні справді спроможні. Та й я не проти цього. Хочу виграти так, щоб ні в кого не виникло жодних сумнівів у закономірності результату. Швидше за все, наш матч-реванш відбудеться в другій половині жовтня. Можливо, навіть на батьківщині Лукаша — в Празі».

ЗАДОВОЛЕНИЙ І З СИНЦЯМИ

Володимир Кличко за свій попередній двобій проти Султана Ібрагімова отримав таку порцію критики, що 12 липня в нього вибору не було — він не лише мав перемагати Тоні Томпсона, та ще й робити це переконливо. Завдання нашому чемпіонові вдалося виконати частково: американець, хоча й нешвидко, він здолав нокаутом, але й Тоні на прізвисько Тигр чесно відпрацював свій гонорар у €500 тис. Українець за поєдинок отримав у 16 разів більше.

Ця сума компенсувала Кличкові молодшому ї 11 раундів видовищної боротьби, й розсічення на обличчі, й кілька помітних синців. Восени Володимир має провести бій із офіційним претендентом на титул чемпіона світу за версією IBF (Міжнародної боксерської федерації) — росіянином Александром Повєткіним. А далі лишається тіль-

ки один крок до спортивної мети нашого співвітчизника — стати абсолютним чемпіоном світу (боксер повинен володіти чемпіонськими поясами трьох головних версій професійного боксу).

Втім, можливо, зовсім скоро здійсниться ще одна мрія братів — об'єднати в родині всі чемпіонські профі-пояси. Принаймні, Віталій Кличко, за повідомленням німецької преси, вже підписав попередній контракт на бій із Семюелом Піте-ром — нігерієць нині володіє титулом за найпрестижнішою версією WBC (Всесвітньої боксерської ради). Як почесний чемпіон цієї організації, Віталій вирішив скористатися своїм правом і при поверненні на ринг провести бій одразу за звання чемпіона світу. За словами старшого Кличка, цей поєдинок буде останнім у його кар'єрі. ■

ПРОФЕСІЙНІ ЧЕМПІОНИ

Вагова категорія	WBC (Всесвітня боксерська рада)	WBA (Всесвітня боксерська асоціація)	IBF (Міжнародна боксерська федерація)	WBO (Всесвітня боксерська організація)
Надважка	Семюел Пітер	Руслан Чагаєв	Володимир Кличко	Володимир Кличко
Важка	Місце вакантне	Фірат Арслан	Стів Каннінгем	Девід Хей
Напівважка	Чед Доусон	Х'юго Гарай	Антоніо Тарвер	Жолт Ердей
Суперсередня	Місце вакантне	Джо Калзаге	Лучіан Буте	Джо Калзаге
Середня	Келлі Павлік	Фелікс Штурм	Артур Абрахам	Келлі Павлік
Молодша середня	Сержіо Мора	Даніель Сантос	Верно Філліпс	Сергій Дзінзірук
Напівсередня	Андре Берто	Мігель Анхель Котто	Антоніо Маргаріто	Пол Вільямс
Суперлегка	Тімоті Бредлі	Андрій Котельник	Пол Маліньягті	Рікардо Торрес
Легка	Менні Пакк'яо	Нейт Кемпбелл	Нейт Кемпбелл	Нейт Кемпбелл
Молодша легка	Менні Пакк'яо	Едвін Валеро	Кассіус Балойі	Алекс Артур
Напівлегка	Хорхе Лінарес	Кріс Джон	Роберт Гуерреро	Стів Луевано

Іронія стилю, або

**СУБКУЛЬТУРА СТІМПАНК ВІДНОВЛЮЄ В ХХІ СТОЛІТІ
ДУХ ВІКТОРІАНСЬКОЇ АНГЛІЇ**

Автор: Марина Онсович

Якщо в одну команду зібрали Шерлока Холмса, доктора Джекіла з його альтер его містером Хайдом, графа Дракулу й капітана Немо, озброїти їх допотопними револьверами, забезпечити телеграфом, пневматичною поштою, дирижаблем, паровим автомобілем і паровим опаленням, а потім перекинути в нашу дійсність, отримаємо закваску для літератури в стилі стімпанк. Необхідні атрибути — похмура атмосфера міста на кшталт Лондона, де вже гуркоче допотопне метро, вулицями пензляють денді, яких супроводжують

недобре погляди люмпен-пролетарів, а на зміну звичайним конячкам прийшли залишні монстри найрізноманітніших конфігурацій із купою заклепок, важелів, пасків, коліщаток і теж, звичайно ж, із паровим приводом.

НАЩАДКИ МЮНХГАУЗЕНА

Стімпанк набирає обертів, відштовхуючись від уже існуючого літературного підґрунтя — книг Артура Конан Дойла, Жюля Верна, Герберта Велса. В загальних рисах саме ці письменники зафіксували світ, у якому ще жива віра в раціональність, телеграми приносять вчасно,

а детективи, сидячи в затишку свого помешкання, чекають, поки до них постукають жертви злочину. Найвідповініший цьому станові речей антураж — Британія часів королеви Вікторії, коли населення країни за рахунок колоній становило чверть всього людства, а територія імперії займала третину земного суходолу.

Запозичивши головні прикмети епохи, сучасні автори зробили «крок уперед, два назад» — переописали ті реалії з погляду людей, які вже знають, що таке електроніка й нанотехнології, але відмовляються користуватися чимось склад-

З НОВИМ ПАРОМ!

нішим, ніж механічні пристрой. Звідси — характерні паралелі: аналітична машина Чарльза Беббідж — комп'ютер, автомат, який виводить на перфокарти її результати, — принтер, клакер — программіст. Ці мігруючі з тексту в текст деталі — необхідна рамка стилю, яка, однак, літературний вимисел не обмежує.

У трилогії-фентезі Джеймса Блейлока «Пригоди Джонатана Бінга», котра за декораціями цілком відповідає стімпанку, сироварної справи майстер разом із дива-куватими друзями та песиком Ахавом везе свій вантаж за призначеннем, дорогою зустрічаючи несамовитих гоблінів, злих гномів,

непривітних тролів і говіркій скелет. І хто дорікне авторові, що він відважився на прищеплення яблуневої гілки смереці? Гібрид вийшов настільки морозостійким і світло-любним, що не просто прижився, але й рясні родить.

Інші адепти жанру — Вільям Гібсон, Брюс Стерлінг, Майл Суенвік, Філіп Пулман, Майл Муркок — теж однією паровою машинерією не обмежуються. То вигадають світ, подібний до толкінівського Середзем'я, де замість стріл герої користуються кулеметами Гатлінга, то перекинуть своїх персонажів до Давнього Египту разом із пароплавами й годинниками на додачу, а то й у космос за-

пустять. Зрештою, літав же барон Мюнхгаузен на ядрі.

І «СІБІРСЬКІ ЦИРЮЛЬНІК» ТАКОЖ

Повз вікторіанську розкіш і буйня літературної фантазії Голлівуд проїти не міг. Сировині, яку письменники вичакували словами, кіно надало візуальної форми, чим у загальних рисах довершило формування напряму. Та більше навіть за декор режисерам сподобався змальований стімпанком особливий тип сусільства, в якому діють герой особливого типу.

«Парова цивілізація» не знає напівтонів. Якщо в деяких моментах ми навіть лордові Волдеморту («Гаррі Поттер») можемо по-

ЗРАЗКИ СТИЛЮ

«МАШИНА РОЗРІЗНЕНЬ»
ВІЛЬЯМ ГІБСОН, БРЮС СТЕРЛІНГ

«Поки Мік звірівся по магії міста, яку виняв із кишени пальто, Сибл розглядала змінні літери на фасаді магазину. Механічний фріз — по суті справи, малошвидкісний кінотроп, призначений для показу об'яв про товари — був складений із сотні розмальованих дерев'яних кубиків, які поверталися за дзеркальним склом то одним, то іншим ребром».

«Машина розрізнень» — попри запевнення її авторів, що вони про стімпанк ні сном, ні духом, — вважається найбільш яскравим прикладом стилю. Роман написано в жанрі альтернативної історії з оперттям на традиції англійського роману XIX ст. Тут зібрано максимум «парових» і механічних знарядь, наявні детективні й пригодницькі сюжетні лінії, а поруч із вигаданими персонажами незле почуватися історичні особи.

SILVERFALL
ФЕНТЕЗІ-ГРА

Був час, коли люди, ельфи, тролі й інші істоти мирно сусідили, насолоджуючись життям у просторих долинах і милюючись сивими горськими вершинами. Баланс сил зберігався, доки не винайшли паровий двигун. «Пекельна машина» розколола світ навпіл: тих, хто прагнуть прогресу, й ретроградів. У лавах останніх — чарівники, яким зовсім не до вподоби паруючі інновації. Розбрат шириться, а темні легіони вже сунуть на ці плодючі землі.

Гравець має змогу самостійно створити героя: вибрати зовнішність і расу персонажа, розвинути його навички та здібності. Від того, який у нього буде характер та як чинитимуть його супутники, залежить розвиток ігрового сюжету. Загалом розробники Silverfall створили понад 160 оригінальних істот.

«БРАЗИЛІЯ»
РЕЖИСЕР — ТЕРРІ ГІЛЛАМ

Десь у ХХ ст. у якісь крайні жив-був служовець Сем Лаурі (Джонатан Прайс). У своїх снах він бачить одну й ту саму дічину й раптом зустрічає її в реальності. Джил Лейтон (Кім Грайст) переїмається долею свого сусіда, з яким внаслідок комп'ютерної помилки Відділу інформаційних виправлень трапляється жахлива халепа. Та оскільки система не помилюється, то легше «усунути» Джил, ніж помилку. Режисерові вдалося створити сувору антиутопію, которую певний час не випускали на екрани через нещасливий фінал. Справжня слава прийшла до «Бразилії» на початку ХХІ ст.: фільм входить до двадцятки кращих науково-фантастичних стрічок, 100 кращих картин усіх часів і народів. Його названо одним із 50-ти фільмів, «які треба побачити перед тим, як померти».

Костюмчик у стилі стімпанк пасуватиме будь-кому. Без розрізнення віку, національності та конфесії

співчутави, вже не кажучи про непротичного професора Снейпа, то тут, як на шаховій дощці: чорні – ліворуч, білі – праворуч. Між ними можливий тільки бій і ніколи – кооперація чи консенсус. Та щоб не перетворити й без того сумний матеріал на жорстку критику сьогодення (для цього існує артхаузне мистецтво та Берлінський кінофестиваль), фабрика мрій додає до стімпанкової основи дрібку гри,

грудку веселощів і велику ложку іронії. Публіка ковтне – не вдається.

Так з'явився взірець стилю стімпанк – стрічка Стівена Норрінгтона «Ліга видатних джентльменів», де, попри карколомний сюжет, головне все-таки – запозичені з класичної літератури персонажі та їхні стосунки. Мудрий мисливець із роману «Копальні царя Соломона» Аллан Квотермейн (Шон Коннері)

найбільше подібний за характером до свого прототипу. Натомість Том Сойєр (Шейн Вест) стає агентом секретної служби, а Вільгельміна Харкер (Пета Вілсон), зображена в «Дракулі» Брема Стокера, – вампіршею, котра не має ані краплі належних їй за статусом слабкостей. Додайте сюди її палке почуття до Доріана Грія (Стоарт Таунсенд) – і постмодерний вінегрет готовий.

Не зважаючи на лейбл «комедія», до стімпанкових зразків належать «Лемоні Снікетт: 33 нещасть» з Джимом Керрі в головній ролі, фентезійна драма «Місто загублених дітей» і знятий за серією книг Філіпа Пулмана зовсім свіжий «Золотий компас», який вийшов на українські екрани наприкінці 2007 року. В'їдливі американські критики єдиним російським фільмом у стилі стімпанк називають «Сібірського цирюльника» Нікіти Міхalkova. По-перше, в стрічці доволі кадрів із патріотизмом, з труби якого густо валить дим. По-друге, західні фахівці одностайно схвалили парову машину для виробування лісів.

ШИРВЖИТОК ТА ІНДПОШИВ

Книги й кіно – лише верхня частина стімпанкового айсберга. Нині три чверті цієї брили складають комікси, анімація, комп'ютерні ігри (Arcanum, Frater, Silverfall, Steam Brigade), завдяки яким паропанк отримав десятки розгалужень, кожне з яких наразі розвивається самостійно. Проте, аби оформитися в цілісну субкультуру,

ПЕРСОНАЛЬНЕ

Карл Маркс і кіберпанк

СЕРГІЙ ЖАДАН
письменник

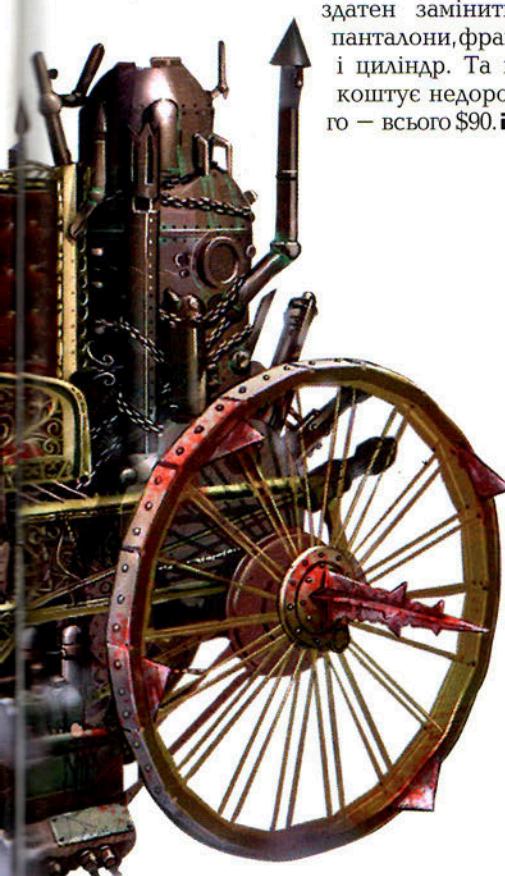
котрими можна було би керуватися в повсякденній боротьбі. Проте закладена в сам термін віртуальність обеззброює потенційних адептів, лишаючи їм можливість перенести всі свої претензії до суспільства в площину фантастики та рольових ігор. Зрештою, й сам панк, маючи в основі своє здорове соціально-економічне забарвлення, звісся з часом до більш-менш контролюваних форм культурологічного мейнстріму. Якщо ж говорити про кіберпанк чи стімпанк, то будь-які натяки на нашу прекрасну епоху в цих випадках зникали остаточно й безповоротно.

Виникає парадоксальна ситуація – форми спротиву, як і форми лояльності, стають усе віртуальнішими. Проте соціальний аспект не зникає. Адже кожна кібер- чи стімпанківська антиутопія покликана, передусім, підтвердити неможливість справедливого перерозподілу праці. Й навіть коли у випадку стімпанку йдеться про переваги парових двигунів над двигунами внутрішнього згорання, допітива особа усе одно зрозуміє, що проблема полягає восьмигодинному робочому дні й транснаціональних корпораціях.

Ідеологія будь-якої субкультури, як правило, обмежується нехитрим візуальним набором, низкою штампів і суспільних уявлень. Ідеологія в цьому випадку – лише спроба демаскування, намагання переконати всіх, що ти сам переходиш на наступний рівень гри. Віртуальна реальність є не так спробою побудови ідеальної суспільної моделі, як можливістю хоча б в ігровий спосіб позбутися моделі реальної. Субкультурний простір заповнюється громадянами, котрі знайшли не так багато переваг у просторі навколо іншому. Антиутопії, як правило, виникають тоді, коли людина не цілком впевнена в правильності дій, здійснюваних її співітчизниками.

Одним словом, цілком логічно, що соціально-культурологічне тло стімпанку – XIX ст. – хронологічно пов’язане з марксизмом. Зрештою, саме Карл Маркс і є дідулем стімпанку. Та й просто панку також.

здані замінити панталони, фрак і циліндр. Та й коштує недорого – всього \$90. ■

Інвалідне крісло
на паровій тязі

ЖИТТЯ-ЖИВОПИС

КОЛИ ХОЧЕТЬСЯ ВСЬОГО Й ОДРАЗУ, ЧИ СКНІЄШ
ВІД БЕЗСИЛЯ, ЧИ ПОЧИНАЄШ РОБИТИ ТАК,
АБИ МАТИ ВСЕ

Автор: Мар'яна Прут

Kиянка Ольга Петрова – людина жадібна. Їй від життя потрібно багато, бо цікаве воно повсякчас і в будь-яких проявах. Художниці вдалося так «переплутати» власну реальність із мис-

тецтвом, що різницю вже ледь помітно. Петрова не соромиться любити себе в мистецтві, як і мистецтво в собі. Бо було б інакше, не було би тієї майстрині, яку вподобав світ. Вона живописець і графік, кандидат мистецтвознав-

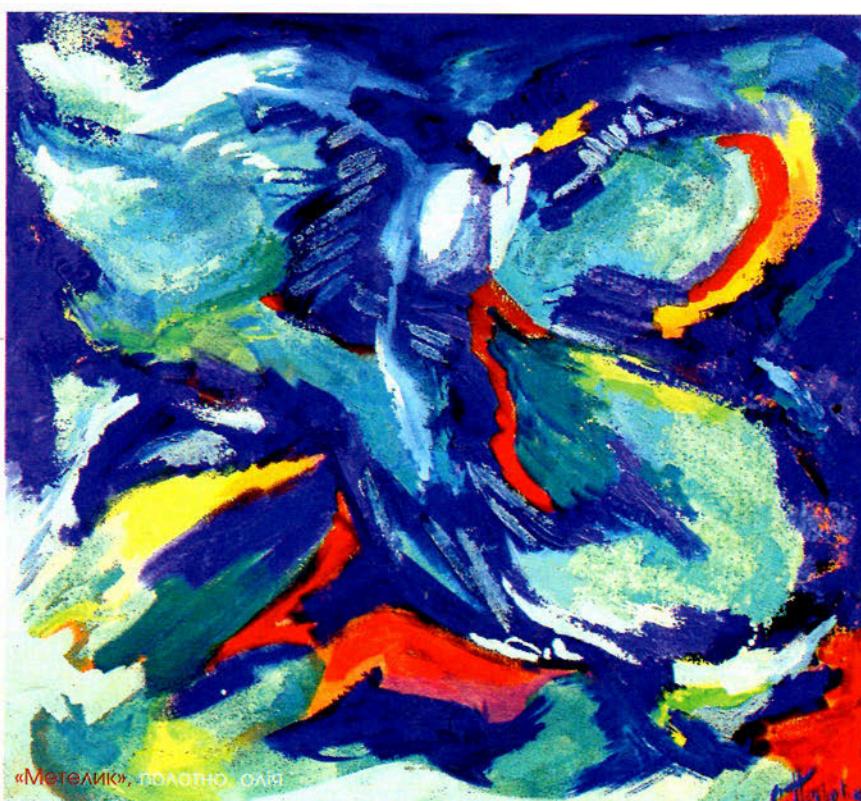
ОЛЬГА ПЕТРОВА
Шива мистецтва

ства, доктор філософії, професор, викладач, ефектна енергійна жінка. Багаторука істота, немов персонаж нетутешніх міфів, встигає все: й статті з книжками писати, й виставки робити.

Кожна її експозиція – це, по-перше, безумовний успіх, по-друге, щораз – нова живописна манера. Бо в тупцянні на місці художниця сенсу не бачить. А наступна мета вимагає відповідно осмислених образотворчих засобів. Це і є розвиток митця як професіонала та особистості.

Маллярство Петрової може бути й «повітряним», і важким – пастозним, темним. Вона легко компонує фігуративні сюжетні композиції, як у серії на біблійні сюжети. А ось нестримний кольоровий потік, де ледь помітні упізнавані контури, як в іспанських етюдах.

Останні виставки засвідчили тяжіння художниці до безкомпромісно абстрактного живопису – тільки чистий колір і така ж осяйна енергія. Недарма свіжі полотна Петрової без залишку скupили японці – вони розуміються на тонких штуках. «Моно-но аваре» – печальна чарівність речей, але зроблено в Україні. Понакидати безладно фарби на полотно може хто завгодно, а щоб пройняло, особливо японців, то це – особливий хист. ■

«Метелик», ПОЛОТНО, ОЛІЯ

ВЕЧІР МЕДІУМІВ

Нещодавно компанія «Медіум-ТВ» відсвяткувала п'ять років своєї діяльності на рекламному ринку України. Можливо, для когось «п'ятирічка» не є приводом влаштовувати грандіозний захід, але для молодої та динамічної компанії це вагомий термін, що підтверджує її невпинний розвиток та успішність.

До організації свята колектив «Медіум-ТВ» застосував нестандартний підхід, оскільки компанія чудово знається на розвагах та креативі. Цей провідний оператор ринку відеокомпанії постійно створює нові проекти. При цьому компанія зберігає творчий підхід до роботи, наповнюючи ефір новинами, музикою, етнічними сюжетами та анонсами культурних подій, тобто фактично створює свій окремий телепродукт.

Отож, святкування ювілею «Медіум-ТВ» нічого відбулося в банальній формі фуршету та виступів українських чи зарубіжних поп-зірок. Для гостей дійства була створена особлива, ма-гічна атмосфера з таєм-

ничою музикою та легким сценічним димом, прикрашеним лазерними візерунками.

Засновники та топ-менеджмент компанії відкрили «вечір медіумів» покажом чаївних трюків і згодом їх підтримали усі запрошені. Гості настільки захопились участю у програмі, що навіть забули про смачні страви та різноманітні коктейлі. Однак, ведучі свята «підгодовували» людей, захоплених іграми, чаївним китайським печивом з сюрпризом – кольоровим папірцем, завдяки якому можна було дізнатися свою подальшу долю.

Після цього вечірка набула феєричних масштабів. Запальні ведучі пропонували учасникам влаштувати масовий спіритичний сеанс та відлетіти в астрал, що правда гості не піддалися на ці «провокації». Зрештою, святковий вечір закінчився яскравим шоу мильних бульбашок, виступом театру Brightly Black та колективною грою в «Твістер». За словами директора «Медіум-ТВ» Людмили Савели, колектив компанії в черговий раз підтвердив, що він не тільки вміє добре працювати, а ще і весело та дружньо розважатися.

Довідка

МЕДІУМ-ТВ – оператор рекламного ринку, створений у лютому 2003 р. На сьогоднішній день компанія надає повний спектр відеопослуг з розміщення реклами на станціях і у вагонах Київського метрополітену, у аеропорті «Бориспіль», у найбільших торгово-розважальних комплексах, та на світлодіодних екранах по всій Україні. Вдале розташування екранів, привабливий вид реклами, гнучка цінова політика, пошана партнерів і клієнтів, обов'язковість і порядність – все це дозволяє компанії успішно працювати та втілювати в життя нові плани.

CD

Батярська романтика

Музичні акції за участі Юрія Андруховича завжди містять елементи провокації. Патріарх «Бу-Ба-Бу» займається і режисурою шоу, і імпровізованими мелодекламаціями, але робить це не так, як Юрко Покальчук зі своїм гуртом «ВВМ». У Андруховича все по-джазовому розкuto. Публіці запам'яталися його експерименти з польським джаз-авангардистом Міколаем Тшаскою. З польськими ж панками український письменник створив проект «Самогон». Але найтепліші стосунки у нього з «Мертвим півнем». У 1990-х Андрухович і рокери влаштовували так звані Львівські вечори у Фрайбурзі, де протягом кількох годин звучали вірші в супроводі музики «півнів». Пізніше вийшла поетична збірка «Пісні для «Мертвого півня», яка згодом перетворилася на альбом пісенний. Цьогоріч одразу після диска «Виbrane народом» гурт видає «Кримінальні сонети».

Перша асоціація — Murder ballads Ніка Кейва. В обох випадках обіграно архетипи бандитської субкультури: у Кейва — стилізації під міський фольклор США 1930-х, у нашому випадку — під вуличні куплети галицької столиці того ж періоду. На диску тексти дублюються: їх читає автор, а потім проспівує Місько Барбара. Незрозуміла тавтологія. Хоча поезія справді майстерна: «Зиновій Блюм, король шинків і яток, рожевих лярв улюблений кумир, літав по крамарях, немов упір і, ніби кров, смоктав із них податок». У буклєті міститься ілюстрація з яскравим повчальним підтекстом.

Олександр Євтушенко

«Мертвий півень» і Юрій Андрухович. Кримінальні сонети. — Бутрекордз, 2008.

КІНО

Старим тут місце

Мартін Скорсезе не перший режисер, який присвячує свій фільм The Rolling Stones. Легендарний рок-гурт свого часу надихав на творчість Жан-Люка Годара та Роберта Франка. Оригінальність Скорсезе в тому, що він зовсім не напружується з концепцією, а просто зняв картину на радість меломанам. Тому «Хай буде світло» — це дещо розбавлений кількахвилинними архівними записами залаштункового життя музикантів двогодинний концерт 2006 року. Уривки з інтерв'ю, де молодий Мік Джаггер, посміхаючись, припускає, що гратеге й співатиме до 60 років, не надають фільмові біографічного забарвлення. Вони швидше слугують ілюстрацією концертних номерів.

«Хай буде світло» розпочинається з демонстрації підготовки до зйомок шоу, де зосереджений режисер швидко промовляє: «Ми не можемо спалити Міка Джаггера! Тобто ми маємо створити такий ефект, але

не можемо його спалити». Скорсезе лукається, оскільки знає, що над проектом працює справжній зірок вій штат фахівців, тому фронтмену «роллінгів» нічого не загрожує. Чого тільки

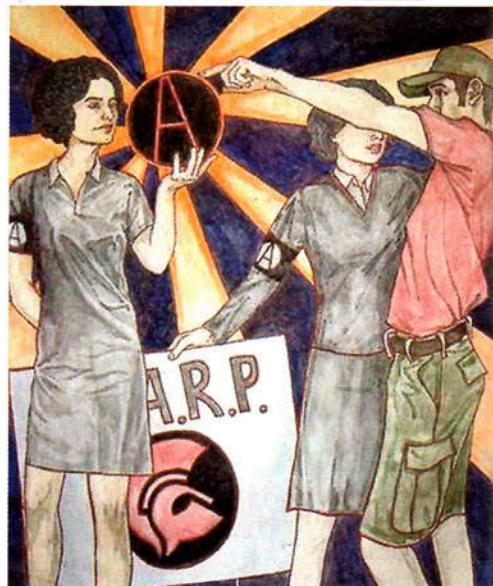
вартий головний оператор Роберт Річардсон, який зібрав команду помічників із п'яти своїх оскарносних колег. Тож картина вийшла відповідна — напрочуд якісна, природна й динамічна. Завдяки цьому шалені рухи Джаггера чи жвавість гітариста Кіта Річардса можна побачити в усіх ракурсах. Щоправда, коли камера

ВИСТАВКА

Батьки та діти

Яскравий представник українського contemporay art Ілля Чічкан у розпал літа вирішив попрощатися з фюрером. І аби було веселіше, запросив до компанії власного сина Давида. Загалом для нашої художньої братії такий хід не новина. Та, на відміну від колег, які «власним іменем» виводять своїх нащадків у люди, для Чічканана-старшого, схоже, цей крок вимушений. А як ще урізноманітнити доволі невиразну експозицію?

Для виставки Goodbye, Furer батько підготував вирізані по контуру маляровані нацистські кашкети, в які всі охочі можуть кидати дротики. Його затята віданість темам і давно відпрацьованим ним самим технічним засобам сьогодні навіює смуток. Уже були й контурні образи, й пропозиції щодо штурлання. Натомість акварелі Чічканана-молодшого, попри деяку їхню інфантильність, загалом виглядають досить жваво. Ідеологічних

натяків тут мінімум, зате наявна міцна плакатна школа.

До 1 серпня

Галерея

«Мистецького Арсеналу»
(Київ, вул. І. Мазепи, 28)

Анна Шабеко

НАВІГАТОР

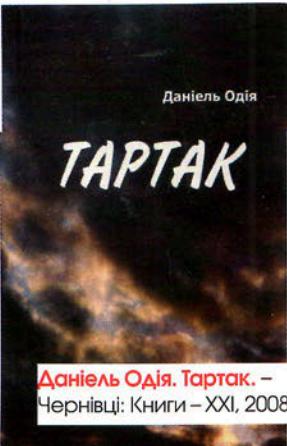
КНИГА

Темніше ночі

Плеяду відомих українцям сучасних польських прозаїків нещодавно поповнило ще одне достойне ім'я. Даніель Одія досліджує тему становлення капіталізму на теренах своєї вітчизни. Й робить це так ненав'язливо, що викладена в романі «Тартак» історія про тамтешнє «постколгоспне» життя за всієї чорнушності, яка пепетікає в трагедію, відрази не викликає. Автор користується принципом «аби тебе почули, говори пошепки», вливаючи в старі міхи нове вино, тому оповідь про агонію села має виразний присмак сучасності. Ті персонажі книги, які не страждають на душевні хвороби, розриваються між тартаком (лісопильнею) та місцевою корчмою. Тут лише один заможний чолов'я — хазяйн пилорами Йозеф Мислівський. Цілком у традиції постмодерної літератури Одія до пари йому «дарує» Марію та сина-одинака Кшиштофа — новозавітна алюзія більш ніж прозора. Та на відміну від свого біблійного тезки, пан Йозеф цнотливістю й стриманістю не вирізняється. Від кохан-

ки до коханки дрібними кроками — він вимушений усе життя робити вибір між поганим та ще гіршим. Те саме відбувається й з незаможними героями, щоправда, їх «селекція» має ще мізерніший характер. Фінал роману-притчі сумний: підпалює власне майно господар тартака, калічиться Марія, Кшиштоф за вбивство потрапляє до в'язниці. Своєї мети досягає тільки політичний крутій із виразним прізвищем Пасіка. Копіюючи селянську «стилістику», він домагається, щоби місцеві одностайно проголосували за нього. Чи він перетворює їх на цапів-відбувайлів, чи вони самі погоджуються бути отарою — в контексті роману значення не має.

Галина Іваненко

Даніель Одія. *Тартак*. — Чернівці: Книги – ХХІ, 2008.

крупним планом вихоплює обличчя ветеранів, на яких виразно позначене бурхливе рок-н-рольне життя, стає дещо моторно.

У кінотеатрах України
з 17 липня

Наталія Петринська

ТЕАТР

Світ мій, дзеркальце

Уявіть собі таку сценку: ви просите рейдера, який нагло відбирає будівлю вашого, наприклад, музею, залишити вам хоч перший поверх. А той знущається: «А то що буде?» І далі ваша сакраментальна репліка: «Соромно вам буде!» Такими перлами переповнена комедія відомого російського балетриста Бориса Акуніна «Дзеркало Сен-Жермена», яку взяли до постановки в театрі на Подолі (режисер — Віталій Малахов). Це міфічна історія про старовинне люстро графа Сен-Жермена — відомого алхіміка XVIII ст., масона, філософа, мандрівника. Воно може виконати будь-яке бажання, якщо почаркуватися з ним келихом шампанського в Новорічну ніч на шостому ударі дзигаря. От так, завдяки химерному збігові обставин і дій ча-клунського свічада, помінялися місцями й століттями пан Томський, який жив на початку ХХ віку, та наш сучасник Вован.

А до чого тут рейдери, спітаєте? Річ у тім, що президента інвестиційно-маркетингового холдингу «Конкретика» Вована «телепортувало» якраз тоді, коли він обживався в історичній будівлі, відібраній у редакції журналу «Рідна мова», а Томського, керуючого кредитно-позиковим товариством «Добрий самаритянин», — коли на нього в тій самій садибі «наїхав» кредитор, погрожуючи катаргою. В цій курйозній комедії положені переплелися манірні звичаї дореволюційної доби й «поняття» сучасного бізнесового світу, мова Пушкіна та кримінально- побутовий сленг сьогодення. Текст п'єси — захопливе читво від майстра інтелектуального детективу. Тож грatisя з ним легко, що й роблять творці вистави — строго згідно з авторськими ремарками.

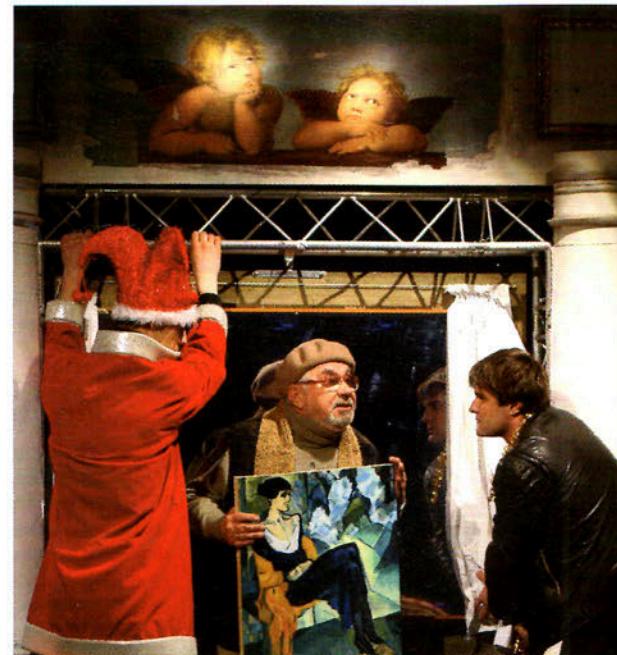

ФОТО: КАТЕРИНА ПЛАХОНИНА

Театр на Подолі
(Київ. Контрактова пл., 4)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

ДЖАЗ

ФЕСТИВЛЬ

КІНО

ТЕХНОМАЙБУТНЄ

ЖИВОПИС Художник Вадим Бондаренко живе на два міста – Київ та Амстердам. І хоча його вважають українським митцем, до нашої столиці він приїжджає хіба під час власної виставки. Ось і наразі нова порція його живопису експонується в галереї «Ательє Карась». «Технодеканс» – своєрідний погляд у майбутнє, де роботи стали такою самою частиною людського життя, як комп’ютери та мобільні телефони. Тема ця для митця досить звична, адже майже всі його полотна, котрі схожі на величезні малярські колажі, так чи інакше торкаються проблем нашого світлого технологічного прийдешнього. Постіндустрійно-абстрактний фігуратив – таким пишномовним терміном характеризує свій стиль сам Бондаренко. І справді, для його чудернацьких, строкатих, наповнених майже неподсунуваними образами картин, найкрацього визначення не добереш.

До 26 серпня

Галерея «Ательє Карась»
(Київ, Андріївський узвіз, 22а)

НАЇВНИЙ

За те, що Дмитро Молдаванов у своїй творчості понад усе плекає дитячий погляд, його порівнюють з Ніком Піросмані. За словами українського художника, він легко подужує й соціальні теми, і зображення тварин. Особливо подобаються митцю тигри. «Помаранчевий тигр – це символ агресії, – пояснює він, – зелений чи білий – уже зовсім інше».

3 23 липня

Artzebs-gallery (Запоріжжя,
б-р Центральний, 24)

ПОВЕРНЕННЯ

ГАСТРОЛІ До України знову завітає афроамериканський бас-гітарист Маркус Міллер – цю новину скрізь сприймають із близьким до катарсису ентузіазмом. Восени він уже збиратиме аншлаг: у першому відділенні дав можливість виступити команді свого київського послідовника Ігоря Закуса, а в другому виявив себе як справжній джазовий бог. У спілкуванні показав себе відкритим та люб’язним джентльменом. Він майстер джазу, фанку та рок-н-блузу. Найкращий друг, партнер та співавтор Джо Семплі, Майлза Девіса, Роберта Флака, Джорджа Бенсона. Композитор, який із впевненістю пройшов шлях від дебютного альбому Suddenly (1983) до останньої на сьогоднішній день платівки Free (2007). Його українським концертам передуватимуть публічні майстер-класи.

28 липня

МЦКМ «Жовтневий»
(Київ, вул. Інститутська, 1)

29 липня

Театр музичної комедії (Одеса,
вул. Пантелеймонівська, 3)

РУДИЙ НА САКСІ

Саксофоніст Igor Rudiy неофіційний титул «Золотий саксофон України» носить по праву. Артист-соліст «Радіобенду» Олександра Фокіна з 1999-го, він встиг попрощатися із вражуючою кількістю вітчизняних джазових та поп-зірок, взяти участь у кільканадцяти міжнародних проектах, відстрілятися у мюзиклі «Екватор» та записати 5 сольних альбомів.

30 липня

Брасерія «Трюфель» (Київ,
вул. В. Васильківська, 5)

«ЛЕВАДА-ДНІСТЕР»

РОК, ЕТНО Серед музичних принад нового українського фестивалю – «Скрябін», «Русичі», «Оркестр Янки Козир», «Юркеш», «Бурдон», «Дивні», «ДримбадаДзига» та українці з Польщі – гурт «Беркут», а також народні колективи різних областей України. Окрім концертів, на публіку чекають майданчики з різноманітними атракціонами, ленд-арт від львівських митців, виставки народних умільців і їхні ж майстер-класи, автомобільні шоу «Шляхами Швейка» та «Горбатий Запорожець», а також прогулянки на велосипедах та феєрверки щочора. Ексклюзивно розважаю імпрези стане «Свято Деруна». Але якщо навіть це розмаїття розваг вас не враже, зважте на географічний фактор, адже береги верхнього річища Дністра, де проводиться фестиваль, окрім природної мальовничості, славляться своєю екологічною чистотою.

1 – 3 серпня

с. Торчиновичі, Самбірський р-н, Львівська обл.

X-FILES

МІСТИКА Агенти Фокс Мадлер і Дана Скаллі з телевізійного екрана знову перебралися на великий екран – від часу появи першого фільму «Секретні матеріали» минуло 10 років. Дія стрічки «Секретні матеріали 2: хочу вірити» розгортається на просторах Аляски, де під час північного сяйва на снігу з’являються криваві плями. Місцеві мешканці переконані, що це справа істоти на кшталт Йетті. Щоправда, донедавна вона поводилася сумирно. Кому ж іще розслідувати таємницю, як не найвідомішим у світі спец-агентам? Режисером картини став Кріс Картер – творець усіх серіальних сезонів з 1993 по 2002 роки. На відміну від телеверсії, тут не експлуатуватимуть тему космічних прибульців. Натомість автори фільму обіцяють численні гонитви, красіві пейзажі і спробу поцілунку між мужнім Мадлером (Девід Духовні) і розумницею Скаллі (Джайліан Андерсон). У кінотеатрах України
3 24 липня

«ЗАБАВНІ ІГРИ»

Авторський рімейк Міхаеля Ханеке, зроблений у США, від оригінального фільму відрізняється на-самперед акторським складом. Трагічну історію про родину буржуза, в життя яких на заміській віллі грубо вриваються двоє холоднокровних маніяків, розігрують Наомі Воттс, Тім Рот, Майлс Пітт, Брэйді Корбетт. Свої ролі вони виконують напрочуд емоційно. І від цього стає ще страшніше. У кінотеатрах України
3 24 липня

НАВІГАТОР

КЛАСИКА

ЛІТЕРАТУРА

ТАНЕЦЬ

ТРИ ВЕЧОРИ

ЗВІТ Торік заключний концерт сезону в Органному залі обмежився рамками одного календарного дня. Очевидно, тодішній не бувалий для середини літа аншлаг надихнув організаторів провести 2008-го концертний марафон. Востаннє сезоні свої вокальні дані й інструментальну майстерність продемонструють найкращі солісти та ансамблі цього закладу. 29 липня тон задаватиме тандем скрипалья Анатолія Баженова та віолончеліста Івана Кучера, ліричний баритон Віталій Чікіров, органістка Валерія Балаховська та піаністка Наталія Кравченко. 30 липня лідируватиме ансамбль «Київ – brass», в союзі з ним виступатимуть мецо Марія Ліпінська, клавесиністка Наталія Свириденко та органіст Володимир Кошуба. 31 липня акценти розставлять контратенор Ігор Ішак, органістка Ірина Калиновська й камерний ансамбль «Київ».

29 – 31 липня

Будинок органної та камерної музики (Київ, вул. В. Васильківська, 77)

АМЕРИКА, АМЕРИКА

Останній музичний привіт від США у Києві навесні передавав дует Runedako. Зараз прийшла черга камерно-інструментальної музики ХХ ст. У виконанні скрипальки Соломії Горохівської і піаністів Лідії Ночовської та Євгенія Степанянця прозвучать сонати Аарона Копланда, Лоуела Лібермана і Соната №3 для скрипки і фортепіано Чарльза Айвза.

26 липня

Андріївська церква (Київ, Андріївський узвіз, 23)

МИРНІ МИТЦІ

ФЕСТИВАЛЬ «Барикада на Тузлі» задумано як інтегральний захід, що руйнуватиме міжнаціональні бар'єри. За словами організаторів, українські, кримськотатарські та білоруські письменники «проповідуватимуть добре, вічне, світле». Українськими вісниками миру стануть Сергій Жадан, Павло Коробчук, Дмитро Лазуткін, Лірник Сашко, Едуард Драч, Світлана Повалаяєва та Сашко Ушканов. Творчість кримськотатарських письменників буде представлена виступами Ділявера Алімова, Сейрана Сулеймана, Дінари Аваз, Ельнари Батирової. Від сусідньої Білорусі на імпрезу завтають Северін Квятковський та Сергей Мінскевич. А поет Герман Лукомніков і «молодіжний філолог, акин і скоморох» Псой Короленко презентують Росію.

1 – 3 серпня

Бібліотека ім. І. Франка (Сімферополь, вул. Набережна, 29а) Науково-дослідний інститут рибного господарства та океанографії (Керч, вул. Свердлова, 2)

ПРОТИ ВСІХ

Одескі авангардні літератори, які епатують публіку ненормативною лексикою, продемонструють свій показовий нонконформізм під час музично-поетичної вечірки. Окрім читань «спорноромантичних» віршів від Гребня (не плутати з БГ) і трансфетиш поезії від Романа Ангелюка, відбудуться виступи місцевих панк-формацій.

25 липня

Кафе «Таверна» (Одеса, вул. Садова, 9)

ХІТ СЕЗОНУ

БАЛЕТ «Дон Кіхот» на музику композитора Мінкуса має стати найдорожчим проектом Львівського театру опери і балету за останні десять років. Глядачам обіцяють «понад 300 пишних костюмів», винахідливі та вражаючі декорації, нові візуальні ефекти, а головне – переосмислення класичної хореографії. Балетмейстер-постановник вистави – заслужена артистка Росії Юліана Малхасянц, яка вже мала досвід роботи над «Дон Кіхотом» у московському Большому театрі. Проте це не означає, що львівська версія буде просто копією. «Наш спектакль відрізнятиметься новаторським підходом», – запевняє Малхасянц. В основу лібрето балету покладено лише один епізод роману, в якому Дон Кіхот допомагає молодим закоханим Кіті та Базілю. В інтерпретації Юліани Малхасянц знаменитий мрійник постає ще й героїчним захисником.

27 липня

Театр опери і балету (Львів, п-т Свободи, 28)

ТУРНІР РУХІВ

Титуловані хореографи з України, Росії та Білорусі оцінюватимуть I Відкритий кубок України з ірландських танців, який завершиться гала-концертом. Програма дійства буде цікава не лише фахівцям, а й усім, хто любить джигу, горнпайл чи ріл. Концертні номери виконуватимуть переможці турніру і досвідчені танцівники.

27 липня

БК Одеської політехніки (Одеса, пр-т Шевченка, 1а)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«ЧИСТА ПЛАНЕТА»

Мото-байк-фест – парад і байкерські конкурси, змагання екстремалів і рок-концерти.

25 – 27 липня. База відпочинку «Примор'я» (Залізний Порт, Херсонська обл.)

ПРОТИ НАРКОТИКІВ

Під час міні-фестивалю «Метал – проти наркотиків» з новими програмами виступатимуть Hellion, Berserk Revolt, «Бастіон», «С.Т.А.Я.», «Очі зла».

25 липня. Клуб «2000» (Запоріжжя, п-т Радянський, 15)

FIREMAN 2008

Вогняне шоу та рок-концерт за участі гуртів Iron Pig, Red Wolf, «Болті», «Кабас».

26 липня. Дніпропетровськ, коса на березі Дніпра

«ХІП-ХОР PARTY»

Запальна вечірка, яка зbere українські хіп-хоп команди «В'язні часу», Street Writers, East B 72, Flava Fam, «Ренессаунд».

26 липня. Арт-клуб «Химера» (Івано-Франківськ, вул. Чорновола, 23)

«КІЇВ-ВЕРТИКАЛЬНИЙ»

Незвичайний формат і ракурс світлин фотохудожниці, захованої під псевдонімом INYS, дозволяє інакше подивитися на столичні пам'ятки.

27 липня – 9 серпня. Фонд сприяння розвитку мистецтв (Київ, вул. Фролівська, 1/6)

UNIVERSUM

Хореографічне шоу з елементами танцювальної акробатики та бразильської капоєїри під композиції Майка Олдфіlda, Горана Бреговича, Стінга та гурту «Апокаліптика».

31 липня. Театр оперети (Київ, вул. В. Васильківська, 53/3)

LAMA

Одна з найуспішніших українських поп-співачок з новим альбомом «Світо і Тінь».

1 серпня. Клуб Tropicano (Одеса, Аркадія)

«НАРВАСАДАТА»

Повернення галицького панк-рок гурту після десятирічної перерви. На розігріві – «Люстри Чижевського», «Бастарди» і «Ніагара».

2 серпня. Клуб «Дал» (Львів, вул. Повітряна, 20)

НАШ ТИЖДЕНЬ

ПРО МОВИ Якось один літній високопосадовець із Міносвіти жалівся, що не знає англійської мови. «Розумісте, — казав він мені, — коли я вчився в школі, а це було за часів Другої світової, нас навчали німецької мови. Всі тоді думали, що німці пануватимуть у світі. А нам же якось треба буде розуміти один одного. От я і вчив. На перспективу». Німецька йому не дуже допомогла в житті, а без англійської страждає досі. Отже, поки достеменно не відомо, хто таки пануватиме у світі найближчим часом, вчіть англійську. Причаймні, отримаєте велике задоволення від того, що розуміте світ. ■

АННА
БАБІНЦЕВА

АНДІЛІЙ
БОНДАРЕНКО

ПІСНЯ КАЖАНА Цього року сонце та літні дощі привели до великого врожаю зернових. Але проявився ще один, трохи несподіваний аспект загальної родючості — розплодилися кажани.

Схоже, що тепло й волога помножили кількість комах, які, у свою чергу, є головним кормом цих маленьких літаючих ультразвукових радарів із зубами. Хоча не таких уж й безшумних. У мене за будинком, у дитсадку, на деревах, прижилися кілька сімей кажанів. Ці потвори кричать дурними тоненькими голосами цілесіньку ніч. Сховатися від їх вереску неможливо, одного разу я навіть був змушений затикати вуха ватою. Концерти тривають уже більше тижня. Цікаво, чого вони хочуть і чи надовго їх вистачить? ■

БАНАЛЬНЕ ЗДИВУВАННЯ Відпустку провела в гостях у мамі, вона живе в районному містечку Київської області. Й діти, і я з ранку до вечора дихали свіжим повітрям, іли фрукти й овочі з маминих саду й городу. Повернулися в столицю відпочилими, оздоровленими й здивованими. Но я звикла постійно чути про те, що життя в Києві дороге, що ціну на хліб для киян піднімати не можна, а то не виживут. А ціна на хліб для селянина й жителя містечка вже вдвічі вища за київську. До того ж, ціна на садово-городню продукцію така, як і в Києві, а часом іще більша. І дивує мене страшенно, чому ж селянинові на хліб не доплачують (хоча це він його виростив), а киянам підвищену ціну мусять компенсувати. ■

ТАНЯ
ОВЧАР

КАТЕРИНА
ЛІПА

СТРАЖДАННЯ АБІТУРІЄНТІВ Друг моого сина щойно вступив на факультет мистецтвознавства. На передодні іспиту хлопець нажахав мене екзаменаційними питаннями, на які не міг знайти відповіді самотужки. Виявляється, крім творчості всіляких дюрерів-брейгелів, абітурієнт мусить знати все про архітектурний ансамбль московського Кремля та історію Імператорської академії мистецтв. Звісно, Кремль — видатна пам'ятка, але чим він кращий за, скажімо, Каркассон у Франції? З Петербурзької академії вийшло багато видатних художників, серед яких чимало українців. Але чому абітурієнта не запитують про Краківську чи Віденську академії — наших там теж було чимало? Просто питання радянських програм 20-річної давнини забули викреслити з переліку. ■

МОБІЛЬНЕ РАБСТВО У мене нещодавно зламався мобільний телефон. Зламався серйозно — довелося купувати новий. Але майже один день я був «поза зоною». І ви знаєте, це була справжня мука. Здавалося, ніби мені постійно щось муляє в районі серця. Здавалося, наче мені відрізали дуже потрібну частину тіла. Здавалося, якщо зараз не почую знайомої нокіївської мелодії, життя втратить усі барви. А ще три роки тому я кричав, що мені взагалі той телефон не потрібен, мовляв, коли мені тріба буде з кимось звязатися, я його знайду. А мене зможуть знайти тільки тоді, коли я цього захочу. До чого це я? Людина так створена, що дуже швидко стає рабом — речей, звичок, поглядів. І боротися з цим дуже важко. ■

БОГДАН
БУТКЕВІЧ

ВЕРОНІКА
КІФЧАК

ЛІКИ ВІД НЕРВІВ Година пік. Спека. Забита маршрутка. Люди стоять у чотири ряди, збігаючи потом. Сморід. Усі знервовані. За мною стойть дебелій чоловік із міцним перегаром, який не тримається за поручень і лягає на мене своєю мокрою спиною. Мене це дратує. Неприємно, але стою і мовчу. 10 хвилин, 15... Не витримую й досить голосно кажу: «От які сильні в нас чоловіки, змушені лягати на жінок, аби ті їх тримали!». Чолов'яга відповів банальне «на таксі треба їздити». Але тут через усю маршрутку проштовхується до мене хлопець років 19-20, відкриває свою барсетку, наповнену пігулками і «марками», й пошепки мені на вухо каже: «Ти не нервуй, бери на шару, я пригощаю. Ти просто вся напружена, гарантую — попустить». Я скромно відмовилася. А він вийшов на зупинці. Мабуть, у пошуках нових знервованих. ■

ЩОДЕННО

ДО РЕКЛАМИ НА НАШИХ ЕКРАНАХ

ПРИКУТА УВАГА

ТРЬОХ МІЛЬЙОНІВ ОЧЕЙ

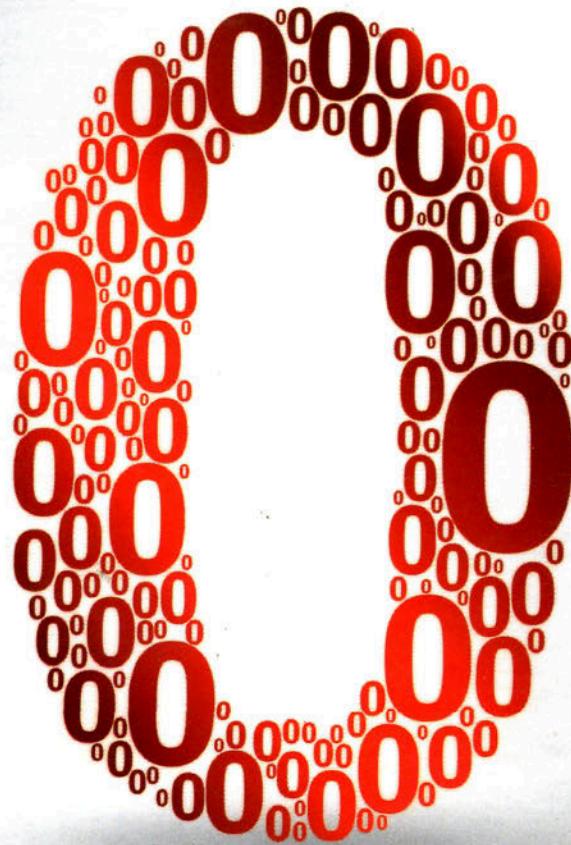
НАЙБІЛЬШИЙ ОПЕРАТОР LED-ЕКРАНІВ

ТОВ «Хайтек Едвартайсмент», (044) 502 6535, (067) 308 0000, www.hta.com.ua

HI-TECH
advertisement

МТС - Генеральний спонсор
НОК України
Мобільний оператор
олімпійської збірної України

Безкоштовні дзвінки, SMS та Інтернет

Бізнес-тариф Олімпійський

Nokia
3110 C
299
грн

Nokia
2630
149
грн

Телефони за вказанними цінами
надаються при підписанні
Додаткової угоди на 2 роки
за умови наявності їх на складі.

Alcatel
OT S520
1
грн

Fly
V60
1
грн

МТС оператор бізнесу

ЗАТ «УМЗ», м. Київ, вул. Лейпцизька, 15
Центр обслуговування корпоративних абонентів: 8 (044) 240 0001, 8 (050) 462 0001
(детальні умови; вартість дзвінка – згідно з тарифами Вашого оператора)

